

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

KWARTALNIK BELLONA

nr 1/2020 (700)

ISSN 1897-7065
E-ISSN: 2719-3853

Rocznik CII (XIV)

wiiw
WOJSKOWY INSTYTUT
WYDAWNICZY

Pismo naukowe
wydawane przez Ministerstwo Obrony Narodowej

RADA NAUKOWA „KWARTALNIKA BELLONA”

prof. Christopher Bassford, National Defense University, Waszyngton, USA
prof. Marek Jan Chodakiewicz, Institute of World Politics, Waszyngton, USA
dr hab. Zdzisław Śliwa, Baltic Defence College, Tartu, Estonia
doc. dr hab. Břetislav Dančák, Uniwersytet Masaryka, Brno, Czechy
gen. bryg. dr hab. Dariusz Skorupka, Akademia Wojsk Lądowych, Wrocław
prof. dr hab. Maciej Marszałek, Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa

Komitety Naukowe

prof. AEH dr hab. Anna Llanos-Antczak – przewodnicząca
gen. bryg. dr hab. Tadeusz Szczurek – zastępca przewodniczącej
ptk dr Jacek Cichosz
gen. dyw. prof. dr hab. n. med. Grzegorz Gielerak
dr Artur Jagieła
ptk dr hab. Jarosław Kozuba
ptk dr hab. Krzysztof Krakowski
kmr dr hab. Grzegorz Krasnodębski
gen. bryg. pil. dr Piotr Krawczyk
prof. dr hab. Mirosław Lenart
ptk dr hab. inż. Szymon Mitkow
kmr rez. dr inż. Bohdan Pac
ptk dr hab. Przemysław Paździorek
ptk dr hab. Witalis Pellowski
dr hab. Dominik Smyrgała
kmr prof. dr hab. Tomasz Szubrycht
ptk dr n. med. Radosław Tworus

1918–1950 Bellona
1950–2007 Myśl Wojskowa

Pismo naukowe
wydawane przez Ministerstwo Obrony Narodowej

Rocznik CII (XIV)
Nr 1/2020 (700)
Warszawa

wiww

Dyrektor Wojskowego Instytutu Wydawniczego: **Maciej Podczaski**
e-mail: sekretariat@zbrojni.pl
tel.: +48 261 849 007, +48 261 849 008, faks: +48 261 849 459
Al. Jerozolimskie 97, 00-909 Warszawa

Zastępca dyrektora: **Izabela Borańska-Chmielewska**
tel.: +48 261 849 212
e-mail: ibc@zbrojni.pl, e-mail: kwartalnikbellona@zbrojni.pl

Redaktor naczelny „Kwartalnika Bellona”: **dr hab. Piotr Grochmalski**
e-mail: piotr.grochmalski@zbrojni.pl

Redaktor prowadzący „Kwartalnika Bellona”: **dr Piotr Lewandowski**
e-mail: piotr.lewandowski@zbrojni.pl

Opracowanie redakcyjne: **Teresa Wieszczyńska**

Opracowanie graficzne: **Małgorzata Mielcarz**

Fotoedytor: **Andrzej Witkowski**

Tłumaczenie na jęz. ang.: **Anita Kwaterowska, autorzy artykułów**

Redakcja prosi o składanie manuskryptów przez stronę internetową www.kwartalnikbellona.com

Exemplarze czasopisma są dostępne w wewnętrznym kolporcie wojskowym oraz w prenumeracie.

Czasopismo jest indeksowane w bazie *Index Copernicus*.

Na liście czasopism punktowanych MNiSW „Kwartalnikowi Bellona” przyznano 20 punktów.

Artykuły zamieszczone w „Kwartalniku Bellona” są recenzowane.

ISSN 1897-7065 | E-ISSN: 2719-3853

Oddano do druku w czerwcu 2020 r.

Nakład 1200 egz.

Kolportaż i reklamacje: Poczta Polska Usługi Cyfrowe sp. z o.o.
ul. Dunikowska 9a
87-823 Wrocław
tel. : 542 315 201, 502 012 187
e-mail: elzbieta.kurlapska@poczta-polska.pl

Druk: Wojskowe Zakłady Kartograficzne
ul. Fort Wola 22
01-258 Warszawa

Elektroniczna wersja czasopisma na stronie www.kwartalnikbellona.com

Bezpieczeństwo i obronność

gen. dyw. Dariusz Ryczkowski

Przygotowanie infrastruktury kraju do realizacji zadań obronnych w świetle obowiązujących aktów prawa (tekst w języku angielskim) 15

plk dr hab. Tadeusz Zieliński

Transformacja Sił Zbrojnych RP w perspektywie 20-lecia członkostwa Polski w Sojuszu Północnoatlantyckim (tekst w języku angielskim) 33

Sztuka wojenna

mgr Paweł Przemysław Paszak

Strategia bezpieczeństwa Chińskiej Republiki Ludowej w świetle białej księgi bezpieczeństwa z 2019 roku (tekst w języku angielskim) 49

Edukacja

kpt. dr Daniel Michalski, plk dypl. Dariusz Rewak

Diagnoza realizacji programu edukacji wojskowej studentów „Legia Akademicka” 65

Technika i logistyka

plk rez. dr hab. inż. Waldemar Jerzy Kawka

Legalność użycia improwizowanych (prowizorycznych) urządzeń wybuchowych w konfliktach zbrojnych 81

Artykuły poglądowe i recenzje

dr Marta Gębska

Dyplomacja obronna jako problematyka badawcza. Stan badań w Polsce 97

* * *

Wskazówki redakcyjno-techniczne dotyczące przygotowania prac do opublikowania w „Kwartalniku Bellona” 107

Security and Defense

MajGen Dariusz Ryczkowski

Preparation of National Infrastructure for Performing Defensive Tasks in the Light of Applicable Laws	15
---	----

Col Tadeusz Zieliński

Transformation of the Polish Armed Forces: A Perspective on the 20th Anniversary of Poland's Membership in the North-Atlantic Alliance	33
--	----

Art of War

Paweł Przemysław Paszak, MSc

Security Strategy of the People's Republic of China in the Light of the 2019 Defense White Paper	49
--	----

Education

Cpt Daniel Michalski, PhD; Col (certified) Dariusz Rewak

Diagnosis of the Implementation of the Academic Legion Student Military Education Program	65
---	----

Technology and Logistics

Col (Res) Waldemar Jerzy Kawka, PhD, Eng.

Legality of the Use of Improvised Explosive Devices in Armed Conflicts	81
--	----

Review Papers and Reviews

Marta Gębska, PhD

Defense Diplomacy as a Research Problem. Current State of Research in Poland	97
--	----

* * *

Editorial guidelines on the preparation of articles for publishing in Kwartalnik Bellona	107
--	-----

Od redakcji

Szanowny Czytelniku,

w artykule odredakcyjnym ostatniego ubiegłorocznego numeru kwartalnika napisaliśmy: „[...] skala i tempo przemian współczesnego świata sprawiają, że coraz trudniej trafnie diagnozować nowe zagrożenia i tworzyć odpowiednie do nich systemy zabezpieczeń”. Doświadczaliśmy katastrofy, która nie ma precedensu w epoce po drugiej wojnie światowej i ukazuje nam szczególne znaczenie problematyki bezpieczeństwa. Pandemia koronawirusa dokonała głębokich przewartościowań międzynarodowych i zmusiła państwa do zmiany wielu procedur. Historia choćby epidemii cholery w Wietnamie w 1960 roku, która rozszerzyła się na inne kontynenty i została skutecznie przezwyciężona dopiero w 1995 roku, wskazuje, iż choroba COVID-19, wywoływana przez koronawirus, stanie się na długo elementem naszej rzeczywistości. Dlatego nieprzypadkowo bieżący numer „Kwartalnika Bellona”, 700. (1/2020), otwiera artykuł gen. dyw. Dariusza Ryczkowskiego „Preparation of National Infrastructure for Performing Defensive Tasks in the Light of Applicable Laws”. W powstałych warunkach kwestie omawiane przez gen. Ryczkowskiego, szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych, są wyjątkowo istotne i na czasie. Autor podkreśla, iż istnieje ścisła współzależność między planowaniem i rozwojem infrastruktury państwa a jego strukturami bezpieczeństwa. Jak zauważa: „Budowa nowoczesnego systemu transportowego, a w szczególności dróg publicznych, modernizacja kolei, portów lotniczych oraz śródlądowych dróg wodnych, połączona z wprowadzeniem nowoczesnych środków transportu, stanowi jedną z kluczowych dziedzin w systemie przygotowań obronnych oraz reagowania kryzysowego państwa”. Doskonale znany jest przykład stworzenia w USA sieci autostrad w wyniku analiz związanych z ewentualnym skutkiem uderzenia atomowego. Drogi te miały umożliwić szybką ewakuację ludności ze skażonych, radioaktywnych obszarów. Nie ulega też wątpliwości, iż szczegółowej analizie muszą zostać poddane instytucje i infrastruktura państwa pod kątem funkcjonowania w reżimie pandemii. Wiele analiz wskazuje na to, iż możliwe będą kolejne nawroty koronawirusa lub też pojawienie się innych zagrożeń biologicznych o masowej skali. Autor konkluduje: „Potrzebą nadrzędną w zakresie umożliwienia rozwoju infrastruktury obronnej kraju jest opracowanie dokumentu o charakterze decyzyjnym rangi państwowej, ukierunkowanego na systemowe uregulowanie kwestii utrzymania oraz rozwijania infrastruktury możliwej do wykorzystania na cele obronne”. Uważa, iż opracowanie to powinno przyjąć horyzont czasowy zbieżny z programowaniem rozwoju Sił Zbrojnych RP, a więc do 2035 roku”.

Dział „Bezpieczeństwo i obronność” zamyka artykuł płk. dr. hab. Tadeusza Zielińskiego z Akademii Sztuki Wojennej „Transformation of the Polish Armed Forces: A Perspective on the 20th Anniversary of Poland's Membership in the North-Atlantic Alliance”. Dopiero dwadzieścia jeden lat temu zamknął się podział Starego Kontynentu jako efekt drugiej wojny światowej i sowieckiego podporządkowania Europy Środkowej. 12 marca 1999 roku w mieście Independence, w amerykańskim stanie Missouri, Polska, Czechy i Węgry zostały przyjęte do NATO, największego sojuszu obronnego w historii ludzkości. Symbolicznie go-

spodarzem uroczystości była sekretarz stanu USA Madeleine Albright, urodzona w Pradze w 1937 roku, studentka Zbigniewa Brzezińskiego, który przyszedł na świat w 1928 roku w Warszawie, a 30 lat później uzyskał obywatelstwo Stanów Zjednoczonych i stał się, obok Henry'ego Kissingera, najwybitniejszym współczesnym amerykańskim geostrategiem. W znaczącym stopniu dzięki determinacji takich osób doszło do pierwszego rozszerzenia sojuszu od zakończenia zimnej wojny. Polska czekała na nie dziesięć lat. Walka o tę sprawę stała się strategicznym celem dla polskiego społeczeństwa i jego elit. Ale Zachód obawiał się, że przyjęcie byłych państw Układu Warszawskiego do NATO osłabi prodemokratyczne środowiska w Rosji. Taką narrację przedstawiała przez lata Moskwa. Z dzisiejszej perspektywy widać, iż Federacja Rosyjska nie zrezygnowała z projektu odrodzenia imperium. Ale wejście Polski do struktur paktu oznaczało ogromne wyzwania związane z transformacją polskiej armii, jej organizacji, struktur, a także uzbrojenia. Autor ukazuje zasadnicze procesy, jakie dokonały się w tym czasie w Siłach Zbrojnych RP. Jak podkreśla: „Suwerenność odzyskana przez Polskę w 1989 roku była pierwszym krokiem do budowania zaufania partnerów zachodnich. Pomimo trudnych i bolesnych doświadczeń po drugiej wojnie światowej, kiedy znajdowała się pod wpływem Związku Radzieckiego, Polska zawsze wyznawała wartości równe wartościom Europy Zachodniej. Budowanie zaufania europejskiego i międzynarodowego było szczególnie ważne w kwestiach bezpieczeństwa. Świat dwubiegunowy upadł, a pytanie brzmiało, co dalej. Czy transformacja w Polsce zakończy się pokojowo?”

W niezwyklej historii Sojuszu, obfitującej w wydarzenia ważne i dramatyczne dla losów Europy, najważniejszą, bo przełomową decyzją było właśnie, u progu nowego stulecia, otwarcie się NATO na wschód i zjednoczenie w wymiarze bezpieczeństwa Starego Kontynentu. Jego dopełnieniem było przyjęcie do paktu w 2004 roku państw nadbałtyckich – Litwy, Łotwy, Estonii, a także Bułgarii, Rumunii, Słowacji i Słowenii. Od marca 2020 roku Sojusz liczy 30 członków, a Polska jest od lat najważniejszym NATO-wskim państwem na flance wschodniej. Atak Rosji na Gruzję w 2008 roku, ale przede wszystkim bezprawne zajęcie Krymu przez Rosję, a następnie aneksja półwyspu i agresja na Ukrainę w 2014 roku, spowodowały radykalną zmianę warunków bezpieczeństwa na kontynencie. Polska znalazła się szczególnie blisko strefy wojny. NATO zareagowało, podejmując w trakcie szczytu w Newport we wrześniu 2014 roku szereg decyzji, które miały wzmocnić siły odstraszania Sojuszu i jego wiarygodność. Ale prawdziwy przełom w jego działaniach nastąpił w lipcu 2016 roku w Warszawie podczas 25. szczytu NATO, który został uznany za najbardziej istotny od zakończenia zimnej wojny. W ciągu dwóch dni wypracowano nową strategię dla Sojuszu wobec zagrożeń ze strony Rosji i radykalnego islamu – podjęto decyzję o wzmocnieniu wschodniej flanki, walce Sojuszu z Państwem Islamskim, kontynuowaniu afgańskiej misji i udzieleniu wsparcia Ukrainie. Polska stała się jednym z kluczowych państw NATO, co pokazuje ogromną drogę, jaką pokonała polska armia od 1999 roku.

Autor zauważa: „Wiele aspektów zmian w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej zakończyło się sukcesem, ale były też porażki”. Jak podkreśla, dopiero w 2008 roku został przyjęty program profesjonalizacji polskiej armii. „Był to kamień milowy umożliwiający dalszą odbudowę sił zbrojnych pod względem strukturalnym i funkcjonalnym oraz kształtowanie obecnego stanu polskich sił zbrojnych”. Z drugiej strony marginalnie wówczas potraktowana została modernizacja techniczna sił zbrojnych, redukcji też uległ budżet Ministerstwa

Obrony Narodowej. Był to jednak trend ogólnoeuropejski. Panowało bowiem niemal powszechne przekonanie, iż nie istnieje realne zagrożenie ze strony Rosji. W konkluzji Autor podkreśla, iż wejście Polski do NATO wzmocniło bezpieczeństwo RP, było też silnym bodźcem do modernizacji i profesjonalizacji armii, ale też wzmocniło znaczenie Polski – także polityczne, odgrywa ona bowiem – zdaniem Autora – coraz większą polityczną rolę w strukturach politycznych NATO.

W dziale „Sztuka wojenna” polecamy artykuł Pawła Paszaka „Security Strategy of the People’s Republic of China in the Light of the 2019 Defense White Paper”. W ostatnich numerach „Kwartalnika Bellona” opublikowaliśmy szereg doskonałych analiz dotyczących sił zbrojnych ChRL oraz pozycji międzynarodowej i rosnącej agresywności polityki Chin w świecie. Tym razem Autor skupia się na zasadniczych elementach strategii bezpieczeństwa ChRL na podstawie głównych dokumentów chińskich, w tym przede wszystkim na białej księdze obrony z 2019 roku. Uważa, iż „[...] współczesna strategia ChRL jest wewnętrznie podporządkowana zachowaniu integralności terytorialnej, politycznej i społecznej, w tym przede wszystkim legitymizacji władzy Komunistycznej Partii Chin. Zewnętrznie strategia ma na celu odwrócenie niekorzystnej równowagi sił w regionie Azji i Pacyfiku oraz osłabienie przewagi militarnej USA. Te dwa kierunki determinują działania państwa chińskiego w takich konkretnych obszarach jak: modernizacja Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej (ChALW), stosunki z Tajwanem oraz roszczenia dotyczące Morza Południowochińskiego”. Biała księga obrony służy też – zdaniem Autora – przekonaniu międzynarodowych graczy do zachowania neutralności lub do współpracy z Chinami w obliczu rosnącej presji militarnej, gospodarczej i politycznej ze strony USA na ChRL. Paweł Paszak uważa, iż „Chiny weszły w »krytyczny moment« swojego rozwoju, a odpowiedź władz Pekinu na wyzwania związane z rozwojem wewnętrznym i presjami zewnętrznymi zadecyduje, czy w XXI wieku Chiny staną się supermocarstwem”. Przedstawiając chińską hierarchię zagrożeń, wskazuje, iż obok obawy przed separatyzmem Beijing na pierwszym miejscu stawia amerykańską dominację wojskową w Azji i na Pacyfiku. Ma to być główna przeszkoda włączenia do ChRL Tajwanu i wysp na Morzu Południowochińskim. Jak podkreśla: „Uzyskanie kontroli nad przestrzenią powietrzną w ramach tak zwanego pierwszego łańcucha wysp stanowi konieczny warunek wstępny realizacji »wielkiego odrodzenia narodu chińskiego« i »chińskiego snu« – głównych idei rządu Xi Jinpinga. Dominacja w tej przestrzeni powietrznej będzie miała również istotne implikacje strategiczne – zwiększy kontrolę nad kluczowymi szlakami morskimi i osłabi dotychczasową pozycję USA”.

Autor dochodzi do wniosku, iż „Pozycja potęg regionalnych i państw średniego szczebla pozostaje niezwykle ważnym czynnikiem dla pomyślnego wdrożenia strategii bezpieczeństwa ChRL. W pojedynkę Stany Zjednoczone mają radykalnie mniejsze szanse zahamowania rozwoju Chin niż we współpracy z szeroką koalicją partnerów. Kluczowe znaczenie ma przekonanie tych państw do zachowania neutralności lub zaoferowania wsparcia władzom pekińskim. Biała księga jest próbą zbudowania pozytywnej wizji stosunków Chin z resztą świata, która byłaby alternatywą dla szeroko krytykowanej polityki Donalda Trumpa. Sukces strategii nie będzie jednak zależał od narracji, lecz od tego, czy władze Pekinu poprą stworzoną wizję materialną motywacją”.

W dziale „Edukacja” kpt. dr Daniel Michalski i płk dypl. Dariusz, Rewak w artykule „Diagnoza realizacji programu edukacji wojskowej studentów »Legia Akademicka« przed-

stawiają wyniki badań teoretycznych i empirycznych dotyczących dwóch edycji tego programu. Badania zostały przeprowadzone w 2019 roku wśród grupy studentów odbywających szkolenie w ramach części praktycznej programu na terenie Centrum Szkolenia Inżynieryjno-Lotniczego w Dęblinie. Natomiast w dziale „Technika i logistyka” publikujemy tekst płk. rez. dr. hab. inż. Waldemara Kawki „Legalność użycia improwizowanych (pro wizorycznych) urządzeń wybuchowych w konfliktach zbrojnych”. Autor za pomocą sondażu diagnostycznego przeprowadził badania w grupie słuchaczy i uczestników kursów realizowanych w Akademii Sztuki Wojennej w latach 2017–2018. Na podstawie teorii i praktyki użycia IED dochodzi do wniosku, iż użycie tego rodzaju środków destrukcyjnych w konfliktach zbrojnych – pod pewnymi warunkami – jest legalne (w świetle postanowień zawierających się w MPHKG).

Numer zamyka artykuł dr Marty Gębskiej „Dyplomacja obronna jako problematyka badawcza. Stan badań w Polsce”, w którym Autorka analizuje siedem klasycznych monografii poświęconych dyplomacji pod kątem roli i znaczenia, jakie przypisują one dyplomacji obronnej.

Szanowny Czytelniku, z szacunkiem i pokorą oddajemy w Twoje ręce nowy numer „Kwartalnika Bellona”, życząc równocześnie, w okresie, w którym pandemia koronawirusa nadal stanowi wyzwanie dla świata, dużo zdrowia.

dr hab. Piotr Grochmalski, prof. ASzWoj,
redaktor naczelny „Kwartalnika Bellona”

Editorial

Dear Readers,

in the editorial to the last in 2019 Kwartalnik Bellona we wrote that the scale and pace of changes in the contemporary world make it increasingly hard to diagnose new threats and create proper security systems against them. We have experienced a catastrophe, which has had no precedence in the world since WWII, and which reveals a specific significance of security. The coronavirus pandemic has led to deep international revaluations and forced countries to change many of their procedures. The history of, for example, a cholera epidemic in Vietnam in 1960, which spread across continents and was effectively fought down as late as in 1995, indicates that COVID-19 disease caused by coronavirus will remain a part of our reality for a long time to come. Therefore, not incidentally the opening article of a current edition of Kwartalnik Bellona quarterly, No. 700 (1/2020), is the article by MajGen Dariusz Ryczkowski on Preparation of National Infrastructure for Performing Defensive Tasks in the Light of Applicable Laws. In current condition, the questions discussed by MajGen Ryczkowski, the Chief of the Inspectorate of Armed Forces Support, are especially crucial and up-to-date. The writer emphasizes that there is a close correlation between planning and development of state infrastructure and its security structures. He notices: "Construction of a modern transport system, in particular public roads, modernization of railways, airports and inland waterways combined with the introduction of modern means of transport is one of the key areas in the system of defense preparations and crisis response of the state." Quite well known is the example of building in the USA a network of highways as a result of analyses related to a potential nuclear attack. These highways were to provide a possibility of quick evacuation of people from contaminated, radioactive areas. There is no doubt that a detailed analysis of institutions and state infrastructure must be done towards functioning in the pandemic regime. Many analyses indicate that the coronavirus pandemic will be back or that even new biological threats will appear on a mass scale. The writer concludes: "The overriding need to enable the development of the country's defense infrastructure is to develop a decision-making document of state rank, aimed at systemic regulation of the maintenance and development of infrastructure that can be used for defense purposes." In his opinion, "a program for the development of defense infrastructure with a perspective converging to that of the Polish Armed Forces, i.e. by 2035."

The Security and Defense section's closing article is by Col Tadeusz Zieliński, Associate Professor at War Studies University (ASzWoj) on Transformation of the Polish Armed Forces: A Perspective on the 20th Anniversary of Poland's Membership in the North-Atlantic Alliance. As late as twenty one years ago, a division of the Old Continent ended, being an effect of WWII and Soviet submission of Central Europe. On March 12, 1999, in the American city of Independence, Missouri – Poland, Czech Republic and Hungary joined NATO, the greatest defense alliance in human history. US Secretary of State

Madeleine Albright was a symbolic host of the ceremony: she was born in Prague in 1937, and was a student of Zbigniew Brzezinski. He was born in 1928 in Warsaw, and thirty years later was granted a citizenship of the United States and became, next to Henry Kissinger, the most ingenious American geostrategist. To a significant extent owing to determination of such people, the Alliance was first enlarged after the end of the Cold War. Poland waited for this moment for ten years. This struggle became a strategic goal for Polish nation and Polish elites. Still, the West was afraid that adding former Warsaw Pact members to NATO would weaken pro-democratic communities in Russia. Such narration was for many years presented by Moscow. From today's perspective, it is easily seen that Russian Federation never abandoned the idea of reviving empire. Poland joined NATO, and that meant enormous challenges related to transformation of Polish army, its organization, structures and armament. Author of the article shows the crucial processes that have taken place at that time in the Polish Armed Forces. As he emphasizes: "The sovereignty regained by Poland in 1989 was the first step to building the confidence of Western partners. Despite the difficult and painful experiences after World War II, when it was under the influence of the Soviet Union, Poland has always professed values equal to those of Western Europe. Building European and international trust was particularly important in security affairs. A bipolar world had collapsed and the question was what to do next. Was the transformation in Poland going to end peacefully?"

In the exceptional history of the Alliance, full of important and dramatic for the fate of Europe events, the most important decision – a breakthrough – was NATO's opening on the threshold of the new century to the East and union in the aspect of the Old Continent's security. Its accomplishment was the addition to the pact in 2004 of new Baltic states – Lithuania, Latvia, Estonia, but also Bulgaria, Romania, Slovakia and Slovenia. Since March 2020, the Alliance numbers 30 members, and Poland for years has been the most important NATO member on the Eastern flank. Russia's attack on Georgia in 2008, but most of all illegal occupation of Crimea by Russia, and later annexation of the peninsula and aggression on Ukraine in 2014 caused a radical change in security condition on the continent. Poland found itself particularly close to the war zone. NATO responded, taking at the Newport Summit in September 2014 a number of decisions which were to strengthen the Alliance deterrence forces as well as its credibility. However a real breakthrough was in July 2016 in Warsaw during the 25th NATO summit, recognized as the most crucial since the end of the Cold War. In two days the Alliance developed a new strategy against the threats from Russia and radical Islam – a decision was made about the enforcement of the Eastern flank, the fight with the Islamic State, the continuation of Afghan mission, and supporting Ukraine. Poland became one of the key NATO members, which shows a long way the Polish Armed Forces had gone since 1999.

As the writer notices: "Many aspects of change in the Armed Forces of the Republic of Poland were a success, but there were also failures." He emphasizes that a program of professionalization of the Polish Armed Forces was adopted only in 2008. "This was a milestone enabling further reconstruction of the armed forces in structural and functional terms and the shaping of the current state of the Polish armed forces." On the other hand, at the time when the technical modernization of the armed forces was approached

to quite marginally, the defense budget was also reduced. Such was however a general tendency across Europe. There was nearly a widespread belief that no real threat from Russia existed. In conclusion of the article, there is an emphasis that Poland's accession to NATO enforced the security of the Republic of Poland, was a strong stimulus for army modernization and professionalization, but also increased the significance of Poland – also politically, as it plays – according to the writer – a growing political role in the NATO political structures.

In the Art of War section, we recommend the article by Paweł Paszak on Security Strategy of the People's Republic of China in the Light of the 2019 Defense White Paper. In the last editions of *Kwartalnik Bellona*, we published a number of excellent analyses on the armed forces of the People's Republic of China and on China's international position and growing aggression of Chinese politics in the world. This time, the article focuses on the key elements of the PRC security strategy based on major Chinese documents, including most of all the Defense White Paper 2019. In the writer's opinion, "[...] the contemporary strategy of the PRC is internally subordinated to maintaining territorial, political and social integrity, including primarily legitimization of the power of the Communist Party of China. Externally, the strategy is oriented at reversing the unfavorable balance of forces in the Asia-Pacific and weakening of the US military advantage. Those two directions determine the activities of the Chinese state in such specific areas as: modernization of the People's Liberation Army (PLA), the relations with Taiwan and claims concerning South China Sea." The Defense White Paper is to – according to the writer – convince international players to stay neutral or to cooperate with China in the face of a growing military, economic and political pressure of the USA on China. In the opinion of the writer, "China has entered a »critical moment« of its development, and the response of the Beijing authorities to the challenges of internal development and external pressures will determine whether in the 21st century it will become a superpower". Presenting Chinese hierarchy of threats, he indicates that next to the fear against separatism, Beijing puts on top the US military domination in Asia and on the Pacific. This is to be the major obstacle against the annexation of Taiwan and the South China Sea islands to China. He emphasizes: "Gaining control over the airspace within the so-called first chain of islands constitutes a necessary precondition for the implementation of the »Great Revival of the Chinese Nation« and the »Chinese Dream« – the central ideas of the Xi Jinping government. Control of that airspace carries also significant strategic implications – greater hold over key sea routes and weakening of the hitherto position of the USA."

The article's conclusion is that "the position of regional powers and middle-rank states remains an extremely important factor for successful implementation of PRC's security strategy. Singlehandedly the United States stands radically lesser chances to impede China's development than in collaboration with a broad coalition of partners. It becomes of key importance to convince those states to remain neutral or offer support to the Beijing authorities. The White Paper is an attempt to construct a positive vision of China's relations with the rest of the world, which would be an alternative to the widely criticized policy of Donald Trump. However, the success of the strategy will not be determined by the narrative but whether the Beijing authorities back the created vision with material incentive."

In the section on Education, Capt Daniel Michalski, PhD and Col Dariusz Rewak in their article on Diagnosis of the Implementation of the Academic Legion Student Military Education Program discuss the results of theoretical and empirical research during two editions of the Academic Legion program. The research started in 2019, and involved a group of students who were trained within the practical part of this program at the Engineering-Aviation Training Centre in Deblin.

In Technology and Logistics section, we publish a material by Col (Res) Waldemar Jerzy Kawka, PhD in Eng on Legality of the Use of Improvised Explosive Devices in Armed Conflict. The writer, using a diagnostic survey, conducted a research in the groups of the ASzWoj students during 2017–2018. Based on the theory and practice of the IED use, he concludes that the use of this kind of destruction means in armed conflicts – under certain conditions – is legal (in the light of the international humanitarian law provisions).

This edition of Kwartalnik Bellona ends with an article by Marta Gębska, PhD on Defense Diplomacy as a Research Problem. Current State of Research in Poland, where she analyses seven classic monographies on diplomacy in the aspect of the role and significance, which they assign to defense diplomacy.

Dear Readers, with due respect and humility we are presenting you a brand new edition of Kwartalnik Bellona, wishing you – in this time of coronavirus pandemic which continues to remain a great challenge to the world – to stay in good health.

*Piotr Grochmalski,
Professor at War Studies University (ASzWoj),
Editor-in-Chief of Kwartalnik Bellona*

Preparation of National Infrastructure for Performing Defensive Tasks in the Light of Applicable Laws

MajGen Dariusz Ryczkowski

e-mail: dryczkowski@mon.gov.pl
Ministry of National Defence, Warsaw, Poland

ABSTRACT:

The article gathers synthesized information on infrastructure for defense use. It is the research query of accessible acts of common law on the subject. Based on general system recommendations, conclusions have been drawn on the development of defense infrastructure at the national level, and at the level of specific sections of public administration. The article is a critical analysis of existing organizational and legal solutions introduced in the period between the time of system transformation in the 1990s and 2018.

KEYWORDS:

national defense infrastructure, national security, government and local government administration, development, civil defense

© 2020 RYCKOWSKI D. PUBLISHED BY MILITARY PUBLISHING INSTITUTE, POLAND.
THIS WORK IS LICENSED UNDER THE CREATIVE COMMONS ATTRIBUTION-NONCOMMERCIAL-NO DERIVATIVES 4.0 LICENSE

Introduction

Based on the provisions of the Constitution of the Republic of Poland¹ and a number of other legal acts, including in particular the Act² on Common Obligation to Defend the Republic of Poland, and guided by the assumptions of the Strategy for Responsible Development³, there is a need to assess the long-term development of the country's defense infrastructure. This process should be an interpretation to prepare, ensure continuity of operation and restoration of key defense infrastructure in the event of a crisis of military and non-military nature.

The Strategy for Development of the National Security System of the Republic of Poland 2022⁴ identifies tasks related to the development of defense infrastructure, i.e. :

- planning and implementation of tasks related to non-military state defense preparations, including projects securing the needs of the armed forces and allied armies;
- the tasks included in the Program for Mobilization of the Economy (PMG)⁵ and the Program of Non-Military Defense Preparations (PPPO)⁶;
- creation of the Government Strategic Reserves Program⁷;
- integration of defense planning⁸⁹ and crisis management processes by ensuring coherence and identity of undertaken actions included in crisis management plans and in operational plans of functioning of public administration bodies, operational plans of using Polish Armed Forces;
- taking action to coordinate the organizational and deployment plans of the Polish Armed Forces with the findings of documents concerning regional development, spatial planning and development, environmental protection and culture and national heritage protection;
- improving the state of preparation and readiness of the state's transport infrastructure;
- improving the state of support and securing the needs of the Polish Armed Forces and allied forces by subordinate structures, organizational units and entrepreneurs carrying out defense tasks in the period of external threat to state security and during the war;
- taking action to take into account the requirements of state defense and security in local planning and spatial development documents.

1 Constitution of the Republic of Poland of 2 April 1997.

2 *Act of 21 November 1967 on Common Obligation to Defend the Republic of Poland*, Journal of Laws of 2019 item 1541, as amended.

3 *Resolution No. 8 of the Council of Ministers of 14 February 2017 on the Adoption of the Strategy for Responsible Development until 2020 (with an until 2030)*, Polish Official Gazette 2017 item 260.

4 *Resolution No. 67 of the Council of Ministers of 9 April 2013 on the Adoption of the Strategy for the Development of the National Security System of the Republic of Poland 2022*, Polish Official Gazette 2013 item 377.

5 Program for Mobilization of the Economy.

6 Program of Non-Military Defensive Preparations of the Republic of Poland in 2017–2026.

7 Government Strategic Reserve Program for 2017–2021.

8 *Act of 21 November 1967 on Common Obligation to Defend the Republic of Poland*, Journal of Laws of 2019 item 1541, as amended.

9 *Act of 26 April 2007 on Crisis Management*, Journal of Laws of 2019 item 1398.

The above tasks are the responsibility of the government and self-government administration as defined in the applicable acts of law. It should be emphasized that the responsibility for defense tasks is not only the domain of the Ministry of National Defense, which is not always properly reflected in public space.

The development of infrastructure and the security sector are interlinked. Construction of a modern transport system, in particular public roads, modernization of railways, airports and inland waterways combined with the introduction of modern means of transport is one of the key areas in the system of defense preparations and crisis response of the state. Ensuring an appropriate number of shelters and hiding places for the civilian population, combined with the assessment of the preparation of the health care and medical rescue infrastructure, should be coherent with the state development strategy, with particular emphasis on ensuring the safety of large urban agglomerations and industrial centers. This will contribute to ensuring the livelihoods of the population, including the possibility of its evacuation, and will become an important element of support for the Polish Armed Forces and allied forces in the event of crisis or armed conflict. Combining the state training infrastructure with the needs of pro-defense organizations and all organizational units and legal entities that are components of the state security system should ensure the effect of synergy of training and economical use of financial resources for the creation and use of such facilities.

The development of infrastructure in the security sector also affects the development of infrastructure in regions where the sector's facilities operate. Spatial policy in these areas should, as far as possible, aim at joint use of the infrastructure for both national defense and security purposes, as well as for regional development. All authorities and government administration bodies and all state institutions, local government, entrepreneurs of particular economic and defense importance and other organizational units performing tasks under the general duty of defense as well as crisis response tasks should be actively involved in the process of development and maintenance of the capabilities of this fundamental area of security. Currently, there is no single document that would express the state policy in this area. Defense infrastructure is one of the most important elements necessary for the proper functioning of the country in peacetime and in states of threat to state security. Increasing the defense potential is a common responsibility and an obligation that goes beyond the Ministry of National Defense. An extensive and complicated legal system creates problems of an organizational and coordination nature, which results in protracted decision-making processes. A clear and simple legal system for security and defense is one of the most important factors enabling the organization of an efficient security system and safeguarding national interests. This study attempts to diagnose the current state of affairs regarding the preparation of the country's defense infrastructure for the implementation of tasks of a military and crisis nature, taking into account only information of an open nature. Moreover, the directions of proper evaluation of the existing compiled system of defense infrastructure development were indicated.

Literature review

The paper analyzes both the source texts and the subject matter of geopolitics, internal and international security, as well as the history of the Polish state, political science, interna-

tional relations and sociology and anthropology. At the beginning of the 20th century, mainly German geopoliticians: Friedrich Ratzel, Karl Haushofer and Carl Schmitt, wrote about the use of large-scale ideas. In the article, however, attention was focused on the matter not touched upon in the literature – the ideas of great space not defined and the geopolitical concept of the Republic of Poland, which appears to be an original conceptual observation of the Polish soft power. This part of the article presents the use of this concept in modern times and possible needs for its strengthening, nowadays in the field of state security.

Methods

The work was based on a study of analysis and evaluation of the functioning provisions of common law. The broad and interdisciplinary approach to research on the ideas of large space allows for a theoretical and pragmatic approach to this phenomenon. Additionally, the following methods have been used in this publication: logical-rational, referring to the technique of deconstruction of theoretical-operational concepts, construction of relations between them and socio-political facts and definition design, as well as heuristic in its dimension of thinking and construction of deductive and inductive judgments. The study is an analysis of the existing conditions and refers to the properties of the idea of large space as a concept, but also to the essence of *soft power* in the contemporary international security environment.

General characteristics of the components of the national defense infrastructure

Military Infrastructure of Closed Areas¹⁰

Military infrastructure (as one of the essential elements of the defense infrastructure are all land properties under the control of the Ministry of National Defense and constituting closed areas and stationary (and in exceptional cases mobile) facilities and equipment which, in accordance with their purpose, serve to meet the needs of the Armed Forces, and in particular the command, livelihood, training and movement of troops.

The development of military technology and modernization of the Polish Armed Forces indicates the need to expand the facilities for logistical security and training of military units. The above is systematically implemented within the framework of field plans resulting from the Armed Forces Development Program.

The challenges related to the formation of new military units (including subdivisions of the Territorial Defense Forces) and increased presence of allied forces on the territory of the Republic of Poland indicate the need to acquire additional military properties and to introduce legal and organizational tools to ensure effective use of part of the infrastructure of the Polish Armed Forces by external entities being elements of systemically understood

¹⁰ Within the meaning of the Act of 17 May 1989 Geodetic and Cartographic Law, Journal of Laws of 2020 item 276.

public security. These needs largely relate to the development of training infrastructure of military training grounds, exercise areas and shooting ranges, as well as to the provision of the protection zones of these facilities required by law.

Civil Defense Infrastructure

The preparation and organization of shelters is one of the main civil protection tasks resulting from the Protocol Additional to the Geneva Convention of 12 August 1949 for the protection of victims of international armed conflicts. At present, there are no executive regulations obliging the investors of multi-family buildings, public buildings to prepare part of the buildings for the function of a protective structure in which it will be possible to organize shelters and hide to ensure the protection of civilians.

In addition to training conducted by the Civil Defense in the field of evacuation and defense and counteraction, parallel activities should be carried out in the development of infrastructure resources of buildings and protective premises. Current resources enable effective protection of less than 3% of the country's population¹¹, which is one of the lowest indicators in Europe. A significant part of the resources are constructions with many years of exploitation, even during the Second World War.

In the event of a localized conflict where only conventional weapons will be used, the lack of an effectively functioning protective infrastructure can result in human losses that are difficult to estimate and, if WMD is used, the effects can be disastrous.

The maintenance of functional protective infrastructure is dedicated to creating permanent management points not only in times of crisis and war, but also in times of peace. It will also make it possible to deploy (dislocate) at such points, devices and equipment to support the protection of civilians.

The technical condition of existing protective structures (shelters and hiding places) remains unsatisfactory. Most of them do not perform protective functions, especially in terms of tightness of filtering systems and equipment. Due to the high costs of modernization, building managers resign from maintaining the full efficiency of the installed facilities and equipment of shelters and hiding places, which results in a significant decrease in their usable value from year to year. There are no clear provisions on the technical conditions to be met by protective structures and their operating conditions. The provisions of the Ordinance of the Council of Ministers on the Conditions and Procedures for Planning and Financing of Tasks Performed by Government Administration Bodies and Local Government Bodies as Part of the State's Defense Preparations¹², within the framework of tasks related to the organization of collective and individual civil

11 Adopted by the Minister of Interior and Administration on 29 May 2019. "Assessment of Civil Protection and Civil Protection Preparations in Poland for 2018" – diagnosis of the state of preparation of civil protection bodies and formations, other entities, as well as the population, for the implementation of tasks in conditions of external threat to state security and during the war, with conclusions.

12 *Ordinance of the Council of Ministers of 15 June 2004 on the Conditions and Mode of Planning and Financing Tasks Performed within the Framework of State Defense Preparations by Government Administration Bodies and Territorial Self-Government Bodies*, Journal of Laws of 2004 No. 152 item 1599, as amended.

protection, only indicate undertakings related to the “*maintenance of protective structures*”. Thus, there are no grounds for investing in the preparation of new protective structures, especially in developing urban agglomerations and highly industrialized areas that may constitute primary targets of attack.

Infrastructure to Ensure Transport Capacity

The preparation and maintenance of transport infrastructure in the framework of the state’s defense preparations has a fundamental impact on the implementation of the relocation of military units as well as military equipment and supplies in the form of march, transport or transfer in order to form a deliberate combat grouping or to concentrate forces and resources both in peacetime and in warfare. This includes:

- securing the transport and movement of troops as part of the operational development of the strategic shield forces and other military units during their mobilization and operational development;
- ensuring the reception of PKW forces and resources returning from missions outside the country;
- securing the transport and movement of troops of the main defense forces in accordance with the intention of the operation by directing traffic, ensuring the continuity of supplies to troops assigned to the operation and evacuating supplies, supplies from the immediate emergency areas;
- accepting the forces and means of the Allied Forces of Strengthening and their subsequent supply;
- maintaining continuity of supply of means of supply for operational troops.

Preparation of transport infrastructure as part of the state’s defense preparations also includes undertakings related to ensuring conditions for safe evacuation of people and property from endangered areas¹³. The basis for the preparation of transport and transport infrastructure for defense purposes are the provisions of legal acts of statutory rank¹⁴ and regulations of the Council of Ministers issued from these delegations. Defensive tasks in the field of preparation of transport and transport infrastructure for defense needs are generated in the ministry of national defense (in accordance with established internal ministry procedures), consulted with relevant ministries and voivodeship offices, and then sent

13 *Instruction on the Principles of Evacuation of People, Animals and Property in the Event of Mass Danger*, Warsaw, June 2008.

14 *Act of 21 November 1967 on Common Obligation to Defend the Republic of Poland*, Journal of Laws of 2019 item 1541, as amended; *Act of 23 August 2001 on Organization of Tasks for the Benefit of State Defense Performed by Entrepreneurs*, Journal of Laws: of 2001 No. 122 item 1320, of 2002 No. 188 item 1571, of 2020 No. 374; *Ordinance of the Council of Ministers of 3 February 2004 on the Conditions and Manner of Preparation and Use of Transport for the Defense Needs of the State, and Its Protection During War, and the Competence of the Authorities in These Matters*, Journal of Laws of 2004 No. 34 item 294; *The Regulation of the Council of Ministers of 13 January 2004 on General Principles of Performing Tasks under the General Obligation to Defend*, Journal of Laws of 2004 No. 16 item 152; *Ordinance of the Council of Ministers of 15 June 2004 on the Conditions and Mode of Planning and Financing Tasks Performed within the Framework of State Defense Preparations by Government Administration Bodies and Territorial Self-Government Bodies*, Journal of Laws of 2004 No. 152 item 1599, as amended.

for implementation in government administration departments (DAR) by ministers and voivodes. The coordination in the scope of preparation and functioning of transport for the defense needs of the state in time of peace, increasing the defense readiness of the state and in time of war is performed by the minister in charge of transport¹⁵. Preparation of transport and transport infrastructure for defensive needs in the departments of government administration and at the level of provinces is carried out on the basis of the Program of Non-Military Defensive Preparations of the Republic of Poland (PPPO RP)¹⁶ and Ordinance Z-2 of the Minister of Infrastructure of 25 May 2018 on the List of Roads of Defensive Importance or Their Sections¹⁷. In the network of roads planned for relocation of own troops and allied forces there are the so-called “infrastructure barriers” which do not meet the technical and defensive requirements for efficient supranational transport. The emergence of increased requirements related to securing the relocation of own and allied forces resulted in the need to designate a road network to secure the passage of vehicle columns, including combinations of vehicles transporting heavy technology. As a result of a detailed analysis of the national road network, routes were selected for the displacements of high-preparedness forces, including oversized units (weight of about 100 tons and axle loads up to 115 kN). In order to enable full freedom of movement, including heavier sets (weight of approx. 120 tons), activities aimed at improving technical parameters of road sections and engineering structures are carried out on the selected road network. Deteriorating technical condition of railway loading points causes significant limitations and threats to the implementation of military rail transport, including mainly the transfer of materials and military technology. The general state of preparation of the selected railway infrastructure for defense needs, in particular the infrastructure permanently used to ensure the functioning of the state secures the assumed transport needs. In order to enable full freedom of movement of railway transports, after the selected railway network, it is necessary to ensure modernization of railway loading points important for the needs of the Polish Armed Forces and maintenance of railway lines of exclusively defensive importance. There is an increasing need to use the economic and defense potential of seaports, especially for reloading for the benefit of the Polish Armed Forces and allied forces, accepting strategic supplies and military transports, as well as for securing the operation of the entire economy in case of threat. Development of a common database on port (transport) infrastructure which is possible to secure reloading and further movement of military transports, being in the management boards of sea ports (local government units) and managed by the Minister of Infrastructure and organizational units subordinate to him – necessary to secure the needs of the Polish Armed Forces and allied forces.

15 *Ordinance of the Council of Ministers of 3 February 2004 on the Conditions and Manner of Preparation and Use of Transport for the Defense Needs of the State, and Its Protection During War, and the Competence of the Authorities in These Matters*, Journal of Laws of 2004 No. 34 item 294.

16 *Program of Non-Military Defense Preparations of the Republic of Poland in the Years 2017–2026*.

17 *Ordinance No. Z-2 of the Minister of Infrastructure of 25 May 2018 on the List of Roads of Defensive Importance or Their Sections*.

Infrastructure to Ensure the Functioning of Health and Emergency Medical Services

The assessment of the state of health care infrastructure requires consideration of the directions of its development for the purposes of tasks in crisis situations (including natural and technical disasters, pandemic of infectious diseases) and in situations of warfare.

Additional development needs of military health care infrastructure resulting from:

- the increasing number of the Polish Armed Forces (including Territorial Defense Forces);
- increased allied presence, including American troops in Poland;
- increased training activities of the Polish Armed Forces and NATO Alliance troops;
- technological progress in medicine;
- the existence of threats of a terrorist nature using highly dangerous biological means.

They require an analysis of existing tasks combined with the geographical location of the infrastructure dedicated to tasks planned for implementation during the crisis and war.

The overall assessment of the existing situation is influenced by:

- the progressing process of decapitalization of facilities (infrastructure, equipment and facilities) and an increase in the costs of investment tasks in terms of planned expenditures for this purpose;
- ensuring the operation of facilities on the Critical Infrastructure List (CIP) for the health care system, in terms of possibilities to support investment activities;
- lack of legal regulations concerning the provision of financing of medical security for the Polish Armed Forces in crisis situations, which hinders the process of restoring assets and reserves;
- ensuring the functioning and coordinated development of facilities (units) responsible for the prevention and counter-epidemic activities for communicable diseases and other diseases caused by environmental conditions, including those related to the recognition of biological threat factors, including those of a military nature;
- lack of electronic exchange of information on medical events between units of the military health service providing qualified and specialist medical care, and medical entities used for state defense needs, as well as between the above mentioned units and NATO's system of medical information and coordination to ensure the whole range of medical and prophylactic activities of soldiers typical for a given stage of evacuation.

Training Infrastructure

The level of availability of training and training infrastructure, including district level shooting ranges and exercise areas (tactical, fire), for training the military and non-military system, including certified military uniform classes, is insufficient.

In the resources of the Ministry of National Defense, there are just over 110 garrison shooting ranges, of which just over 50% meet the conditions to conduct a shooting training with the use of live ammunition. One of the main factors limiting the exploitation of shooting ranges with the use of live ammunition is the lack of possibility to designate protection zones in accordance with the requirements set out in the Ordinance of the Minister of National

Defense on Technical Conditions to Be Met by Garrison Shooting Ranges and on Their Location¹⁸.

Rifle ranges operating outside the Ministry of National Defense are used under separate regulations¹⁹. In the documents in question, the legislator does not order the designation of danger and protection zones. It indicates that the shooting range should be located in a manner which does not violate the requirements of environmental protection and excludes the possibility of getting out of their area with bullets fired from the gun from the positions in a manner consistent with the shooting range regulations. However, the general rule does not specify the type of weapon, the caliber of which can be fired at a given shooting range.

There is a need to expand the training capacity of training grounds in order to increase the capabilities of the Polish Armed Forces and allied troops, e.g. by acquiring land for the needs of training ground centers and taking into account the defense needs in spatial planning documents. The procedures of soldiers' access to the objects (places) of planned exercises being the property of the local government (e.g. bridges, dams, dams, places of crossings, forest areas, roads, etc.) are a certain difficulty.

The current regulations directly and directly allow for free (mutual) sharing of real estate with sports (training) infrastructure between the Ministry of National Defense and other services, local government units. It is only possible to use such facilities on the basis of civil law contracts. In such cases, the only free form is the conclusion of a lending agreement, where the borrower is obliged to bear the ordinary maintenance costs of the borrowed property. The above mentioned way of regulation requires obtaining appropriate individual consent and regulating in the contract with the organizer a number of issues related to security and insurance of persons using military facilities.

Critical Infrastructure

The national security system is based on dispersed legislation. The management of national security is of an interdisciplinary nature, including crisis management regulated by separate regulations²⁰ and the management of state defense²¹ - however, there are no legal regulations which would combine activities undertaken in both areas of national security into one coherent system of managing national security. This is reflected in the approach to the broadly understood protection of critical infrastructure and objects of particular importance for national security and defense. The concept of Critical Infrastructure derives from the Act on Crisis Management and is subject to protection in the crisis response system.

18 *Regulation of the Minister of National Defense of 4 October 2001 on Technical Conditions to Be Met by Garrison Shooting Ranges and Their Location*, Journal of Laws of 2001 No. 132 item 1479 with later amendments.

19 *Act of 21 May 1999 on Arms and Ammunition*, Journal of Laws of 2019 item 284, as amended. *Ordinance of the Minister of Internal Affairs and Administration of 15 March 2000 on the Model Shooting Range Regulations*, Journal of Laws of 2000 No. 18 item 234, as amended.

20 *Act of 26 April 2007 on Crisis Management*, Journal of Laws of 2019 item 1398.

21 *Act of 21 November 1967 on Common Obligation to Defend the Republic of Poland*, Journal of Laws of 2019 item 1541, as amended.

The concept of objects important for state security and defense derives from a regulation²² issued on the basis of the Act on the Common Obligation to Defend the Republic of Poland.

There are no regulations creating a coherent, coordinated system of defense planning and response to threats such as:

- crisis in non-military terms (natural disasters, technical failures, terrorist events, etc.);
- military crisis (before the war threshold), including consideration of the undertakings and procedures of the NATO Crisis Management System (NCRS);
- military crisis in the sense of armed conflict.

The current regulations resulting from the Crisis Management Act do not grant the right to financial support to IK operators in terms of proper preparation of facilities to fulfil their tasks and maintain continuity of operations, i.e. financing investments in the protection and logistic security of the CI facility.

There are inconsistencies and differences of interpretation of the provisions of the Act on the Protection of Persons and Property²³ and the Anti-Terrorism Act²⁴ in the scope of the powers vested in the Police and the Minister of National Defense, concerning the agreement of plans for the protection of military facilities deemed to be subject to mandatory protection, as well as the checking of military protection of critical infrastructure facilities, in the case of introducing

Second or higher alert levels. There is a complex system of developing and agreeing plans for the protection of critical infrastructure and the obligation to agree on the entire CIP document containing classified information with all voivodeship institutions of government administration, in accordance with the regulation contained in the Regulation of the Council of Ministers on Plans for the Protection of Critical Infrastructure²⁵. Currently, the agreement is also subject to supplementary documents resulting from the regulation contained in the Act on the Protection of Persons and Property²⁶.

Infrastructure to Ensure the Functioning of the Control System

Preparation of the infrastructure for the needs of the management system in accordance with the Regulation of the Council of Ministers on the Preparation of the National Security Management System consists in the²⁷ selection of existing or construction of new buildings and the execution of plans for their adaptation and equipment enabling their use in the event

22 *The Regulation of the Council of Ministers of 24 June 2003 on Objects Particularly Important for Security and Defense of the State and Their Special Protection*, Journal of Laws of 2003 No. 116 item 1090, as amended.

23 *Act on the Protection of Persons and Property*, Journal of Laws of 2018 item 2142.

24 *Act on Counter-Terrorist Activities*, Journal of Laws of 2016 item 904 with later amendments.

25 *Regulation of the Council of Ministers of 30 April 2010 on Critical Infrastructure Protection Plans*, Journal of Laws of 2010 No. 83 item 542.

26 *Act on the Protection of Persons and Property*, Journal of Laws of 2018 item 2142.

27 *Regulation of the Council of Ministers of 27 April 2004 on the Preparation of the National Security Management System*, Journal of Laws of 2004, No. 98 item 978, as amended.

of internal or external threat to national security and during war. Facilities for management positions are prepared on the basis of general purpose buildings, adapted to the planned function, and special facilities at all organizational levels of the state. The need to develop current requirements for the proper preparation of management positions (main and backup) for the needs of state authorities, governmental and local government administration is indicated.

There are no unambiguous definitions in the legal trade that would define: a special object, an object adapted to the needs of management positions, an object and rooms of a protective character, as well as the criteria of resistance of protective objects to the means of destruction, which results in a variety of interpretations of these concepts and requirements.

At present, the preparation of facilities for the SKBN uses the Conditions to Be Met by Newly Built Special and Other Facilities Adapted for Management Positions developed in 2008 in the Ministry of Infrastructure. Nevertheless, there is a need to clarify the information on how the provisions of par. 23 of the Regulation on the preparation of the national security management system are to be implemented in the scope of the legal delegation implementing the document in question. This problem also applies to the other documents listed in par. 23 of the Regulation in question, which need to be assessed and adapted to modern requirements for facilities intended for management posts. Both the preparation and financing of the construction or adaptation of the buildings for the SKBN, depending on the level of the authority for which the management post is prepared, and even on the type of post (main and backup), rests with the different institutions and depends on the financial resources available. There is no single joint state-financed program that would comprehensively and unilaterally cover the construction (modernization) of facilities to ensure the continuity of the state's governance in times of security and war, taking into account contemporary threats. The existing regulations are insufficient. Normative documents, which are the basis for defining the requirements and estimating the scope of necessary adaptation works aimed at proper preparation of the selected infrastructure for the needs of backup posts for managing the departments of government administration and voivodes, require clarification. Due to differences in the interpretation by local government bodies of legal regulations concerning benefits in kind, there are problems in obtaining the allocation of facilities (not being in the management board) for the needs of the management system.

There are no clear regulations in the legal cycle:

- making the objects immune to the influence of the means of reconnaissance and weaponization of the enemy, including masking and preparation of hiding places and shelters, as well as special construction;
- imposing benefits in kind on local government bodies with regard to obtaining the allocation of facilities for management positions (not being in the management of a given institution);
- masking of objects, defense infrastructure devices, including those planned to be used for the purposes of the management system, as well as investment projects implemented in this area. The dynamic development of technology for obtaining information, in particular from the space and aviation point of view, combined with information in legal acts, in particular spatial databases created on the basis of these acts,

requires a new approach to the implementation of masking in the broadly understood defense infrastructure.

Defense Tasks to Ensure the Continuity of Functioning of Selected Objects of Particular Importance for the Security and Defense of the State

Insufficient regulations were diagnosed as regards the participation of the non-military system in the process of ensuring continuity of operations and reconstruction of facilities damaged as a result of warfare, particularly important for national security and defense, including reconstruction and preparation for operational use of airports, war ports, road and rail infrastructure used for the needs of the Polish Armed Forces and the allied forces. Insufficient regulation on the creation and maintenance of strategic reserves requiring re-evaluation in order to increase the state's resilience to non-military and military threats, including the provision of guarantees to secure the reported needs and the creation of effective mechanisms enabling the preparation of material and technical facilities (maintaining stocks or providing supplies of structures, equipment and building materials) as part of the technical protection of particularly important facilities. Insufficient number of construction companies included in the list of entrepreneurs of particular economic and defense importance²⁸, which can support projects implemented during the crisis or war, in the field of defense construction, including fortifications, airports, hydrotechnics, etc. Insufficient number of enterprises managing airports (including airport facilities) and enterprises managing seaports (including port facilities) included in the list of entrepreneurs of particular economic and defense importance²⁹, which could perform tasks in the field of maintenance and reconstruction of infrastructure for the transport system during the crisis and war.

The provisions of the Act on Organization of Tasks for the Benefit of State Defense Performed by Entrepreneurs³⁰ do not directly include entrepreneurs whose object of activity is construction works exceeding the scope assigned to transport infrastructure.

Clarifications require illegible and ambiguous provisions on assurance of:

- participation of the non-military system in supporting defensive activities in the area of land engineering development and preparation of protective facilities;
- priority supply of construction structures, materials and equipment for the urgent restoration of particularly important works which could be damaged or destroyed by war or other crisis factors, including natural disasters;
- in the area of conducting business activities in the field of civil engineering and hydro-technical construction for the needs of the state defense system. There are difficulties in the proper preparation of non-military operational plans due to organizational and

28 *Ordinance of the Council of Ministers of 3 November 2015 on the List of Entrepreneurs of Special Economic and Defense Importance*, Journal of Laws of 2015 item 1871, as amended.

29 *Ordinance of the Council of Ministers of 3 November 2015 on the List of Entrepreneurs of Special Economic and Defense Importance*, Journal of Laws of 2015 item 1871, as amended.

30 *Act of 23 August 2001 on Organization of Tasks for the Benefit of State Defense Performed by Entrepreneurs*, Journal of Laws: of 2001 No. 122 item 1320, of 2002 No. 188 item 1571, of 2020 No. 374.

technical constraints on the performance of classified documents with the required security classification by state and local government administration bodies.

National Spatial Planning and Development, Including Maritime Areas

It should be noted that the provisions of the Act on Spatial Planning and Development obliging local government units to immediately take into account the defense needs in planning documents in the area of spatial development are ambiguous. This state of affairs leads to a situation in which local needs take precedence over the needs of the state.

The current legal status hinders the implementation of a coherent national defense and security policy. Moreover, this situation poses a threat to the smooth functioning of the closed areas of the Ministry of National Defense. The lack of provisions in the above mentioned Act, obliging to agree on the decision to determine the location of the public purpose and the decision on the conditions of development, before they are issued with a competent military authority, creates premises to limit or even prevent the use of military complexes and facilities located on their territory, in accordance with their purpose. In order to ensure the security and defense of the state, the spatial policy must create conditions to take into account the requirements of the defense and security of the state in all planning studies on spatial development at the national, provincial and local levels. The effect of the spatial policy should be, among other things, efficient and collision-free functioning of the armed forces and institutions and services operating in the sphere of national security. At the same time, this policy should use the features of areas serving the defense and security of the state for the development of the region.

A serious problem in this area is the low interest of local governments in the implementation of local spatial development plans for areas adjacent to military confined areas. As a result of the lack of appropriate legal measures mobilizing local authorities to carry out these plans, the issues related to the establishment of protection zones for closed areas requiring it are protracted. This limits the possibility of planning activities by military property managers and results in spatial conflicts related to the functioning of military complexes.

Areas serving the defense and security of the State require, in view of the need to ensure appropriate conditions for the implementation of defense tasks and the need to ensure spatial order, the integration of the space associated with them with the space surrounding them. Therefore, it is necessary to designate buffer zones around them in spatial development planning studies, which will require appropriate inclusion in local spatial development plans. These zones should, on the one hand, serve to protect the defensive functions of these areas and, on the other hand, use their features as far as possible for the proper development of the space surrounding them. This requires appropriate coordination of spatial development activities between the competent authorities of the security sector and the competent local authorities. Spatial development of maritime areas is carried out in accordance with the provisions of the Act on Maritime Areas of the Republic of Poland and³¹ Maritime

31 Act of 21 March 1991 on Maritime Areas of the Republic of Poland and Maritime Administration, Journal of Laws of 2019 item 2169.

Administration. The legal regulations in this respect raise the obligation to take into account the needs of national defense and security. The Minister of National Defense agrees on planning studies in this area. On the other hand, the practical implementation of the above mentioned arrangements may be difficult to compete with the expectations of other stakeholders in maritime areas and despite the “strong” legal advantages (including the provisions on the implementation of defense tasks without restrictions in maritime areas), difficulties may be expected in terms of full provision of defense needs in these studies (e.g. when locating wind farms). The development of maritime areas and the expansion of the existing or construction of new seaports³² is an important element of the economic development of the country. This development should be connected with ensuring defense needs. In particular, it cannot be allowed that planning or implementation of the mentioned investments would limit the defensive capabilities of the Republic of Poland. Lack of plans for development of maritime areas, especially in the scope of unambiguous determination of areas for the needs of wind energy, results in a number of disputable issues at the stage of planning of the mentioned investments, especially in the scope of potential negative impact of the farms on communication and spatial imaging systems and covering up potential objectives for the defense of the coast. An important element in the light of the operational needs of the Polish Armed Forces and the freedom of movement of the allied forces is the connection of land road infrastructure, railways and airports with roads and railways inside ports. At the European Union level, the Action Plan on Military Mobility was announced on 28 March 2018. The said Plan assumes the possibility of financing the modernization and adaptation of civil infrastructure for military transport from EU funds. These investments are designed to serve the dual civil-military use of transport infrastructure covered by the Trans-European Transport Network (TENT-T). The integrated maritime policy of the European Union creates conditions for effective implementation of the maritime policy of the Republic of Poland. Conducting the maritime policy requires continuous and efficient exchange of information between entities involved in the process of its creation. The Ministry of National Defense through participation in the currently implemented maritime projects (e.g. Spatial Development Plan of Polish Maritime Areas in the scale 1:200 000 together with the Environmental Impact Assessment) in a key way influences their creation and better decision making in matters of effective use of the Polish maritime space, serving the national defense and security.

Forecast of Opportunities for the Development of the Country's Defense Infrastructure with Recommendations of a Systemic Nature

Bearing in mind the conclusions from the analysis of many aspects of the preparation of the country's defense infrastructure, it is necessary to undertake actions of a directional nature in the following layers: legal, organizational and scientific and technical to ensure its proper level of development.

32 Act of 20 December 1996 on Ports and Sea Harbors, Journal of Laws of 2017 item 1933.

The main analytical work should concern the areas of defense infrastructure listed in the diagnostic part with particular emphasis on:

- preparation of infrastructure for the needs of operational programs related to equipping the Polish Armed Forces with acquired military technology;
- preparation the infrastructure for the dislocation of the allied forces on the NATO eastern border;
- preparation of infrastructure for newly formed military units, including Territorial Defense Forces;
- expansion of military training facilities, including mainly field training centers.

Summary

The overriding need to enable the development of the country's defense infrastructure is to develop a decision-making document of state rank, aimed at systemic regulation of the maintenance and development of infrastructure that can be used for defense purposes. The document should include:

- inventory of infrastructure that can be used for defense purposes;
- to present a transparent, effective and unambiguous system of maintaining and developing defense infrastructure in terms of indicating the competences of state authorities;
- taking into account changes in the security environment in defense planning and crisis response;
- identification of priorities and objectives to be achieved and a timetable for action resulting from the needs analysis of the area.

Achieving measurable effects through:

- ensuring that the Polish Armed Forces and the allied forces have the conditions and capacity to defend the country and fulfil their allied obligations by preparing adequate defense infrastructure;
- ensuring (in the area covered by the document) the possibility of realization of defense tasks by public administration bodies and entrepreneurs, serving the achievement of specific military and non-military defense capabilities, including those enabling the realization of operational tasks related to securing the needs of the SZ RP;
- ensuring a clear legal definition of the scope of cooperation between institutions, organizations and circles in the military and non-military areas and the government and local government administration in the field of infrastructural state defense preparation;
- ensuring that the issue of defense infrastructure resilience is addressed in advance in the light of the progressive development of the means of action by a hypothetical opponent against hybrid threats (below the threshold of war).

An action adequate to meet the above challenges is to develop, adopt and implement, at the level of government administration, a program for the development of defense infrastructure with a perspective converging to that of the Polish Armed Forces, i.e. by 2035. ■

STRESZCZENIE:

W artykule zostały zsyntetyzowane informacje o infrastrukturze w funkcji jej zastosowania obronnego. Przeprowadzono kwerendę dostępnych aktów prawa powszechnego regulujących przedmiotowy obszar. Sformułowano wnioski o charakterze ogólnych rekomendacji systemowych, dotyczące rozwoju infrastruktury obronnej w ujęciu krajowym oraz poszczególnych działów administracji publicznej. Przeprowadzono krytyczną analizę rozwiązań organizacyjnych i prawnych, obejmującą okres od transformacji ustrojowej w latach dziewięćdziesiątych do 2018 roku.

SŁOWA KLUCZOWE:

infrastruktura obronna kraju, bezpieczeństwo narodowe, administracja rządowa i samorządowa, rozwój, obrona cywilna

Reference

Constitution of the Republic of Poland of 2 April 1997, Journal of Laws" 1997 No. 78 item 483, as amended.

Assessment of Civil Protection and Civil Protection Preparations in Poland in 2018, Ministry of Interior and Administration, 25 May, 2019.

Ordinance of the Minister of National Defense of 4 October 2001 on Technical Conditions to Be Met by Garrison Shooting Ranges and Their Location, Journal of Laws of 2001 No. 132 item 1479, as amended.

Regulation of the Minister of Internal Affairs and Administration of 15 March 2000 on the Model Shooting Range Regulations, Journal of Laws of 2000 No. 18 item 234, as amended.

Ordinance of the Council of Ministers of 13 January 2004 on General Principles of Performing Tasks Under the General Obligation to Defend, Journal of Laws of 2004 No. 16 item 152.

Ordinance of the Council of Ministers of 15 June 2004 on the Conditions and Mode of Planning and Financing Tasks Performed within the Framework of State Defense Preparations by Government Administration Bodies and Territorial Self-Government Bodies, Journal of Laws of 2004 No. 152 item 1599, as amended.

Regulation of the Council of Ministers of 24 June 2003 on Objects Particularly Important for Security and Defense of the State and Their Special Protection, Journal of Laws of 2003 No. 116 item 1090, as amended.

Regulation of the Council of Ministers of 27 April 2004 on the Preparation of the National Security Management System, Journal of Laws of 2004 No. 98 item 978, as amended.

Ordinance of the Council of Ministers of 3 November 2015 on the List of Entrepreneurs of Special Economic and Defense Importance, Journal of Laws of 2015 item 1871, as amended.

Ordinance of the Council of Ministers of 3 February 2004 on the Conditions and Manner of Preparation and Use of Transport for the Defense Needs of the State, and Its Protection During War, and the Competence of the Authorities in These Matters, Journal of Laws of 2004 No. 34 item 294.

Regulation of the Council of Ministers of 30 April 2010 on Critical Infrastructure Protection Plans, Journal of Laws of 2010 No. 83 item 542.

Government Strategic Reserve Program for 2017–2021.

Head of National Civil Defense, *Instruction on the Principles of Evacuation of People, Animals and Property in the Event of Mass Danger*, Warsaw, June 2008.

Resolution No. 67 of the Council of Ministers of 9 April 2013 on the Adoption of the Strategy for the Development of the National Security System of the Republic of Poland 2022, Polish Official Gazette 2013 item 377.

Resolution No. 8 of the Council of Ministers of 14 February 2017 on the Adoption of the Strategy for Responsible Development until 2020 (with an outlook until 2030), Polish Official Gazette 2017 item 260.

Resolution of the Council of Ministers No. 87/2017 of 13 June 2017 on the Adoption of the Program for Mobilization of the Economy for 2017–2026.

Act on Counter-Terrorist Activities, Journal of Laws of 2016, item 904 with later amendments.

Act on the Protection of Persons and Property, Journal of Laws of 2018 item 2142.

Law of 17 May 1989. Geodetic and Cartographic Law, Journal of Laws of 2020 item 276.

Act of 20 December 1996 on Ports and Sea Harbors, Journal of Laws of 2017 item 1933.

Act of 21 November 1967 on Common Obligation to Defend the Republic of Poland, Journal of Laws of 2019, item 1541, as amended.

Act of 21 May 1999 on Arms and Ammunition, Journal of Laws of 2019 item 284, as amended.

Act of 21 March 1991 on Maritime Areas of the Republic of Poland and Maritime Administration, Journal of Laws of 2019, item 2169.

Act of 23 August 2001 on the Organization of Tasks for the Benefit of State Defense Performed by Entrepreneurs, Journal of Laws: of 2001 No. 122 item 1320, of 2002 No. 188 item 1571, of 2020 item 374.

Act of 26 April 2007 on Crisis Management, Journal of Laws of 2019 item 1398.

Ordinance No. 36/MON of the Minister of National Defense of 28 November 2018 on the Approval of the Program of Non-Military Defense Preparations of the Republic of Poland for the Years 2017–2026.

Ordinance No. Z-2 of the Minister of Infrastructure of 25 May 2018 on the List of Roads of Defensive Importance or Sections Thereof.

Article history: Received: 02.03.2020; Reviewed: 10.03.2020; Accepted: 01.04.2020

DOI: 10.5604/01.3001.0014.0820

Corresponding author: MajGen Dariusz Ryczkowski, Ministry of National Defence, Warsaw, Poland.
e-mail: dryczkowski@mon.gov.pl

Cite this article as: MajGen Ryczkowski, D., "Preparation of National Infrastructure for Performing Defensive Tasks in the Light of Applicable Laws". *bellona quart.* 2020(1): 15–31

Policy: The content of the journal is circulated on the basis of the Open Access which means free and limitless access to scientific data.

Competing interests: The authors declare that they have no competing interests.

Table of content URL: <https://kwartalnikbellona.com/issue/12943>

Transformation of the Polish Armed Forces: A Perspective on the 20th Anniversary of Poland's Membership in the North-Atlantic Alliance

Col Tadeusz Zieliński, Assoc. Prof.

ORCID: 0000-0003-0605-7684

e-mail: t-zielinski@akademia.mil.pl

War Studies University (ASzWoj), Warsaw, Poland

ABSTRACT:

This article presents the changes in the Polish Armed Forces during the 20 years of Poland's membership in NATO. Transformational processes of varying intensity and effect involved organizational and technical modernization and active duty force professionalism. An important aspect was the participation in operations under the NATO flag. Combat experience contributed to significant changes in their functioning, including combat technology and procedures, and provided to achieving interoperability within the NATO. What is more, future changes in the Polish Armed Forces will be directly connected with challenges related to the engagement of Poland in a political, economic and military dimension to NATO.

KEYWORDS:

Polish Armed Forces; changes in the Polish Armed Forces; the 20th anniversary of Poland in NATO; combat experiences of Polish Armed Forces, interoperability of the Polish Armed Forces

© 2020 ZIELIŃSKI T. PUBLISHED BY MILITARY PUBLISHING INSTITUTE, POLAND.
THIS WORK IS LICENSED UNDER THE CREATIVE COMMONS ATTRIBUTION-NONCOMMERCIAL-NO DERIVATIVES 4.0 LICENSE

Introduction

The sovereignty regained by Poland in 1989 was the first step to building the confidence of Western partners. Despite the difficult and painful experiences after World War II, when it was under the influence of the Soviet Union, Poland has always professed values equal to those of Western Europe. Building European and international trust was particularly important in security affairs. The bipolar world had collapsed and the question was what to do next. Was the transformation in Poland going to end peacefully?

Re-establishing relations with Western Europe in the political, economic and military dimensions was a challenge for Poland. Could an Iron Curtain country shake off influence of the Soviet Union and make the right decisions to determine its long-term future? One of the key tasks was to ensure military security. Despite apparent weakness of the collapsing Soviet Union, there might still be forces in the East that could negate Poland's regained sovereignty.

The decision on Poland's accession to NATO, although political, had a direct influence on its armed forces. It was a key impetus for their transformation, proceeded with varying intensity and effect. Many aspects of change in the Armed Forces of the Republic of Poland were a success, but there were also failures.

Literature Overview

The article is of a review nature, therefore it is based on available literature. The identified and characterized changes in the Polish Armed Forces are based on source documents: normative documents and legal acts. Among them, the most important are the modernization programs of the Polish Armed Forces adopted by subsequent governments to increase Poland's defense potential. The second group includes articles in professional publications, such as *Nowa Technika Wojskowa*, *Lotnictwo* or *Raport*, presenting credible opinions of the authors on issues related to changes in the Polish Armed Forces.

Methods

Comparative literature and document analysis method was used throughout this study. Article firstly reviews crucial areas of changes in the Polish Armed Forces focusing on professionalization of the Polish Armed Forces, technical modernization, combat experiences – participation in missions under the NATO flag and organizational changes. Second part is devoted to consider challenges for Poland and its armed forces in the next decades.

Crucial Areas of Changes in the Polish Armed Forces

Poland's accession to NATO resulted in the need to adapt the Polish Armed Forces (PAF) to NATO standards. The North Atlantic Alliance became a catalyst for change in many

dimensions – mainly in the technical and procedural spheres. Membership in NATO obliges the armed forces to modernize and develop constantly, taking into account current and future technological trends. Although NATO did not and does not dictate specific solutions, it has been and still is, without doubt, a stimulus for the transformation of the PAF.

Professionalization of the Polish Armed Forces – the End of Conscription

In the first years of membership of Poland and its armed forces in the North-Atlantic Alliance, the key challenges were changing the way of thinking – the mentality – especially in the approach to decision-making and command. It was a lengthy process because commanders were not trained for, or used to, making independent decisions within their competences. In May 2000, the government adopted the guidelines for the creation of the PAF development program for the years 2001–2006, which emphasized the reconstruction of internal structure of the professional staff, and increasing the level of professionalization. The decision was made to change the proportion between composition of the professional military force so that officers constituted 30% and professional soldiers – 70%. As a result, the force composition on January 1, 2008 was as follows: officers 19%, non-commissioned officers 33%, and privates 47%.¹ This was the last year of conscription. The official adoption by the Council of Ministers of the Polish Armed Forces Professionalization Program in 2008, i.e. nearly a decade after Poland's accession to NATO, was another important step on the road to professionalization of the armed forces.² As a consequence, the implementation of the above program resulted in: suspension of conscription, introduction of contractual professional military service, establishment of the National Reserve Forces (including reserve soldiers with assigned crisis assignments under a contract), as well as the possibility of women performing active military service. This was a milestone enabling further reconstruction of the armed forces in structural and functional terms and the shaping of the current state of the Polish armed forces. Unfortunately, in the Polish Armed Forces Professionalization Program marginal treatment was given to matters related to army technical modernization (the expenditure was reduced to the minimum statutory level – 20%). The reduction of the budget of the Ministry of National Defense resulted in the modernization programs being suspended or implemented to a minimal extent in subsequent years.³ Undoubtedly, as a result of professionalization, the potential of the PAF and operational capabilities increased. First of all, there was a break from the dominant quantitative approach in favor of the qualitative approach. Quantitative philosophy dominated the Warsaw Pact for decades, and influenced the attitudes of decision-makers. This is the

1 M. Mróz, *Program Przebudowy i Modernizacji Technicznej Sił Zbrojnych RP w latach 2001–2006. Synteza*, Raport 197, Warszawa 2001, p. 7.

2 Vide: M. Chmielecki, *Profesjonalizacja – założenia i realizacja*, "Zeszyty Naukowe AON" Vol. 81, No. 4, 2010, pp. 403–417.

3 M. Paszkowski, *Profesjonalizacja Sił Zbrojnych RP jako przykład zmian w wielkich grupach społecznych*, "Bezpieczeństwo Narodowe" Vol. 19, No. 3, 2011, pp. 225–239.

opposite philosophy from that prevailing in NATO, according to which the main alliance requirement is not quantity but quality.⁴ The conditions of soldiers' service also improved, and the competence requirements for commanders increased. A rapid pace of change should also be emphasized, especially with regard to successful professionalization of the armed forces. The armed forces have become fully professional and able to cooperate within NATO with other allied armies.⁵

Technical Modernization of the Polish Armed Forces

Technical modernization was one of the main challenges during the two decades of the PAF as a member of NATO. This was a long-term and continuous process, dependent on many factors, including political and economic ones. The beginning of the PAF technical modernization was primarily related to the acquisition or adaptation of command and communication systems, and friend-or-foe identification systems, which was necessary for co-operation with NATO allied forces. Individual branches of the armed forces had only the Soviet equipment from the Warsaw Pact era, although a few modernization programs introduced the first versions of the Polish-built *Grom* portable anti-aircraft system and the PT-91 *Twardy* tank.⁶ Before joining NATO, Polish analysts studied the modernization of armaments and military equipment, and concluded that the main modernization areas should be the short- and very short-range air defense and artillery systems. The strategic government programs such as *Grom* and *Loara* were undertaken, the first of which was successful and the second cancelled.⁷

In 2001 the Act on the Reconstruction and Technical Modernization and Financing of the Polish Armed Forces in the Years 2001–2006 was adopted⁸ together with the Program for the Reconstruction and Technical Modernization of the Polish Armed Forces in the Years 2001–2006. The technical modernization specified in these documents included modernization of air defense systems and a command system; acquiring 60 multi-purpose aircraft; modernizing the T-72 tanks to NATO standards, and acquiring qualitatively new tanks. Modernization further included the introduction of wheeled armored personnel carriers; introduction of new anti-tank guided missiles; equipping ships with modern rocket systems; modernization of Mi-24 combat helicopters, and the purchase of 12 medium-sized transport aircraft. The documents also stipulated the withdrawal of unpromising armaments and military equipment.⁹

4 M. Ojrzanowski, *Transformacja polskich sił zbrojnych – miara sił na zamiary*, "Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego" 7 (2013), pp. 78–103.

5 M. Pawłowski, *Cele i wyzwania profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP*, accessed on December 20, 2019, <http://www.politykaglobalna.pl/2009/12/cele-i-wyzwania-profesjonalizacji-sil-zbrojnych-rp-4/>.

6 N. Bączyk, *Modernizacja techniczna Sił Zbrojnych RP*, "Nowa Technika Wojskowa" 3 (2011), p. 24.

7 M. Sulek, *Programowanie gospodarczo-obronne*, Warszawa 2008, p. 45.

8 Act of May 25, 2001 on Rebuilding and Technical Modernization and Financing of the Polish Armed Forces, Journal of Laws 2001 No. 76 item 804.

9 M. Mróz, *Program Przebudowy i Modernizacji...*, op.cit., p. 9.

The implementation of the technical modernization plans proceeded with varying degrees of success. In the land forces, only the 2A5 and 2A4 *Leopard* tanks meet the requirements of the modern battlefield (subject to the purchase of modern anti-tank ammunition). The vast majority of tank battalions still use the T-72 and PT-91 tanks. The plan to modernize these tanks has never been implemented during two decades of operation in NATO. The acquisition of the Polish-built *Rosomak* armored personnel carrier is a success, although the introduction of its specialized versions lags behind. The remaining shortcoming is that the army is still equipped with infantry fighting vehicles, some of which have been in service for over 40 years. Acquiring new infantry fighting vehicles should be one of the priority tasks in the development of mechanized and armored troops. In the land forces, from 2005, all tactical ballistic missile launchers that were to be replaced by new launchers under the Polish *Homar* program were withdrawn. The goal of the program is to restore to artillery the ability to attack targets over distances of more than 40 km. As part of the program, in 2019, the *Himars* high mobility rocket artillery system was purchased from US, which should be considered a success, although there are ongoing discussions about the possible benefits (or lack thereof) of offset program for the Polish defense industry. There are also major problems with the introduction of new sets of tube artillery. The start of deliveries of *Krab* field guns and *Rak* mortars and implementation of the *TOPAZ* Automated Fire Control System seem to be part of the solution to the problems. In turn, the shortage of anti-tank guided missiles is a problem. Despite the purchase of Israeli *Spike* anti-tank guided missiles, there are no plans to launch them from helicopters, in particular the Mi-24, and *Rosomak* armored personnel carriers.¹⁰

One of the biggest successes in the modernization process of the PAF was the acquisition of 48 F-16 multi-purpose combat aircraft in 2006–2008 and, recently, the Lockheed Martin long-range JASMMs. In retrospect, the estimation of requirements was too low as they only cover about 40% of the minimum needs. Combat aviation still has obsolete Soviet MiG-29 and Su-22 aircraft that can be used only in a limited way. The need to upgrade combat aviation is decidedly greater; it is necessary to equip at least four additional squadrons with multi-purpose combat aircraft, including fifth generation. So, the last decision about buying the new F-35 5th-generation aircraft will improve air combat skills of the PAF. The retrofitting of aviation transport such as the Airbus C-295M CASA and the Polish M28B/PT *Bryza* tactical purpose aircraft was a success. C-130 transport aircraft were also obtained from the USA, but they need to be replaced due to age. Similarly, in training aviation, the changes that have occurred are positive, although they took place only in recent years, when the advanced training system was purchased, which includes the Italian M-346 *Master* aircraft intended for training pilots of multi-purpose combat aircraft.¹¹ Thus, the Polish-built TS-11 *Iskra* training jet aircraft will be systematically withdrawn.

10 T. Dmitruk, *Dwie dekady w NATO – modernizacja techniczna Sił Zbrojnych*, "Nowa Technika Wojskowa" 8 (2018), pp. 16–29.

11 T. Dmitruk, *Dwie dekady w NATO – modernizacja techniczna Sił Zbrojnych*, "Nowa Technika Wojskowa" 9 (2018), pp. 6–15.

Unfortunately, when it comes to aviation, the Mi-24 attack helicopters have not been replaced. Their average age already exceeds 30 years, there was a lack of thorough modernization, and their number is regularly decreasing. The program for their exchange (under the name *Kruk*) has been postponed to later years. The aviation potential of land forces should be considered insufficient, despite the purchase of new Polish-based Sikorsky S-70i *Black Hawk* helicopters. The same applies to helicopters used by the Navy – the needs are even greater there. Although it has already been decided to buy anti-submarine warfare helicopters and combat search and rescue, they will not meet the identified needs.¹²

Little has been done in naval modernization. Twenty years after joining NATO, only eight ships were acquired, of which only one was new. There are deficiencies in new equipment for surface and submarine ships, and the *Silesian* patrol ship after being 18 years under construction was officially put to sea in 2019. The program of building *Kormoran II* mine destroyers and anti-ship missile retrofitting of small patrol ships should be considered as positive aspects of modernization in the Polish Navy's area of responsibility.¹³

The equipment modernization of the PAF has been and still is a major challenge. During 20 years of NATO membership, the military equipment and armaments of the armed forces have changed significantly, ensuring cooperation with allied forces, as demonstrated during foreign missions in Iraq and Afghanistan. Apparently, policy makers took too optimistic an approach to their financial sources, including consideration of how real gross domestic product translates into the budget of the Ministry of National Defense. On the other hand, Poland is one of the few countries that fulfils its commitment to allocate 2% of GDP to defense with the prospect of 2.5% by 2030. One factor affecting modernization plans is the lack of defining the real needs and their priorities. These needs usually change with every change of political decision-makers, while a political consensus is required by all decision-making centers and guarantees of their implementation, regardless of whichever political group holds the power.

Combat experiences – participation in missions under the NATO flag

The membership of Poland and its armed forces in the North Atlantic Alliance includes obligations to participate in combat missions in which NATO plays a key role.

The PAF have participated in NATO missions since 1996 as a partner, and since 1999 as a member of NATO, contributing to stabilizing the security environment in Europe (missions in Bosnia and Herzegovina, Kosovo, Macedonia) and the global security environment (missions in Iraq and Afghanistan). After the end of the Cold War, NATO undertook missions outside its territory. Poland adapted to this quickly, and participated in missions and commitments associated with the Alliance under Article 5 of the Washington Treaty. The participation of Polish soldiers in the operation in Afghanistan is an example. In March

¹² Ibidem, p. 8.

¹³ Ibidem, p. 12.

2002, Polish soldiers were deployed to Afghanistan as part of the US Operation Enduring Freedom. The largest contribution of the PAF to NATO operations was being a part of the International Security Assistance Force (ISAF) in Afghanistan. The main missions of the Polish contingent were ensuring security and stability in Ghazni Province, training the Afghan Security Forces, supporting Afghan authorities and local administration through the implementation of development programs and the reconstruction of civil infrastructure. During 2010 and 2011, 2,600 Polish soldiers and army employees were in Afghanistan. It was the largest contingent in the entire history of the peace and stabilization missions of the PAF. The Polish Military Contingent (PMC) in Afghanistan was fully equipped, including transport aircraft, helicopters and artillery. Operational restrictions or *national caveats* were not imposed on the contingent, enabling the full use of PMC troops. The ISAF mission ended in 2014. By this time over 28,000 Polish soldiers and army employees had served in Afghanistan.¹⁴ Currently, soldiers of the PAF and employees (400 people) are participating in Resolute Support Mission in Afghanistan, which consist of training, advising and the support of allied Afghan forces.¹⁵

The second largest contingent of the PAF outside the country after the Cold War was in Iraq. At the peak of the mission, about 2,500 Polish soldiers were in Iraq. In the years 2003–2008, the commander of the PMC was also the commander of the Multinational Division Central-South, which initially controlled forces from 22 other countries. The main objectives of the mission in Iraq included: ensuring security and public order, supporting the creation and functioning of state organs and institutions, rebuilding basic infrastructure, improving the material conditions of the local population and supporting economic development in designated areas of responsibility.¹⁶ As part of the PMC in Iraq (which involved more than 15,000 soldiers during their Iraq mission), Polish sappers destroyed 3,600,000 items of unexploded ordnance and duds. Polish soldiers conducted 88,000 patrols and convoys, set up 46,000 checkpoints and searched 3,000,000 people.¹⁷

The involvement of the PAF participated in the NATO Baltic Air Policing mission to patrol and prevent violation of the airspace of Estonia, Lithuania and Latvia is also important. Airspace protection mission in these countries has been conducted since they joined NATO in 2004. Poland lent forces to the operation in 2006, 2008, 2010, 2012, 2014, 2015, 2017 and 2019. The composition of the PMC each time amounted to 100–120 people.

The PAF also support NATO maritime operations. Operation Sea Guardian in the Mediterranean was launched in November 2016 as a continuation of the 2001 Operation Active Endeavor. The Polish Navy would sent units to carry out missions under Operation

14 A. Dąbrowska, *O korzyściach z misji w Afganistanie*, February 10, 2015, accessed on December 20, 2019, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/15079?t=0-korzysciach-z-misji-w-Afganistanie/>.

15 PKW *Resolution Support*, June 16, 2019, accessed on December 20, 2019, <http://www.do.wp.mil.pl/info/zadania5/>.

16 M. Lasoń, *Próba bilansu zaangażowania Polski w interwencję zbrojną i proces stabilizacji Iraku w latach 2003–2008*, "Przegląd Zachodni" 3 (2009), pp. 78–79.

17 *Misje zagraniczne a wyzwania modernizacji Sił Zbrojnych RP*, November 2, 2012, accessed on December 19, 2019, <https://www.defense24.pl/misje-zagraniczne-a-wyzwania-modernizacji-sil-zbrojnych-rp/>.

Active Endeavor several times. Three times the ORP *Bielik* submarine took part (2005; 2006/2007; 2010/2011), twice the ORP *Gen. K. Pułaski* guided missile frigate (in 2006 and 2008), once the ORP *Kondor* submarine (2008 and 2009) and the ORP *Kontradmiral Xawery Czernicki* naval ship (2011).

Poland sent two contingents to Romania and Latvia (approx. 200–250 soldiers in each of the PMC) in 2017 for the enhanced Forward Presence (eFP) and tailored Forward Presence on the eastern flank of the Alliance. This strengthened NATO's eastern and southern flanks against potential threats, including conflict. These activities represent the unity, cohesion and solidarity of NATO member states in which Poland, together with its armed forces, plays an important role.

Polish experience in Afghanistan and Iraq pointed to the need for change. Modernization and retrofitting equipment for the needs of these missions was apparent since the first units of the PMC in Iraq and Afghanistan, operated with equipment that did not fully meet the requirements and needs of soldiers in the difficult terrain and weather of these theatres. Subsequent units were equipped with new military equipment and weapons appropriate for the mission. The development of network-centric systems and satellite communications, up-arming vehicles and issuing new uniform items to meet NATO standards resulted in changes. The PAF transitioned from heavy to more mobile equipment with modular components.¹⁸ The detection efficiency of all branches of the armed forces increased due to the acquisition of more capable reconnaissance systems, including unmanned aircraft systems. Before military operations in Iraq and Afghanistan, the PAF were prepared for a linear conflict on the European plain. The expeditionary nature of both operations required different equipment and armaments, high land and air mobility, and troop protection. The *Rosomak* wheeled armored personnel carriers, MRAP and M-ATV armored vehicles and modern, individual equipment for soldiers under the *Tytan* program were welcome improvements. Air mobility was provided by the aviation component of land forces (W-3 *Sokół*, Mi-24 and Mi-17 helicopters) and the Aviation Group's C-295M Casa planes. The best equipment was provided for the PMC, but this limited its availability to the remaining army in Poland. The state-of-the-art military equipment and armaments for the immediate needs of foreign missions could have consequences for overall military readiness. The end of combat participation in missions outside the country (Polish soldiers still participate in training missions), allowed for a shift from expeditionary warfare to defending Poland's territorial integrity.

The participation of the PAF in missions outside the country promoted increased interoperability. Joining NATO forced them to cooperate in an international environment, in particular in missions abroad. NATO membership necessitated the adaptation of doctrine procedures, techniques and tactics of individual branches of the armed forces in order to operate within the multinational, combined branches of the armed forces. The participation of Polish soldiers in operations abroad brought the armed forces mentally and proce-

18 K. Chrzan, *Wpływ misji w Iraku i Afganistanie na zmiany w Wojsku Polskim*, "Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego" 6 (2012), pp. 199–211.

durally closer to Western military standards.¹⁹ Company and battalion commanders have acquired experience and understanding that their decisions are important or even crucial for the success of an entire operation. Participation in operations outside the country contributed to an increase in the level of individual training and competency in commanding subunits in combat, as well as cooperation in the coalition and alliance environment, use of command and recognition system, and rapid situation assessment in force protection.²⁰

Participation in operations outside the country forced a change in training within individual branches. Civil-military cooperation training was added. This was evident in the revised military education curricula, which emphasized combined and air-ground operations.²¹ Changes in the training system included areas related to the adaptation of doctrines and regulations, including typically technical ones. Military universities made changes where needed for missions outside the country and inside NATO. Instructors often had personal experience in these foreign missions.

Operations outside the country demonstrated that special forces are necessary for abroad missions. As a result, the Special Forces were created in 2007. The professionalism and commitment of the Special Forces in allied and coalition missions led to their passing the certification process in 2015, which means that they are able to command special operations in NATO.

The participation of tens of thousands of soldiers in international operations improved the professional quality of the Polish Armed Forces. A direct consequence of the involvement of the PAF in operations outside the country was the acquisition of combat experience by soldiers, including the experience of senior officers associated with commanding large international headquarters.²²

Organizational Changes in the Polish Armed Forces

Poland's accession to NATO forced organizational and structural changes in commands and staffs, including the branches of the armed forces and the General Staff of the Polish Army. The Polish involvement in operations abroad forced in 2003 the creation of the Operational Command. The Armed Forces Support Inspectorate, responsible for logistics, administration and infrastructure, was established in 2006. Polish soldiers are part of the personnel in the international structures of the Alliance, and tactical units are part of the NATO Response Force. Poland formed the Territorial Defense Forces in 2017 to strengthen the state's defense potential and reformed the system of command and control of its armed forces in 2014. The main organizational reforms were limiting the role of the Polish

19 R. Lesiecki, *Dowódca operacyjny: 20 lat Polski w NATO to przede wszystkim zmiana mentalności*, March 29, 2019, accessed on December 19, 2019, <https://www.defense24.pl/dowodca-operacyjny-20-lat-polski-w-nato-to-przedewszystkim-zmiana-mentalnosci/>.

20 M. Cieniuch, *Piętnaście lat w NATO*, "Bezpieczeństwo Narodowe" Vol. 29, No. 1, 2014, pp. 99–116.

21 J. Borowski, *Gen. R. Andrzejczak: przez 20 lat zmieniło się nie tylko wojsko*, March 12, 2019, accessed on December 19, 2019, <https://dzieje.pl/wideo/gen-r-andrzejczak-przez-20-lat-zmienilo-sie-nie-tylko-wojsko/>.

22 Vide: M. Gocut, *Współczesne uwarunkowania funkcjonowania i rozwoju Sił Zbrojnych RP*, "Kwartalnik Bellona" Vol. 676, No. 1, 2014, p. 16.

Army General Staff; liquidating commands within the armed forces and, establishing a single General Command of the Armed Forces and expanding the Operational Command – into the Operational Command of the Armed Forces. This resulted in the elimination of four posts of commanders of the armed forces and in their place introduced the General Command of the Armed Forces and Operational Command of the Armed Forces.²³ These reforms were not entirely successful and changes in the command and control system of the armed forces are again being implemented.

The participation of the PAF in international exercises, workshops and conferences have aided Polish transition in NATO. Exercise Victory Strike, Baltops, Air Meet, Red Flag, Steadfast Jazz and Cobra are annual exercises. Since 2006, Poland has organized the biennial Exercise Anaconda – the largest combined exercise of the PAF, conducted with allies, partners and the headquarters of the Command System and NATO. Soldiers from almost all of the NATO countries and other countries belonging to the Partnership for Peace program train together with Polish soldiers.²⁴

Poland has also NATO infrastructure located on its territory. Poland, Germany and Denmark formed Multinational Corps Northeast in 1999 in Szczecin. It is certified to command a land component of NATO's rapid response forces. In 2004, NATO founded a Joint Force Training Centre subordinate to Allied Command Transformation in Bydgoszcz. It is responsible for training Alliance officers and disseminating the latest technologies and solutions in tactical operations. Co-located in Bydgoszcz is the 3rd NATO Signal Battalion (from 2010). The NATO Military Police Centre of Excellence was also formed in Bydgoszcz in 2013. It is responsible for training, analysis and support of the interoperability of military police formations. In 2015, the NATO Force Integration Unit also set up its headquarters in Bydgoszcz. It facilitates the efficient transfer of allied forces into Poland, including the Very High Readiness Joint Task Force.²⁵

One of the resolutions of the NATO summit in Warsaw was to strengthen the Alliance's eastern flank. In 2017, NATO created the Multinational Division North-East to coordinate multinational battle groups as part of eFP on the Alliance's eastern flank. The division reached full operational capacity in 2018. In turn, the NATO Battalion Combat Group formed in Orzysz, cooperating with the 15th Giżycka Mechanized Brigade. The group consists of several hundred American soldiers supplemented with British, Romanian and Croatian units. A NATO Counter-Intelligence Centre of Excellence was formed in Poland in 2017, and is responsible for training the Alliance's counterintelligence services and developing doctrine and concepts that take into account current and future threats to member states.

23 M. Dura, *Nowa reforma systemu dowodzenia. Jakie założenia?*, March 13, 2017, accessed on December 19, 2019, <https://www.defense24.pl/nowa-reforma-systemu-dowodzenia-jakie-zalozenia-analiza/>.

24 M. Miłosz, *20 lat Polski w NATO. Co się zmieniło w siłach zbrojnych?*, March 5, 2019, accessed on December 19, 2019, <https://wiadomosci.dziennik.pl/wydarzenia/artykuly/592765,nato-mon-sily-zbrojne-wojsko-armia-20-lat-rocznica.html/>.

25 M. Kowalska-Sendek, *NATO inwestuje w Polskę miliardy*, March 12, 2017, accessed on December 19, 2019, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/22043?t=NATO-inwestuje-w-Polsce-miliardy/>.

Challenges for Poland and the Polish Armed Forces in the Next Decades

During the next decade, Poland will face the same challenges that entire NATO will. Maintaining the Alliance's coherence may be a challenge. Divergent interests of member states may lead to a situation where national interests of individual states will place NATO security in the background. This is primarily related to the perception of threats by member states. Countries on the eastern flank of NATO see the greatest threat as the unpredictable policy of neighboring Russia and the consequent danger. In turn, the states on the southern flank articulate the risks associated with migration, which increases the risk of terrorist attacks.²⁶ The Alliance will need to maintain a balance in the perception of security threats and to treat member states equally.²⁷ Poland recognizes that the Alliance's primary mission is collective security. It understands that other member states consider that the threat from Russia is unrealistic and also participates in activities related to eliminating other threats in the framework of crisis management. Therefore, it accepts the functioning of the NATO principle of 360 degrees, according to which the allies will support each other, even in those places where they do not have strategic interests. Poland will build the capabilities necessary to counteract many threats, not only those related to the weakening of collective defense.

From the point of view of Poland, transatlantic relations with the US are important, as US commitment is crucial for ensuring the inviolability and the integrity of the NATO treaty area. Despite tensions between the European NATO countries and the US, the basis for the Alliance should remain partner relations between all member states. The pro-American attitude of Poland may raise some concerns of European partners of NATO, but the role and challenge of Poland, is to maintain the proper balance or even take the initiative for improving and building up a relationship with the US within NATO. Thus, Poland should be a leader in lobbying for Alliance cohesion without offending Western European allies while showing the US how crucial stability in transatlantic relations in the 21st century is for them also.

From the Polish perspective, it will be important to maintain the allies' long-standing attention to the eastern flank. In this regard, the actions of political and military decision-makers in Poland should be oriented towards ensuring that the perspective threats in this area has a strategic approach, important for the whole of NATO. This should result in a coherent policy of deterrence, generation of appropriate defense capabilities, and interest Central and Eastern Europe. Since 2014, the resolve and solidarity of the Alliance have increased. Mutual understanding of the security concerns expressed by others has improved. NATO members in the north and east understand much better the difficult situation of their southern allies, and southern allies appreciate the potential threats faced by countries in eastern NATO.

Defense spending and technical modernization will remain important. Poland is one of the few countries that spends 2% of GDP on defense. By 2030, defense spending should

26 K. Liedel, *Zwalczanie terroryzmu międzynarodowego w polskiej polityce bezpieczeństwa*, Warszawa 2010, pp. 49–50.

27 D. Zandee, *70 Years of Nato: The Alliance in Troubled Waters*, June 8, 2019, accessed on December 19, 2019, <https://spectator.clingendael.org/en/publication/70-years-nato-alliance-troubled-waters/>.

be increased to 2.5% of GDP. Despite the ongoing technical modernization of the PAF, the needs in this area are enormous.²⁸ This is a huge financial challenge, which depends mainly on the state of Polish economy. It should be emphasized that the combat potential of the PAF will be modernized towards building capabilities necessary for NATO's collective defense.²⁹ The expeditionary period in the operations of the PAF meant that modernization priorities were shifted towards capabilities useful in crisis response operations. Currently, technical modernization is focused on defense capabilities, but does not exclude a simultaneous possession of capabilities necessary in the Alliance's crisis management activities. What is important is not the quantity but the quality of defense spending and proper prioritization.

Another area, which is a challenge for Poland and NATO, is balancing European ambitions in strategic autonomy in the area of security. It is obvious that increasing the defense capabilities of EU Member States is perfectly justified, but this cannot be at the expense of the defense capabilities assigned to the Alliance. Some of the proposed initiatives, including the creation of European army, may weaken the defense capabilities of NATO. Attention should be paid to the need to lobby for complementary defense capabilities that exist in both NATO and the EU.³⁰ Poland could take on the role of a mediator, seeking in NATO and EU countries an understanding of the scope of developing complementary defense capabilities necessary for the member states of both organizations.

Conclusions

The 20 years of Poland's membership in the North-Atlantic Alliance brought changes. First, there has been an increase in Poland's security and prestige. Membership in a recognized military alliance provides guarantees under Article 5 of the Washington Treaty, but also increases the importance of Poland in the international arena. The PAF are engaged in NATO activities to ensure international security. The participation of Polish soldiers in missions under the NATO flag has enabled them to build a credible position in the Alliance itself and in third countries.

Second, joining NATO was a catalyst for change in the armed forces. The need to adapt the PAF to allied standards required: technical modernization, transition from armed forces based on conscription to a professional military and reform of the command system. NATO was the stimulus for transformational changes in the PAF. This led to the professionalization of military personnel, positive changes in the military education system and the acquisition of combat experience. These changes ensured interoperability with NATO.

28 R. Lesiecki, *185 mld zł na modernizację techniczną wojska. W planach do 2026 r. m.in. Harpia, Kruk i Narew*, February 28, 2019, accessed on December 19, 2019, <https://www.defense24.pl/185-mld-zl-na-modernizacje-techniczna-wojska-do-2026-r-jest-nowy-plan/>.

29 *Modernizacja techniczna SZRP*, February 28, 2019, accessed on December 19, 2019, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/modernizacja-techniczna-szrp/>.

30 J. Hill, *NATO – ready for anything?*, January 24, 2019, accessed on December 19, 2019, <https://www.nato.int/docu/review/2019/Also-in-2019/nato-ready-for-anything-military-force/EN/index.htm/>.

Third, Poland has an increasing political role in NATO. The voice of Polish political and military decision-makers is more audible. Poland's commitment to strengthening the Alliance's capacity to provide collective defense has resulted in actions taken by NATO at the summits in Wales, Warsaw and Brussels. Consequently, deterrence and allied defense are again NATO's key tasks aimed at ensuring the security of its members regardless of their geographical location.

To sum up, the decision taken more than 20 years ago by Polish politicians to join NATO was one of the most important toward ensuring the inviolability and territorial integrity of Poland. Polish society perceives NATO as a guarantor of security. Research conducted by the Centre for Public Opinion Research in 2019 indicates 80% support for Poland's membership in NATO, and nearly 70% of the public believes that being a member of the Alliance provides Poland with peace and security.³¹ This is an expression of trust for NATO, but also for the involvement of the PAF in its activities. ■

31 20 lat członkostwa Polski w NATO, March 2019, accessed on December 19, 2019, https://cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_031_19.PDF/.

STRESZCZENIE:

W artykule omówiono zmiany, jakie zaszły w Siłach Zbrojnych RP w okresie dwudziestu lat członkostwa Polski w NATO. Procesy transformacyjne przebiegały z różną intensywnością i obejmowały zarówno zmiany organizacyjne, jak i techniczną modernizację oraz profesjonalizację sił zbrojnych. Istotnym aspektem było uczestnictwo polskiego wojska w operacjach pod flagą NATO. Doświadczenie bojowe Sił Zbrojnych RP pozwoliło na wprowadzenie zmian w funkcjonowaniu wojsk, w tym w odniesieniu do techniki bojowej oraz procedur, a w konsekwencji na osiągnięcie interoperacyjności z NATO.

Przyszłe zmiany w Siłach Zbrojnych RP będą bezpośrednim następstwem wyzwań związanych z zaangażowaniem Polski w działalność Sojuszu Północnoatlantyckiego w wymiarze politycznym, ekonomicznym i militarnym.

SŁOWA KLUCZOWE

20-lecie członkostwa Polski w NATO, doświadczenia bojowe Sił Zbrojnych RP, Siły Zbrojne RP, zmiany w Siłach Zbrojnych RP, interoperacyjność Sił Zbrojnych RP

Bibliography

20 lat członkostwa Polski w NATO, March 2019, accessed December 19, 2019, https://cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_031_19.PDF/.

Act of May 25, 2001 on Rebuilding and Technical Modernization and Financing of the Polish Armed Forces, Journal of Laws 2001 No. 76 item 804.

Bączyk N., *Modernizacja techniczna Sił Zbrojnych RP*, "Nowa Technika Wojskowa" 3 (2011).

Borowski J., Gen. R. Andrzejczak: przez 20 lat zmieniło się nie tylko wojsko, accessed on December 19, 2019, <https://dzieje.pl/wideo/gen-r-andrzejczak-przez-20-lat-zmienilo-sie-nie-tylko-wojsko/>.

Chmielecki M., *Profesjonalizacja – założenia i realizacja*, "Zeszyty Naukowe AON" Vol. 81, No. 4, 2010.

Chrzan K., *Wpływ misji w Iraku i Afganistanie na zmiany w Wojsku Polskim*, "Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego" 6 (2012).

Cieniuch M., *Piętnaście lat w NATO*, "Bezpieczeństwo Narodowe" Vol. 29, No. 1, 2014.

Dąbrowska A., *O korzyściach z misji w Afganistanie*, accessed on December 20, 2019, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/15079?t=O-korzysciach-z-misji-w-Afganistanie/>.

Dmitruk T., *Dwie dekady w NATO – modernizacja techniczna Sił Zbrojnych*, "Nowa Technika Wojskowa" 8 (2018).

Dmitruk T., *Dwie dekady w NATO – modernizacja techniczna Sił Zbrojnych*, "Nowa Technika Wojskowa" 9 (2018).

Dura M., *Nowa reforma systemu dowodzenia. Jakie założenia?*, March 13, 2017, accessed on December 19, 2019, <https://www.defense24.pl/nowa-reforma-systemu-dowodzenia-jakie-zalozenia-analiza/>.

Gocuł M., *Współczesne uwarunkowania funkcjonowania i rozwoju Sił Zbrojnych RP*, "Kwartalnik Bellona" Vol. 676, No. 1, 2014.

Hill J., *NATO – ready for anything?*, January 24, 2019, accessed on December 19, 2019, <https://www.nato.int/docu/review/2019/Also-in-2019/nato-ready-for-anything-military-force/EN/index.htm/>.

Kowalska-Sendek M., *NATO inwestuje w Polskę miliardy*, March 12, 2017, accessed on December 19, 2019, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/22043?t=NATO-inwestuje-w-Polsce-miliardy/>.

Lasoń M., *Próba bilansu zaangażowania Polski w interwencję zbrojną i proces stabilizacji Iraku w latach 2003–2008*, "Przegląd Zachodni" 3 (2009).

Lesiecki R., *185 mld zł na modernizację techniczną wojska. W planach do 2026 r. m.in. Harpia, Kruk i Narew*, February 28, 2019, accessed on December 19, 2019, <https://www.defense24.pl/185-mld-zl-na-modernizacje-techniczna-wojska-do-2026-r-jest-nowy-plan/>.

Lesiecki R., *Dowódca operacyjny: 20 lat Polski w NATO to przede wszystkim zmiana mentalności*, March 29, 2019, accessed on December 19, 2019, <https://www.defense24.pl/dowodca-operacyjny-20-lat-polski-w-nato-to-przedewszystkim-zmiana-mentalnosci/>.

Liedel K., *Zwalczanie terroryzmu międzynarodowego w polskiej polityce bezpieczeństwa*, Warszawa 2010.

Miłosz M., *20 lat Polski w NATO. Co się zmieniło w siłach zbrojnych?*, March 5, 2019, accessed on December 19, 2019, <https://wiadomosci.dziennik.pl/wydarzenia/artykuly/592765,nato-mon-sily-zbrojne-wojsko-armia-20-lat-rocznica.html/>.

Misje zagraniczne a wyzwania modernizacji Sił Zbrojnych RP, November 2, 2012, accessed on December 19, 2019, <https://www.defense24.pl/misje-zagraniczne-a-wyzwania-modernizacji-sil-zbrojnych-rp/>.

Modernizacja techniczna SZRP, February 28, 2019, accessed on December 19, 2019, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/modernizacja-techniczna-szrp/>.

Mról M., *Program Przebudowy i Modernizacji Technicznej Sił Zbrojnych RP w latach 2001–2006. Synteza*, Raport 197, Warszawa 2001.

Ojrzanowski M., *Transformacja polskich sił zbrojnych – miara sił na zamiary*, "Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego" 7 (2013).

Paszkowski M., *Profesjonalizacja Sił Zbrojnych RP jako przykład zmian w wielkich grupach społecznych*, "Bezpieczeństwo Narodowe" Vol. 19, No. 3, 2011.

Pawłowski M., *Cele i wyzwania profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP*, accessed on December 20, 2019, <http://www.polityka-globalna.pl/2009/12/cele-i-wyzwania-profesjonalizacji-sil-zbrojnych-rp-4/>.

PKW Resolution Support, June 16, 2019, accessed on December 20, 2019, <http://www.do.wp.mil.pl/info/zadania5/>.

Sulek M., *Programowanie gospodarczo-obronne*, Warszawa 2008.

Zandee D., *70 Years of Nato: The Alliance in Troubled Waters*, June 8, 2019, accessed on December 19, 2019, <https://spectator.clingendael.org/en/publication/70-years-nato-alliance-troubled-waters/>.

Article history: Received: 23.02.2020; Reviewed: 08.03.2020; Accepted: 13.03.2020

DOI: 10.5604/01.3001.0014.0213

Corresponding author: Col Tadeusz Zieliński, War Studies University (ASzWoj), Warsaw, Poland, ORCID:0000-0003-0605-7684, e-mail: t-zielinski@akademia.mil.pl

Cite this article as: Col Zieliński, T., "Transformation of the Polish Armed Forces: A Perspective on the 20th Anniversary of Poland's Membership in the North-Atlantic Alliance". *bellona quart.* 2020(1): 33–47

Policy: The content of the journal is circulated on the basis of the Open Access which means free and limitless access to scientific data.

Competing interests: The authors declare that they have no competing interests.

Table of content URL: <https://kwartalnikbellona.com/issue/12943>

Author's bio: Associate Professor at War Studies University, Warsaw, Poland
His academic emphasis is defense and security, in particular the EU Common Security and Defense Policy and the theory and practice of the use of military aviation and unmanned (autonomous) air systems in conflicts and crisis response operations.

Security Strategy of the People's Republic of China in the Light of the 2019 Defense White Paper

Paweł Przemysław Paszak, MSc

ORCID:0000-0001-7160-5320

e-mail: p.paszak@akademia.mil.pl, pawel.paszak@uw.edu.pl

War Studies University (ASzWoj), Warsaw, Poland; University of Warsaw, Warsaw, Poland

ABSTRACT:

This article aims to outline main directions of the security strategy of the People's Republic of China based on the analysis of the Defense White Paper of July 2019, the political practice of the Beijing authorities as well as internal and international situation. Having analyzed the above mentioned areas, the author concludes that the contemporary strategy of the PRC is internally subordinated to maintaining territorial, political and social integrity, including primarily legitimization of the power of the Communist Party of China. Externally, the strategy is oriented at reversing the unfavorable balance of power in the Asia-Pacific and weakening of the US military advantage. Those two directions determine the activities of the Chinese state in such specific areas as: modernization of the People's Liberation Army (PLA), the relations with Taiwan and claims concerning South China Sea. The Defense White Paper is aimed at contrasting the unilateral and hegemonic policy of the United States (as the authors of the document see it) with the defensive and moderate activities of China. The narration serves to convince international players to remain neutral or engage in collaboration with China in the face of intensifying military, economic and political pressure on the part of the USA. China has entered a "critical moment" of its development, and the response of the Beijing authorities to the challenges of internal development and external pressures will determine whether in the 21st century it will become a superpower.

KEYWORDS:

China, strategy, security, White Paper, foreign policy

© 2020 PASZAK P.P. PUBLISHED BY MILITARY PUBLISHING INSTITUTE, POLAND.
THIS WORK IS LICENSED UNDER THE CREATIVE COMMONS ATTRIBUTION-NONCOMMERCIAL-NO DERIVATIVES 4.0 LICENSE

Introduction

The return of the People's Republic of China to a big-power position constitutes one of the most important processes in contemporary international relations. It is reflected both in the opinions of researchers,¹ as well as the weight attached thereto by strategic documents of the United States.² Within the four decades since the initiation of the reforms of openness in 1978, China has reached the status of the second world economy in terms of: nominal DGP,³ outlays on research and development⁴ and military budget.⁵ However, measuring the size of the economy in terms of purchasing power parity, China has been the largest economy in the world already since 2014. The available forecasts predict that China may become the largest world economy in terms of nominal GDP by 2035, which would also involve the growth of its political, military and technological potential. Despite the fact that the possibility of China's replacing the United States as the world super-power is questioned by many authors,⁶ there is no doubt that Washington recognizes the growth of its might as the greatest challenge for American politics in the 21st century.

The problem that is immanently inscribed into the growth of China's power is a question about the future of the China-US relations and their implications for the stability of international system. Profound changes in the balance of power between the weakening hegemon and a state aspiring to this role led to enormous tensions in international relations in the past. Graham Allison says that in as many as twelve cases out of sixteen they resulted in a war. Referring to one of the most eminent works of ancient historiography – *History of the Peloponnesian War*, the author described this phenomenon as the “Thucydides trap.”⁷ Any attempt to find a way to avoid a conflict needs to consider how the Chinese leaders perceive the security of their own state, the roles of key international players and

- 1 Glaser, C., *Will China's Rise Lead to War? Why Realism Does Not Mean Pessimism*, “Foreign Affairs,” Vol. 90, No. 2, 2011, p. 80–91; Acharya, A., *The End of American World Order*, Cambridge: Polity 2014; A. Friedberg, *A Contest for Supremacy. China, America and the Struggle for Mastery in Asia*, New York 2011, p. 7.
- 2 Department of Defense, *Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2019*; The White House, *National Security Strategy of the United States of America*, December 2017; Department of Defense, *2018 Summary of the National Defense Strategy: Sharpening the American Military's Competitive Edge*.
- 3 International Monetary Fund, IMF Data Mapper, *GDP current prices*, access: <https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPD@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD/>.
- 4 Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) Statistics, *Main Science and Technology Indicators*, access: https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=MSTI_PUB#.
- 5 Stockholm International Institute for Peace Research (SIPRI), *SIPRI Military Expenditure Database*, access: https://www.sipri.org/sites/default/files/Data%20for%20all%20countries%20from%201988%E2%80%932018%20in%20constant%20282017%29%20USD%20%28pdf%29.pdf.
- 6 Christensen, T.J., *The China challenge: shaping the choices of a rising power*, New York: Norton 2015; J. Nye, *Is the American Century over?* Cambridge: Polity 2015; S.G. Brooks and W.C. Wohlforth, *The Rise and Fall of the Great Powers in the Twenty-First Century: China's Rise and the Fate of America's Global Position*, “International Security,” Vol. 40, No. 3. (Winter 2015/16), p. 23; D. Shambaugh, *China goes global: the partial power*, Oxford: Oxford University Press 2013.
- 7 Allison, G., *Destined for War: can America and China escape Thucydides trap?*, London: Scribe 2017.

how own interests are to be realized. These issues are combined into a whole by the security strategy of the PRC.⁸ The author believes that it constitutes an art of a targeted selection, distribution and use of means that are at the disposal of the state, while its aim is to ensure its long-term security defined in the political process through the prism of national interest.

This article aims to outline main directions of the security strategy of the PRC basing on the analysis of the Defense White Paper of July 2019, the political practice of the Beijing authorities as well as internal and international situation. Having analyzed the above mentioned areas, the author concludes that the contemporary strategy of the PRC is aimed at maintaining territorial, political and social integrity of the state. In the perception of Chinese decision makers this requires containment of all centrifugal tendencies generated by the autonomy, religious and pro-democratic movements supported by the West. Besides separatism, the main threat to the PRC's security is the American military domination in the Asia-Pacific region. The presence of US troops, legitimized and strengthened by the San Francisco system, constitutes a major obstacle to the incorporation of Taiwan and islands on the South China Sea. Gaining control over the airspace within the so-called first chain of islands constitutes a necessary precondition for the implementation of the "Great Revival of the Chinese Nation" and the "Chinese Dream" – the central ideas of the Xi Jinping government. Control of that airspace carries also significant strategic implications – greater hold over key sea routes and weakening of the hitherto position of the USA. In the military dimension, reversal of the regional balance of power has become the supreme objective of the strategy. Major modernization programs of the Chinese People's Liberation Army embracing command systems, rocket forces, ocean-going and submarine navy as well as air forces have been also subordinated to this objective. Through White Papers, among other things, China aims at building a narration in which its actions constitute but a response to the unilateral and hegemonic US policies. These policies are contrasted with a vision of relations based on cooperation, respect for sovereignty and bilateral benefits. The narration serves to convince international players to remain neutral or engage in collaboration with China in the face of intensifying military, economic and political pressure on the part of the USA. International perception of the Chinese state will be one of the major factors determining the positions of states as regards the ongoing technological and economic rivalry.

Literature – Overview

In recent years, the problem of the security strategy of the PCR has aroused considerable interest of researchers both in Poland and in the West. The vast number of studies on this subject prevents their comprehensive discussion, nevertheless it is worth referring to the

⁸ The author assumes that national security strategy is an art of directed selection, distribution and utilization of resources at the disposal of the state in order to ensure its long-term security defined in the political process through national interest (author's definition).

most valuable works, among others those by Marian Mencil,⁹ Łukasz Gacek,¹⁰ Jakub Jakóbowski¹¹ or Rafał Kwieciński.¹² In the area of Western literature, the most widely acclaimed are the works by John Mearsheimer,¹³ Aaron Friedberg,¹⁴ Thomas Christensen¹⁵ or David Shambaugh.¹⁶ However, the author would like to make it clear that the list provides only his personal selection, and is by no means exhaustive.

Still however, although there is no shortage of general works on the subject, due to its topicality (the White Paper was published in July 2019) the number of specific studies on this document remains limited. This issue has so far encountered limited reception in the Polish academic community. An exception in this respect is the publication authored by Justyna Szczudlik-Tatar of the Polish Institute of International Affairs¹⁷ and short report written by Łukasz Kobierski.¹⁸ The report offers a set of valuable observations and conclusions which allow for better understanding of the major points and the context in which the document was drawn. However, due to its limited size it does not provide a detailed analysis of the contents and the accompanying conditions. For understandable reasons, bringing out of a successive Defense White Paper aroused greater interest in the United States. The renowned American think-tanks, such as Jamestown Foundation,¹⁹ Center for International and Strategic Studies (CSIS),²⁰ or International Institute of Strategic Studies (IISS),²¹ published short reports devoted to this issues,

9 Mencil, M.T., *System bezpieczeństwa publicznego Chińskiej Republiki Ludowej: koncepcje bezpieczeństwa państwa i strategiczna rola Komunistycznej Partii Chin*, "Studia Gdańskie – Wzję i rzeczywistość," 2016, pp. 131–167.

10 Gacek, Ł., *Projekcja siły Chińskiej Republiki Ludowej na Oceanie Indyjskim*, "Krakowskie Studia Międzynarodowe" 2016, No. 3, pp. 127–141; *Chińska koncepcja bezpieczeństwa międzynarodowego*, [in:] *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Wyzwania i zagrożenia XXI wieku*, ed. Olszewski, P., Kapuśniak, T., Lizak, W., Radom 2009, pp. 163–176; Idem, *Strategia Wielkich Chin – implikacje dla państw sąsiednich w obszarze Azji Południowo-Wschodniej*, [in:] *Azja Wschodnia i Azja Południowa w stosunkach międzynarodowych*, ed. Nakonieczna, J., Zajączkowski, J., Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego 2011, pp. 449–463.

11 Jakóbowski, J., *Koncepcja bezpieczeństwa Chińskiej Republiki Ludowej*, [in:] *Bezpieczeństwo międzynarodowe w XXI wieku*, ed. Zięba, R. Warszawa: Poltext 2018, pp. 189–202.

12 Kwieciński, R., *Nowa strategia globalna Chińskiej Republiki Ludowej? Wyzwania i dylematy bezpieczeństwa narodowego Chin*, [in:] *Potęga Chin: czynniki i perspektywy*, ed. Marszałek-Kawa, J., Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek 2014, pp. 77–95; Idem, *Budowa potencjału morskiego Chin*, "Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego," Vol. 12, No. 1, 2018, pp. 105–115.

13 Mearsheimer, J.J., *The Tragedy of Great Power Politics*, New York; London: W.W. Norton 2014.

14 Friedberg, A., *A Contest for Supremacy: China, America, and the Struggle for Mastery in Asia*, New York: W.W. Norton 2011.

15 Christensen, T.J., *The China Challenge: Shaping the Choices of a Rising Power*, New York: Norton, 2015.

16 Shambaugh, D., *China's Future*, Cambridge: Polity Press, 2016; Idem, *China Goes Global: the Partial Power*, Oxford: Oxford University Press, 2013.

17 Szczudlik-Tatar, J., "Nowa era" w polityce obronnej Chin, „Biuletyn PISM,” No. 122 (1870), 27 August 2019.

18 Kobierski Ł., *Biała Księga Bezpieczeństwa Chin – czy tylko pokój?* Instytut Nowej Europy, access: <http://ine.org.pl/biala-ksiega-bezpieczenstwa-chin-czy-tylko-pokoj/>.

19 Kania, E., Wood, P., *Major Themes in China's 2019 National Defense White Paper*, "China Brief," Vol. 19, No. 14, July, 2019.

20 Cordesman, A.H., *China's New 2019 Defense White Paper: An Open Strategic Challenge to the United States, But One Which Does Not Have to Lead to Conflict*, Center for International and Strategic Studies.

21 Nouwens, M., *China's 2019 Defense White Paper: Report Card on Military Reform*, International Institute of Strategic Studies (IISS).

though like in the case of Szczudlik-Tatar's text their briefness restricts the field of analysis. For the above reasons the author has decided to try to explain the contemporary security/defense strategy of the PRC on the basis of the 2019 Defense White Paper.²²²³²⁴ It is important insofar as the processes connected with the dynamics of the China-US relationship exert an indirect though significant impact also on security of Poland. Taking into account indivisibility of security in a substantive sense (ensuring security exceeds the possibilities of a single entity)²⁵ and in an objective sense (individual areas constantly interact with each other), the USA-China rivalry will also affect the shape of cooperation in the Euro-Atlantic space.

Methodology

As regards the analysis of the PRC's Defense White Paper the primary role is played by interpretivist methods of discourse analyses used together with comparatist methods. Official documents, in particular those drafted within the Chinese cultural circles, contain numerous phrases the message of which is obscure and which may remain unclear for an external observer. Hence it is necessary to place a source in a concrete historical context, conditions of China's internal policy and factors prevailing at the level of the international system. A cognitively productive action is to compare the statements found in the White Paper with its earlier versions and other strategic documents of the PRC. This makes it possible to identify any new ideas and concepts, and track their evolution in a chronological perspective.

Like similar other documents of this type the Paper is meant primarily for external addressees, signaling the most important trends of China's security policy. This imposes certain restriction arising from the fact that its statements present the reality in a way desired by the Chinese authorities and not necessarily how it is objectively. The document was published at the time when the tensions between China and the USA reached a level unprecedented since the Cold War. Hence, despite the difficulties associated with the document, it constitutes an important point of reference in the study of the PRC's strategy.

The author analyses the constituents of the PRC's strategy through the realistic paradigm. It does not constitute a method in the strict sense, but rather a set of axioms underlying the analysis of international reality. This paradigm, formed in the Hobbesian spirit, accentuates the antagonistic nature of relations between states originating from their constant striving at maximizing power and security. Its representatives argue that international anarchy constitutes the fundamental principle governing international re-

22 Kania E. and Wood, P., *Major Themes in China's 2019 National Defense White Paper*, "China Brief," Vol. 19, No. 14, July, 2019.

23 Cordesman, A.H., op. cit.

24 Nouwens, M., op. cit.

25 Stańczyk, J., *Istota współczesnego pojmowania bezpieczeństwa – zasadnicze tendencje*, "Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego," Vol. 5, 2011, pp. 15–33.

lations. It is not understood as chaos, but rather as an absence of the superior authority in relations between state, which implicates structural mistrust inscribed in the nature of those relations.²⁶

Results and Discussion

In the preface to the White Paper its authors state that China is at a “critical stage” of completing the building of a “moderately prosperous society.” “The world today is undergoing profound changes unseen in a century” – they state, indicating at the same time that the international system is aiming at “multi-polarity.”²⁷ Insofar, as the observation concerning “multi-polarity” in international relations has many times appeared in previous documents, the emphasis put on the current period as being a turning point in the growth of China is a *novum*. The invoked statements should be considered in reference to the current policy of the United States and the shifting strategic point of gravity from the Euro-Atlantic area to the Indo-Pacific region.²⁸ The picture outlined in the document suggests that the dominant position of the West becomes gradually eroded, while the contemporary environment of security is ever more balanced as regards the might of states.

On the other hand, the “critical stage” mentioned by the authors should be considered from the viewpoint of enormous challenges and opportunities for national security of the PRC. In 2018, the rate of economic growth of China dropped to the lowest level in twenty eight years, dangerously approaching six percent. Democratic data are also unfavorable, unequivocally demonstrating the ongoing process of aging of the society and shrinking labor resources.²⁹ These trends are accompanied by the growth of the middle class, whose social advancement results also in a growth of its consumer aspirations.³⁰ This creates a serious challenge to the stability of the reign of the Communist Party of China, whose legitimization since the 1990s has been based on the combination of economic success and nationalism. At the same time, however, Chinese companies are among the leaders as regards implementation of 5G technology and stand real chances for gaining a leading position in the area of artificial intelligence. Apart from that, the Beijing authorities carry out a number of programs and initiatives which are meant to facilitate gaining technological advantage in the most profitable and innovative sectors of the economy in the future.³¹ The

26 Waltz, K., *Theory of International Politics*, Reading: Addison-Wesley, 1979; R. Art and R. Jervis, *International Politics*, New York: Pearson/Longman 2003; M. Wight, *Power Politics*, Leicester: Leicester University Press, Royal Institute of International Affairs 1978.

27 The State Council (PRC), *China's National Defense in the New Era*, 2019, pp. 1–2.

28 The birth of the Indo-Pacific concept in the American strategic discourse has been more extensively discussed in: Scott, D. *The Indo-Pacific in US Strategy: Responding to Power Shifts*, “Rising Powers Quarterly,” Vol. 3, No. 2., 2018.

29 Lee, J., *Pitfalls of an Aging China*, “The National Interest,” 123 (2013), pp. 54–63.

30 Li, C., *Introduction: The Rise of the Middle Class in the Middle Kingdom, China's Emerging Middle Class: Beyond Economic Transformation*, Brookings Institution Press 2010, pp. 3–31.

31 Wübbecke J. et al., *Made in China 2025. The Making of a High-Tech Superpower and Consequences for Industrial Countries*, “MERICS Papers on China,” No. 2 2016; *A New Generation of Artificial Intelligence Development Plan*, The State Council of the People's Republic of China, 2017.

accuracy of decisions made by the present authorities and the capability to implement them will decide whether China will join the group of most developed countries in the world or will fall into the so-called middle income trap. If the Chinese decision makers manage to maintain the high rate of economic growth thanks to the development and sale of most advanced technologies (AI, microchips, software, 5G telecommunications equipment), by 2050 China will receive the economic and military potential similar to that of the USA. Considering the scale of interdependencies in the contemporary global economy and the US potential to shape international situation, the effects of the CPC efforts will in a large measure depend on the actions of the present and subsequent American administrations. From the point of view of the Beijing authorities an important vector of security policy will be the weakening of American alliances and thwarting any attempts aimed at building a broad coalition for military, political and economic isolation of China.

The White Paper stresses the threats arising from the policy of force, hegemonism and unilateralism.³² The main source of those instabilities are actions undertaken by the government of the United States. "International strategic competition is on the rise. The USA have adjusted its national security and defense strategies, and adopted unilateral policies," say the authors of the document. At the same time, they point out that the United States have significantly increased their military budget, modified their strategies of defense and security, and undertaken efforts aimed at enhancing their capacities with respect to nuclear weapons, outer space, missile defense and cyberspace.³³ The Paper constitutes a response to actual actions of Donald Trump's administration, which has undertaken unprecedented efforts aimed at halting changes in the balance of power that are unfavorable to the USA. Since 2017, the US authorities have imposed 5–25% customs duties on Chinese commodities worth US\$334 billion and have introduced sanctions vis-à-vis key Chinese corporations such as ZTE and Huawei. Since 2017, also the military budget of the United States has significantly grown and is to amount to US\$716 billion in 2019, which constitutes a major increase as compares with US\$611 billion in 2016.³⁴ Also the importance of US engagement in Europe has diminished in the American strategy in favor of enhanced concentration of forces in the Indo-Pacific region. It is also in this context that the signals from Washington addressed to the European members of NATO to increase their financial contribution to safeguard their own should be read.³⁵ Worth noting is the fact that the USA left the INF Treaty (Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty) in August 2019.³⁶

32 The State Council (PRC), op. cit., „international security system and order are undermined by growing hegemonism, power politics, unilateralism and constant regional conflicts and wars.” Ibidem, p. 2.

33 Ibidem, “International strategic competition is on the rise. The US has adjusted its national security and defense strategies, and adopted unilateral policies. It has provoked and intensified competition among major countries, significantly increased its defense expenditure, pushed for additional capacity in nuclear, outer space, cyber and missile defense, and undermined global strategic stability.”

34 U.S. Congressional Budget Office, *Long-Term Implications of the 2020 Future Years Defense Program*, 2019.

35 Paszak, P., *Współpraca euroatlantycka w zakresie bezpieczeństwa w okresie prezydentury Donalda Trumpa*, [in:] *Bezpieczeństwo międzynarodowe – współczesne problemy i wyzwania*, Czaplă, D., Miedzińska, M. (ed.), Warszawa: Elipsa 2019, pp. 97–107.

36 Pompeo, M., *U.S. Withdrawal from the INF Treaty on August 2 2019*, Press Statement, Department of State, 2019.

That decision was more a response to the potential threat on the part of Chinese rather than Russian rocket forces. Nevertheless, it was the Russian operations that were used as the main argument for taking this decision.³⁷ With regard to cyberspace, in May 2018, the American cyber corps was granted the status of autonomous forces.³⁸ This change in the organizational structure reflects the growing importance of this type of corps in the face of the technological revolution and evolution of contemporary warfare. First of all, however, the reform is to meet the growing needs of the American army in the area of rivalry with China in cyberspace. The decision of August 2019 taken by Donald Trump to restore Space Command, which is planned to begin formally its operation in 2024, should be interpreted in the same way. Efforts undertaken by the Americans may significantly restrict international conditions which have been so far favorable for China. The reduction of military presence in Europe and in the Middle East as well as intensification of engagement in the Indo-Pacific region may decidedly impede implementation of the Chinese security strategy. At the same time, however, American initiatives constitute a convenient resting point for the narration constructed by the Beijing authorities as to the defensive and peaceful nature of Chinese development.³⁹ In this perspective, Chinese military modernization programs are proportionate to the international position of the Chinese state and its needs. They constitute rather a response to the aggressive moves of the American authorities oriented at halting comprehensive development of China.

Among threats to the security of China, next in a row is a threat from “separatists,” identified in the text as the Taiwan authorities striving for independence. Beside them, indicated are also movements in Tibet and East Turkistan (Xinjiang) striving for emancipation. The emphasis attached to those issues is a consequence of a long-standing tradition of centrifugal forces in China, which in the historical perspective constitutes a serious factor weakening the power of the state. For a considerable part of its over four thousand years long history, the Chinese civilization embraced in fact not a single statehood but a group of kingdoms fighting against each other. However, for the majority of Chinese politicians much more important are the experiences associated with the collapse of the USSR and further fate of the Russian Federation, whose power becomes gradually but successively eroded. For China, the specter of undermining the mono-party system by a democratic revolution and emancipation of regions seeking autonomy constitutes the main axis around which the entire security policy of the PRC is concentrated. In the case of Taiwan, Turkistan and Tibet, the issue of the United States (although directly unnamed) reappears in the document when it mentions about “foreign influence” backing the centrifugal tendencies in China. Since the time of the establishment of the PRC in 1949, Taiwan has always been

37 Pasandideh, S., *The End of the “INF Treaty” and the US-China Military Balance*, “The Non-Proliferation Review,” 26: pp. 3–4, 267–287; Department of Defense, *Nuclear Posture Review* 2018.

38 Ferdinando, L., *Cybercom to Elevate to Combatant Command*, Department of Defense, access: <https://www.defense.gov/Newsroom/News/Article/Article/1511959/cybercom-to-elevate-to-combatant-command/>.

39 Buzan, B., *The Logic and Contradictions of ‘Peaceful Rise/Development’ as China’s Grand Strategy*, “The Chinese Journal of International Politics,” 2014, pp. 381–420.

a priority issue for the Beijing authorities due to the factors of prestige as well as those connected with security. The authorities in Taipei, although unrecognized by the majority of states in the world, consider themselves as the legitimate Chinese authorities with rights to the entire territory. Incorporation of Taiwan would be a major step in the implementation of the “Great Revival of the Chinese Nation” program constituting the leading idea of Xi Jinping’s presidency.⁴⁰ What is more, exclusion of Taiwan from the American system of alliances (so-called San Francisco system) would also improve the possibilities of presenting power by the Chinese Navy in the Pacific basin. The possibility of deploying rocket troops and naval bases in the island would also improve security of the Chinese coast, which lies in close proximity to the American army.

The attainment by the People’s Liberation Army (PLA) of the capacity “to win local conflicts in the situation of modernization/informatization of warfare” has constituted a basis of the Chinese military doctrine since the beginning of the 21st century.⁴¹ A special function is to be performed in this strategy by rocket forces capable of destroying American aircraft carriers and bases. The Chinese program for the development of ballistic missiles is one of the most dynamic and diversified programs of this type in the world. From the beginning of the 2000s, the number of nuclear warheads at the disposal of the Chinese rocket troops almost doubled, from about 145 to 290 in 2019.⁴² Apart from intercontinental missiles, an important role has been played by the development of carriers capable of launching missiles. As a result of those efforts, mobile missile launchers DF-31AG ICBM, DF-5B ICBM, DF-26 IRBM, DF-21 MRBM have been constructed.⁴³ In recent years, a lot of attention has been given to the construction of the hypersonic conventional DF-17 missile capable of reaching the speed between 6,174 and 12,350 km/h. Chief of staff of the American Army – General John Hyten – in response to the news of operationalization of DF-17 stated that “We do not have any defense which could stop the use of that weapon against us.”⁴⁴ The dynamics of changes which is unfavorable for the USA is also noted in the RAND Corporation report presenting evidence that from 1993 to 2017 the Chinese visibly diminished military advantage of the United States in the region.⁴⁵ In light of those findings, it should be assessed that with respect to the objectives mapped out by the security strategy the Chinese authorities have been measurably successful.

40 Ferdinand, P., *Westward Ho—the China Dream and ‘One Belt, One Road:’ Chinese Foreign Policy under Xi Jinping*, “International Affairs,” Vol. 92, No. 4, 2016, pp. 941–957.

41 “1993 年，制定新时期军事战略方针，以打赢现代技术特别是高技术条件下局部战争为军事斗争准备基点,” *China’s Military Strategy* (中国的军事战略), The State Council Information Office of the People’s Republic of China, 10 May 2015.

42 Kristensen H.M. and Korda, M., *Chinese nuclear forces*, 2019, “Bulletin of the Atomic Scientists,” Vol. 75, No. 4, 2019, pp. 171–178.

43 Ibidem.

44 Panda, A., *Hypersonic Hype: Just How Big of a Deal Is China’s DF-17 Missile? Is China’s DF-17 hypersonic missile a serious threat to the United States?* “The Diplomat,” 7 October 2019, access: <https://thediplomat.com/2019/10/hypersonic-hype-just-how-big-of-a-deal-is-chinas-df-17-missile/>.

45 *The US-China Military Scorecard. Forces, Geography and the Evolving Balance of Power 1996-2017*, RAND Corporation, Santa Monica 2017.

The problem of supremacy on the South China Sea remains in close relationship with the issues outlined above. The document leaves no room for interpretation in this respect unequivocally stating that “the South China Sea islands and Diaoyu Islands are inalienable parts of Chinese territory.”⁴⁶ This area does not play such a significant symbolic role as Taiwan and the Chinese territorial claims demarcated by the “nine dash line” are contested by the neighboring countries. The common denominator of those two areas is their strategic importance for China’s security. Submitting them to the sovereign power of the PRC would allow for stepping up control over marine transport routes and building a strategic depth in relation to the United States.

The first precondition for attaining autonomous control over the Strategic Lines of Communications (SLOCs) is for China to build the capacity to project power over long distances. Following the example of the United States, it will require building a blue-water navy and comprehensive adjustment of military strategy to the technological evolution of the theatre of warfare. Already in 2004, the Defense White Paper indicated that development priority would be “given to the Navy, Air Force and Second Artillery Force.”⁴⁷ In 2015, the Chinese authorities clearly declared that that “The traditional mentality that land outweighs sea must be abandoned, and great importance has to be attached to managing the seas and oceans and protecting maritime rights and interests.”⁴⁸ The 2019 White Paper confirms this direction by declaring: “[the People’s Liberation Army Navy] is speeding up the transition of its tasks from defense on the near seas to protection missions on the far seas.”⁴⁹ That narration is supported by real actions – according to the available reports in the Chinese shipyards work is in progress on the construction of five aircraft carriers. It is appraised that they are likely to attain combat capability by 2035, which would significantly change the regional balance of power.⁵⁰

Another precondition necessary to reach this goal is to gain effective control of the South China Sea. About 80 percent of all raw materials decisive for the economic success and energy security not only of China but also of Japan, South Korea and Taiwan are transported across that sea. The routes that in their major parts run across the Indian Ocean lie at a considerable distance from China. Despite modernization of the Chinese and Indian navies, the only force capable of ensuring safety of those routes continues to be the US Navy. Former President of China – Hu Jintao described this situation as the “Malacca Strait di-

46 “China resolutely safeguards its national sovereignty and territorial integrity. The South China Sea islands and Diaoyu Islands are inalienable parts of the Chinese territory.” The State Council (PRC), op. cit.

47 “The PLA will promote coordinated development of firepower, mobility and information capability, enhance the development of its operational strength with priority given to the Navy, Air Force and Second Artillery Force, and strengthen its comprehensive deterrence and warfighting capabilities.”. The State Council (PRC), op. cit.

48 “The traditional mentality that land outweighs sea must be abandoned, and great importance has to be attached to managing the seas and oceans and protecting maritime rights and interests”. Ministry of Defense (PRC), *China’s Military Strategy*, 2015.

49 “In line with the strategic requirements of near seas defense and far seas protection, the PLAN is speeding up the transition of its tasks from defense on the near seas to protection missions on the far seas.” The State Council (PRC), op. cit.

50 Mizokami, K., *China is on Track to Have Four Total Aircraft Carriers in the Next Two Years*, “The National Interest,” 6 September 2019, access: <https://nationalinterest.org/blog/buzz/china-track-have-four-total-aircraft-carriers-next-two-years-78446/>.

lemma.”⁵¹ China’s dependence on sea routes controlled by the US Navy constitutes a “soft underbelly” of Chinese defense strategy. In the case of a conflict, gaining control of the strategic straits would be of vital importance for its ultimate resolution. For this reason, under the presidency of Xi Jinping China is implementing extremely ambitious programs of modernization of its navy intended to change these unfavorable conditions.⁵² Realization of the ambitions to incorporate the South China Sea would equip the Beijing authorities with powerful instruments of pressures on the states of East Asia. In this hypothetical scenario, it would be China to exercise control over major routes and could effect a marine blockade of states dependent on raw material imports such as Japan, South Korea and Taiwan.

The scenario in which China gains control of Taiwan and South China Sea continues to remain purely theoretical. Although the US regional advantage has eroded, but still remains sufficient to maintain the present architecture of security. The strength of the USA are also their allies, who offer support to the American military presence. The authors of the White Paper repeatedly underscore their importance, e.g. by saying: “The USA are strengthening their Asia-Pacific military alliances and reinforcing military deployment and intervention, adding complexity to regional security.”⁵³ They also noticed the increasingly ambitious defense policy of Japan and consent of South Korea for installation of the THAAD system. As long as the United States maintain the functioning of the San Francisco system, the sense of endangerment shall prevail in the Chinese decision making circles. Only incorporation of Taiwan and the South China Sea, and the disintegration of the San Francisco system will definitively improve the strategic situation of the PRC.

A significant novelty in the White Paper is the emphasis placed on the importance of the application of latest technologies in the process of modernization of the People’s Liberation Army. The authors straightforwardly state that “the application of cutting-edge technologies such as artificial intelligence (AI), quantum information, big data, cloud computing and the Internet of Things is gathering pace in the military field.”⁵⁴ At the same time, the document sets a goal of comprehensive modernization of the military doctrine and equipment of the PLA by 2035. The authors perceive present weaknesses of the Chinese army, which “still lags far behind the world’s leading militaries,”⁵⁵ but at the same time that by 2050 the PLA shall become a “world-class” formation.⁵⁶ The invoked

51 Lanteigne, M., *China’s Maritime Security and the “Malacca Dilemma,”* “Asian Security,” Vol. 4 No. 2, 2008, pp. 143–161.

52 Symonides, J., *Modernizacja i rozbudowa sił morskich Chin. Czy początek wyścigu zbrojeń na Pacyfiku?*, “Bellona,” Vol. 674, No. 3, 2013, pp. 11–30.

53 “The USA are strengthening their Asia-Pacific military alliances and reinforcing military deployment and intervention, adding complexity to regional security.” The State Council (PRC), op. cit.

54 “Driven by the new round of technological and industrial revolution, the application of cutting-edge technologies such as artificial intelligence (AI), quantum information, big data, cloud computing and the Internet of Things is gathering pace in the military field. International military competition is undergoing historic changes. New and high-tech military technologies based on IT are developing rapidly.”. The State Council (PRC), op. cit.

55 “still lags far behind the world’s leading militaries,” The State Council (PRC), op. cit.

56 “to fully transform the people’s armed forces into world-class forces by the mid-21st century,” Ibidem.

accents fit into broader modernization trends in the Chinese army aimed at overpowering the domination of the United States in the IT area, increasing anti-access capabilities (A2/AD), universal introduction of the fifth generation fighter planes and building of a blue-water navy.

In the propagandist dimension, the document tries to present China as a peace-loving country whose military doctrine is defensive by its very nature. US activities are criticized in an oblique manner, which is in sharp contrast to the 2017 US National Security Strategy, where China was named “revisionist power.” The authors argue that the Chinese defense spending remains proportionate to the general rate of development of the state. According to the document, since 1979 the share of defense spending has dropped from 5.43% to 1.26% of the GDP and from 17.37% to 5.14% of government spending. These data have been compared by the authors of the report with what is spent by other major military powers, such as: the USA (3.5%), Russia (4.4%), India (2.5%) or the UK (2%). Those figures should be treated skeptically and assumed to have been purposefully understated so as to support the narration about peaceful growth. Official government estimates mention US\$175 billion, which the Stockholm International Peace Research Institutes (SIPRI) has estimated the Chinese military budget at US\$250 billion. As noted by Jean-Pierre Cabestan, the block structure of the Chinese budget spending is exceptionally unclear,⁵⁷ which restricts the possibilities to count how much funds are exactly in the disposal of the Chinese military.

Conclusions

The China National Defense White Paper of July 2019 is an attempt to answer the new international conditions arising from the growing pressure exerted on China by the Washington administration. The reorientation of the American security strategy from global war against terrorism to balancing the threat from China was the main cause for drafting the Paper. In many aspects, the document constitutes an ideological continuation of the concepts initiated at the beginning of the 21st century, while it differs from earlier documents by greater stress is placed on the rhetorical/propagandist domain and more pessimistic assessment of the international environment. In the opinion of the authors, China is at a “critical stage,” which will determine its future position in the international system. The author of the article accepts this opinion as correct since the consequences of the ongoing trade war and confrontation in the area of advanced technologies will be the keynotes of the strategic rivalry between China and the United States. These issues overlap with social and economic challenges associated with the imperative to transform Chinese economy, aging of the society, expanding middle class and increasingly oppressive political system.

The document is meant to picture the activities of the Beijing authorities as defensive by nature and constituting a moderate response to the aggressive policy of the United States. Its authors make a significant observation as regards the international environment indicating that it experiences the most far-reaching changes in the last one-hundred years. The West becomes clearly weakened in favor of emerging powers, which is a harbinger of

57 Cabestan, J.P., *Polityka zagraniczna Chin*, Warszawa: Dialog 2013, p. 136.

the rise of a “multi-polar” system. The policy of Donald Trump’s administration is described as based on “hegemonism, power politics, unilateralism” and indicated as a main source of instability in the international environment. The document contains references to the main direction of PRC’s security strategy. A crucial place is occupied therein by the problem of centrifugal movement connected with Taiwan, Tibet, Xinjiang, which are backed by “foreign influence”. Taiwan and South China Sea are the critical areas in the PCR’s security strategy, whose incorporation constitutes a *sine qua non* condition for the “Great Revival of the Chinese Nation.” Also from the viewpoint of military strategy they are to play a significant role – without them it will be impossible to construct the strategic depth and step up control over major sea routes. The main instrument for the implementation of those plans is to be the Chinese People’s Liberation Army capable of challenging the American troops in the region. This, however, requires a radical increase of the combat valor of the Chinese army, of which the authors of the document are well aware. This is to be served by ambitious, comprehensive armed forces development programs which have been implemented since the late 1990s. They are aimed at overpowering the domination of the United States in the IT area, increasing anti-access capabilities (A2/AD), universal introduction of the fifth-generation fighters and building of a blue-water navy. The Chinese leaders expect that thanks to those efforts by 20150 the PLA shall become a “world-class” formation capable of winning in practically every conflict.

The position of regional powers and middle-rank states remains an extremely important factor for successful implementation of PRC’s security strategy. Singlehandedly the United States stands radically lesser chances to impede China’s development than in collaboration with a broad coalition of partners. It becomes of key importance to convince those states to remain neutral or offer support to the Beijing authorities. The White Paper is an attempt to construct a positive vision of China’s relations with the rest of the world, which would be an alternative to the widely criticized policy of Donald Trump. However, the success of the strategy will not be determined by the narrative but whether the Beijing authorities back the created vision with material incentive. ■

STRESZCZENIE:

W artykule zarysowano główne kierunki strategii bezpieczeństwa Chińskiej Republiki Ludowej na podstawie analizy białej książki bezpieczeństwa z lipca 2019 roku, omówiono polityczną praktykę władz w Pekinie oraz uwarunkowania wewnętrzne i międzynarodowe. Stwierdzono, że współczesna strategia bezpieczeństwa Chin w wymiarze wewnętrznym jest podporządkowana utrzymaniu terytorialnej, politycznej i społecznej integralności, w tym przede wszystkim legitymizacji władzy Komunistycznej Partii Chin. W wymiarze zewnętrznym natomiast strategia jest zorientowana na odwrócenie niekorzystnej równowagi sił w regionie Azji i Pacyfiku oraz osłabienie militarnej przewagi Stanów Zjednoczonych. Te dwa kierunki determinują aktywność państwa chińskiego w obszarach szczegółowych, takich jak: modernizacja Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej (ChALW), stosunki z Tajwanem oraz roszczenia dotyczące Morza Południowochińskiego.

Autorzy białej książki bezpieczeństwa dążą do skonstruowania unilateralnej i hegemonicznej polityki USA z defensywną i umiarkowaną aktywnością Chin w celu przekonania aktorów międzynarodowych do zachowania neutralności lub podjęcia współpracy z Chinami w obliczu coraz silniejszej presji militarnej, gospodarczej i politycznej Stanów Zjednoczonych.

SŁOWA KLUCZOWE

Chiny, USA, bezpieczeństwo, strategia, polityka zagraniczna

Bibliography

- Acharya, A., *The End of American World Order*, Cambridge, Malden: Polity, 2014.
- Allison, G., *Destined for War: Can America and China Escape Thucydides Trap?*, London: Scribe 2017.
- Art, R.J., Jervis R., *International Politics*, New York: Pearson/Longman 2003.
- Buzan B., Weaver O., de Wilde J., *Security: A New Framework for Analysis*, London: Lynne Rienner Publishing 1998.
- Cabestan, J. P., *Polityka zagraniczna Chin*, Dialog: Warszawa 2013.
- China's National Defense in the New Era*, The State Council Information Office of the People's Republic of China, 2019.
- Christensen, T.J., *The China Challenge: Shaping the Choices of a Rising Power*, New York: Norton, 2015.
- Cordesman, A.H., *China's New 2019 Defense White Paper: An Open Strategic Challenge to the United States, But One Which Does Not Have to Lead to Conflict*, Center for International and Strategic Studies.
- Department of Defense, *2018 of The United States of America Summary of the National Defense Strategy Sharpening the American Military's Competitive Edge*.
- Department of Defense, *Annual Report to Congress: Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2019*.
- Ferdinand, P., *Westward Ho—the China Dream and 'One Belt, One Road:' Chinese Foreign Policy under Xi Jinping*, "International Affairs," Vol 92, No. 4, 2016, pp. 941–957.
- Ferdinando, L., *Cybercom to Elevate to Combatant Command*, Department of Defense, access: <https://www.defense.gov/Newsroom/News/Article/Article/1511959/cybercom-to-elevate-to-combatant-command/>.
- Friedberg, A., *A Contest for Supremacy: China, America, and the Struggle for Mastery in Asia*, New York: W.W. Norton 2011.
- Gacek, Ł., *Chińska koncepcja bezpieczeństwa międzynarodowego*, [in:] *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Wyzwania i zagrożenia XXI wieku*, ed. Olszewski, P., Kapuśniak, T., Lizak, W. Radom 2009, pp. 163–176.
- Gacek, Ł., *Strategia Wielkich Chin – implikacje dla państw sąsiednich w obszarze Azji Południowo-Wschodniej*, [in:] *Azja Wschodnia i Azja Południowa w stosunkach międzynarodowych*, ed. Nakonieczna, J., Zajączkowski, J. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego 2011, pp. 449–463.
- Gacek, Ł., *Projekcja siły Chińskiej Republiki Ludowej na Oceanie Indyjskim*, "Krakowskie Studia Międzynarodowe" 2016, no. 3, pp. 127–141;
- Glaser, C., *Will China's Rise Lead to War? Why Realism Does Not Mean Pessimism*, "Foreign Affairs," Vol. 90, No. 2 2011, pp. 80–91.
- International Monetary Fund, IMF Data Mapper, *GDP current prices*, access: <https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPD@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOORLD/>.
- Jakóbowski, J., *Koncepcja bezpieczeństwa Chińskiej Republiki Ludowej*, [in:] *Bezpieczeństwo międzynarodowe w XXI wieku*, ed. Zięba, R. Warszawa: Poltext 2018, pp. 189–202.
- Kania, E., Wood, P., *Major Themes in China's 2019 National Defense White Paper*, "China Brief," Vol. 19, No.14, 2019.
- Kobierski, Ł., *Biała Księga Bezpieczeństwa Chin – czy tylko pokój?* Instytut Nowej Europy, access: <http://ine.org.pl/biala-ksiega-bezpieczenstwa-chin-czy-tylko-pokoj/>.
- Kristensen, H.M., Korda, M., *Chinese nuclear forces*, 2019, "Bulletin of the Atomic Scientists," 75:4, 2019, pp. 171–178.

Kwieciński, R., *Budowa potencjału morskiego Chin*, "Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego," Vol. 12, No. 1, 2018, pp. 105–115.

Kwieciński, R. *Nowa strategia globalna Chińskiej Republiki Ludowej: wyzwania i dylematy bezpieczeństwa narodowego Chin*, [in:] *Potęga Chin: czynniki i perspektywy*, ed. Marszałek-Kawa, J. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek 2014, pp. 77–95.

Lanteigne, M., *China's Maritime Security and the "Malacca Dilemma"*, "Asian Security," Vol. 4, No. 2, 2008, pp. 143–161.

Mearsheimer, J.J., *The Tragedy of Great Power Politics*, New York ; London: W.W. Norton, 2014.

Mencel, M.T. *System bezpieczeństwa publicznego Chińskiej Republiki Ludowej: koncepcje bezpieczeństwa państwa i strategiczna rola Komunistycznej Partii Chin*, "Studia Gdańskie – Wizje i rzeczywistość," 2016, pp. 131–167.

Mizokami K., *China is on Track to Have Four Total Aircraft Carriers in the Next Two Years*, "The National Interest," 6 September 2019, access: <https://nationalinterest.org/blog/buzz/china-track-have-four-total-aircraft-carriers-next-two-years-78446/>.

Nouwens M., *China's 2019 Defense White Paper: report card on military reform*, International Institute of Strategic Studies (IISS).

Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) Statistics, *Main Science and Technology Indicators*, access: https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=MSTI_PUB#/.

Panda, A., *Hypersonic Hype: Just How Big of a Deal Is China's DF-17 Missile? Is China's DF-17 hypersonic missile a serious threat to the United States* "The Diplomat," 7 October 2019, access: <https://thediplomat.com/2019/10/hypersonic-hype-just-how-big-of-a-deal-is-chinas-df-17-missile/>.

Pasandideh, S., *The end of the "INF Treaty" and the US-China military balance*, "The Nonproliferation Review," 26:3–4, pp. 267–287; Department of Defense, *Nuclear Posture Review* 2018.

Paszak, P., *Współpraca euroatlantycka w zakresie bezpieczeństwa w okresie prezydentury Donalda Trumpa*, [in:] *Bezpieczeństwo międzynarodowe – współczesne problemy i wyzwania*, D. Czapla, M. Miedzińska (ed.), Warszawa: Elipsa 2019, pp. 97–107.

Pompeo M., *U.S. Withdrawal from the INF Treaty on August 2 2019*, Press Statement, Department of State, 2019.

Scott, D., *The Indo-Pacific in US Strategy: Responding to Power Shifts*, "Rising Powers Quarterly," 3 (2), 2018.

Shambaugh, D., *China goes global: the partial power*, Oxford : Oxford University Press, 2013.

Shambaugh, D., *China's future*, Cambridge: Polity Press, 2016.

Stańczyk J., *Istota współczesnego pojmowania bezpieczeństwa – zasadnicze tendencje*, "Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego," vol. 5 2011, pp. 15–33.

Stockholm International Institute for Peace Research (SIPRI), *SIPRI Military Expenditure Database*, access: <https://www.sipri.org/sites/default/files/Data%20for%20all%20countries%20from%201988%E2%80%932018%20in%20constant%20%282017%29%20USD%20%28pdf%29.pdf/>.

Symonides, J., *Modernizacja i rozbudowa sił morskich Chin. Czy początek wyścigu zbrojeń na Pacyfiku?*, "Kwartalnik Bellona," Vol. 674, No. 3, 2013, pp. 11–30.

Szczudlik-Tatar, J., *"Nowa era" w polityce obronnej Chin*, "Biuletyn PISM," No. 122 (1870), 27 August 2019.

The White House, *National Security Strategy of the United States of America*, December 2017.

The World Bank, International Comparison Program database, *GDP, PPP (current international \$)*, access: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.PP.CD/>.

Thi Thuy Hang, N., *The Rise of China: Challenges, Implications, and Options for the United States*, "Indian Journal of Asian Affairs," Vol. 30, No. 1/2 2017, pp. 47–64.

Walt, S.M., *The origins of alliances*, Ithaca; London: Cornell University Press, 1990.

Waltz, K., *Theory of International Politics*, Reading: Addison-Wesley, 1979.

Wendt, A., *Social theory of international politics*, Cambridge: Cambridge University Press, 2001.

Wight, M., *Power Politics*, Leicester: Leicester University Press: Royal Institute of International Affairs, 1978.

Article history: Received: 31.01.2020; Reviewed: 05.02.2020; Accepted: 06.02.2020

DOI: 10.5604/01.3001.0014.0215

Corresponding author: Paweł Przemysław Paszak, MSc, War Studies University (ASzWoj), Warsaw, Poland; University of Warsaw, Warsaw, Poland; ORCID:0000-0001-7160-5320, e-mail: p.paszak@akademia.mil.pl; pawel.paszak@uw.edu.pl

Cite this article as: Paszak, P.P. MSc, "Security Strategy of the People's Republic of China in the Light of the 2019 Defense White Paper". *bellona quart.* 2020(1): 49–64

Policy: The content of the journal is circulated on the basis of the Open Access which means free and limitless access to scientific data.

Competing interests: The authors declare that they have no competing interests.

Table of content URL: <https://kwartalnikbellona.com/issue/12943>

Diagnoza realizacji programu edukacji wojskowej studentów „Legia Akademicka”

kpt. dr Daniel Michalski

ORCID: 0000-0001-8202-6738
e-mail: d.michalski@law.mil.pl
Lotnicza Akademia Wojskowa, Dęblin

płk dypl. Dariusz Rewak

ORCID: 0000-0002-4131-5688
e-mail: drewak@mon.gov.pl
Departament Nauki i Szkolnictwa Wojskowego MON, Warszawa

ABSTRACT:

The authors discussed the results of their own theoretical and empirical research on the student military education program called Academic Legion (Legia Akademicka). The research started in 2019 and involved a group of students who have been trained within the practical part of this program at the Engineering-Aviation Training Centre in Dęblin. The research presents general information about the conception and legal basis of the Academic Legion Program as well as the most important conclusion regarding the results of this research. The authors evaluate the results of the program through the prism of two editions that have been conducted so far, with the main focus on the second edition accomplished in the 2018/2019 academic year.

KEYWORDS:

Academic Legion Program, military education, voluntary military training of students, armed forces, personnel reserve

Wstęp

Po zawieszeniu w 2009 roku w naszym kraju obowiązkowych rodzajów czynnej służby wojskowej¹ dał się zauważyć stopniowy regres w procesie gromadzenia rezerw osobowych na potrzeby Sił Zbrojnych RP (SZRP). Zaprzestano szkolenia obywateli w wieku poborowym w ramach zasadniczej służby wojskowej, co spowodowało, że do zasobów rezerw osobowych, zwłaszcza w korpusach osobowych szeregowych i podoficerów, przestali trafiać żołnierze rezerwy w takiej liczbie, jaka mogłaby zapewnić właściwe funkcjonowanie systemu zasilania rezerw osobowych SZRP. Doprowadziło to również do regresu w systemie gromadzenia zasobów kadry rezerwy pochodzącej z przeszkolenia wojskowego studentów i absolwentów uczelni wyższych. Odcięto bowiem stały dopływ do zasobów w korpusie podoficerów i oficerów wyszkolonych żołnierzy rezerwy reprezentujących różne, niezbędne dla funkcjonowania współczesnych sił zbrojnych kierunki studiów i dziedzin naukowych, np. informatyków, cybernetyków, matematyków czy kryptologów. Tę niekorzystną tendencję miały zahamować Narodowe Siły Rezerwowe (NSR), jednak nigdy nie osiągnęły one zaplanowanych stanów osobowych (20 tys. osób). System motywacyjny dla żołnierzy NSR oraz ich pracodawców okazał się nie dość atrakcyjny². Mimo wyraźnego spadku liczby żołnierzy NSR³, Ministerstwo Obrony Narodowej *utrzymuje [...] funkcjonowanie Narodowych Sił Rezerwowych w jednostkach wojskowych*⁴, wprowadzając nowe formy pozyskiwania rezerw osobowych.

Flagowym przedsięwzięciem MON mającym na celu odbudowanie w środowisku akademickim źródeł zasilania rezerw osobowych na potrzeby SZRP stał się program edukacji wojskowej studentów „Legia Akademicka”. Jego pomysłodawcom przyświecała idea wprowadzenia takich rozwiązań, zwłaszcza legislacyjnych i prawnych, jakie pozwoliłyby na szybkie stworzenie warunków do odtworzenia przez Siły Zbrojne RP zdolności stałego dopływu studentów oraz absolwentów studiów po przeszkoleniu wojskowym, co z kolei umożliwiłoby zasilenie korpusu oficerów rezerwy i jednocześnie dało perspektywę pełnienia przez nich zawodowej służby wojskowej.

Obecnie program jest ukierunkowany na pozyskiwanie żołnierzy rezerwy w korpusach osobowych szeregowych i podoficerów. Dopiero po wprowadzeniu stosownych rozwiązań legislacyjnych, sankcjonujących umiejscowienie ochotniczego przeszkolenia wojskowego studentów w porządku prawnym naszego państwa, a także stworzeniu adekwatnego do tych rozwiązań systemu szkolenia oficerów rezerwy, będzie można mówić, że program „Legia Akademicka” stanowi trzon pozyskiwania i szkolenia studentów ochotników na potrzeby korpusu osobowego oficerów rezerwy.

1 Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw, DzU z 2009 r. nr 161, poz.1278.

2 Potwierdzono to w kontroli NIK z 2010 r. dotyczącej stanu profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP na przykładzie wybranych jednostek wojskowych, KOB-4101-05-00/2010.

3 Z danych MON wynika, że NSR obecnie liczą 2200 żołnierzy, co oznacza spadek o ponad 10 000 żołnierzy w stosunku do 2016 r.

4 Co dalej z Narodowymi Siłami Rezerwowymi? Sztab Generalny WP pracuje nad rozwiązaniami. TVP Info [online], 9.08.2019, <https://www.tvp.info/43865373/co-dalej-z-narodowymi-silami-rezerwowymi-sztab-generalny-wp-pracuje-nad-rozwiazaniami> [dostęp: 15.11.2019].

W 2019 roku z myślą o ocenie oraz ewaluacji tego programu przeprowadzono badania społeczne dotyczące poszczególnych jego wątków, najistotniejszych w kontekście możliwości kontynuowania oraz dalszego ulepszania projektu. Za główne wątki uznano: diagnozę stanu realizacji programu, ocenę jego kampanii informacyjno-promocyjnej oraz ocenę projektów docelowego modelu ochotniczego przeszkolenia wojskowego studentów cywilnych.

W artykule skoncentrowano się na pierwszym wątku, tj. przedstawieniu syntetycznej oceny stanu realizacji „Legii Akademickiej”. Podstawą do oceny były wyniki badań społecznych drugiej edycji programu, którą przeprowadzono w roku akademickim 2018/2019. W pierwszej kolejności przeanalizowano ogólne założenia programu oraz uwarunkowania jego funkcjonowania w realiach prawnych zarówno Wojska Polskiego, jak i szkolnictwa wyższego. Następnie oceniono realizację „Legii Akademickiej” na podstawie wyników badań empirycznych. Pozwoliło to na opracowanie wniosków dotyczących oceny funkcjonowania programu oraz na określenie możliwych obszarów zwiększenia jego efektywności.

Adresatami niniejszego opracowania mogą być zarówno politycy odpowiedzialni za proces rozwoju Sił Zbrojnych RP, jak i osoby funkcyjne instytucji i komórek organizacyjnych resortu obrony narodowej uczestniczące w programowaniu, koordynowaniu oraz realizacji programu „Legia Akademicka”, a także innych pokrewnych programów, np. certyfikowanych klas mundurowych. Adresatami artykułu, z praktyki wynika, że niedocenianymi, powinni być również dowódcy jednostek wojskowych, czyli główni beneficjenci programu, bezpośrednio odpowiedzialni za utrzymywanie i szkolenie rezerw osobowych.

Przegląd literatury

„Legia Akademicka” jest nowym programem w Siłach Zbrojnych RP, brakuje więc rzetelnych opracowań na jego temat. Na taki stan rzeczy wpłynął także niejawni charakter części pośrednio poruszanej problematyki, głównie dotyczącej systemu mobilizacyjnego Sił Zbrojnych RP⁵. Ponieważ wielu zagadnień odnoszących się do tej tematyki nie rozważa się w jawnych opracowaniach i publikacjach naukowych, dlatego w dostępnej literaturze są prezentowane jedynie ogólne opisy wybranych obszarów procesu przygotowania systemu rezerw osobowych w warunkach profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP⁶. Takim obszarem jest właśnie program „Legia Akademicka”.

Brak literatury przedmiotu wynika również z tego, że większość opracowań naukowych dotyczących rezerw osobowych w polskich siłach zbrojnych została opublikowana przed okresem ich profesjonalizacji. Odwoływanie się do tych opracowań w obecnych uwarunkowaniach – istnienia ochotniczych form służby wojskowej – należy uznać za bezzasadne.

5 W. Krupiński, *Zarządzanie zasobami osobowymi na potrzeby mobilizacyjne i wojenne Sił Zbrojnych RP*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Lądowych” 2007 nr 2, s. 130–135.

6 J. Wojnarowski, R. Bartkowiak, *Przygotowanie rezerw osobowych na potrzeby profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP*, „Zeszyty Naukowe Akademii Obrony Narodowej” 2009 nr 3, s. 178–191.

Metodologia

Na potrzeby tej publikacji zastosowano metody teoretyczne i empiryczne. Spośród metod teoretycznych wykorzystano analizę i syntezę oraz porównanie i wnioskowanie. Przeanalizowano dostępną literaturę między innymi z dziedziny bezpieczeństwa narodowego, wykorzystano raporty analityczne oraz materiały prasowe dotyczące „Legii Akademickiej”.

W trakcie badań empirycznych posłużono się metodą sondażu diagnostycznego – techniką ankietowania, a także przeprowadzono wywiady ze studentami biorącymi udział w programie. Analizowaną edycję „Legii Akademickiej” zrealizowano w Dęblinie w okresie od czerwca do sierpnia 2019 roku: w zakresie części teoretycznej – w Lotniczej Akademii Wojskowej, a w zakresie części praktycznej – w Centrum Szkolenia Inżynierjno-Lotniczego.

W badaniu ankietowym uczestniczyło 90 osób, ankiety trzech osób zostały odrzucone w procesie weryfikacji. Ponieważ badania dotyczyły części teoretycznej i praktycznej programu, na potrzeby badawcze za badaną populację uznano osoby, które otrzymały karty powołania na ćwiczenia wojskowe w części praktycznej drugiej edycji programu, tj. 2980 osób (zgodnie ze stanem z 29 czerwca 2019 roku). Takie dane wyjściowe pozwoliły na precyzyjne obliczenie maksymalnego błędu statystycznego na poziomie 10%. Do sprecyzowania i szczegółowego opracowania wyników badań wykorzystano metodę wywiadu. Wywiady przeprowadzono z pięcioma wybranymi losowo studentami.

Wyniki i dyskusja

Ogólne wiadomości oraz założenia programu „Legia Akademicka”

Pierwszym dokumentem, w którym przedstawiono zarys programu, była *Koncepcja edukacji wojskowej studentów w ramach Legii Akademickiej – projekt pilotażowy*, zatwierdzona przez ministra obrony narodowej 26 czerwca 2017 roku. W założeniach program ten kierowano do studentów studiów pierwszego i drugiego stopnia, dziennych i zaocznych, do zarówno mężczyzn, jak i kobiet. Uznano, że mogą być oni źródłem zasilania rezerw osobowych Sił Zbrojnych RP. Program miał zachęcić młodzież akademicką do uczestniczenia w szkoleniu z zakresu wojskowości oraz ochotniczego przystąpienia do ćwiczeń wojskowych i uzyskania statusu żołnierza rezerwy.

Konsekwentna realizacja programu przez dłuższy czas ma pozwolić na:

- wypracowanie długofalowych rozwiązań systemowych dotyczących ochotniczego przeszkolenia wojskowego studentów na potrzeby odbudowy rezerw osobowych Sił Zbrojnych RP w środowisku akademickim;
- pozyskanie wykwalifikowanych i doskonale przygotowanych osób na potrzeby systemu obronnego państwa, nie tylko resortu obrony narodowej, lecz także innych służb państwowych, przemysłu zbrojeniowego oraz struktur układu pozamilitarnego;
- pobudzenie świadomości obronnej studentów jako przyszłych decydentów, inżynierów, menedżerów, specjalistów, tj. osób, które będą pracowały w sektorze gospodarki narodowej – zarówno w strukturach państwowych, jak i w sektorze prywatnym – często jako kadra kierownicza;

- upowszechnienie wiedzy o obronności i umiejętności wojskowych wśród studentów;
- budowanie pozytywnego wizerunku Sił Zbrojnych RP oraz promocję Wojska Polskiego w środowisku cywilnym, zwłaszcza w środowisku akademickim.

Wprowadzenie ochotniczego przeszkolenia wojskowego dla studentów „Legia Akademicka”, obok głównego celu – gromadzenia wyszkolonych rezerw osobowych na potrzeby uzupełnień mobilizacyjnych i wojennych Sił Zbrojnych RP, ma służyć również poszerzeniu zasobu potencjalnych kandydatów do wojsk obrony terytorialnej oraz zawodowej służby wojskowej w poszczególnych korpusach kadry, zwłaszcza w korpusie osobowym podoficerów i oficerów.

Głównym miernikiem realizacji programu jest łączna liczba przeszkolonych studentów. Powinna ona być porównywalna ze średniorocznym limitem żołnierzy rezerwy do przeszkolenia w ramach ćwiczeń wojskowych, ustalany przez szefa Sztabu Generalnego WP. Dla programu „Legia Akademicka” określono ją na poziomie do 5000 osób rocznie.

Dotychczas odbyły się dwie edycje programu. Pierwszą, pilotażową, zainicjowano na początku roku akademickiego 2017/2018. Przeprowadzono ją na podstawie decyzji nr 146/MON z 13 lipca 2017 roku oraz porozumień Ministerstwa Obrony Narodowej z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW)⁷ oraz Ministerstwem Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej (MGMiŻS)⁸. Ponadto resort obrony 6 czerwca 2018 roku podpisał porozumienie, na podstawie którego do programu dołączyła Wyższa Szkoła Kultury Społecznej i Medialnej z Torunia. W pierwszej edycji nabór studentów przeprowadzono tylko w tych uczelniach, które przystąpiły do programu. Łącznie zgłosiło się do niego 61 uczelni, z tego 56 cywilnych i 5 wojskowych.

Drugą edycję programu zainaugurowano wraz z drugim semestrem roku akademickiego 2018/2019. Ta edycja „Legii Akademickiej” została przygotowana i przeprowadzona na podstawie decyzji nr 48/MON z 26 marca 2019 roku oraz porozumień ministra obrony z ministrami nauki i szkolnictwa wyższego oraz gospodarki morskiej i żeglugi śródlądowej, które obowiązują do 2021 roku. Do udziału w części teoretycznej tej edycji programu przystąpiły 63 uczelnie: 51 publicznych, 5 niepublicznych, 5 akademii wojskowych oraz 2 uczelnie morskie.

Od początku roku akademickiego 2019/2020 trwa trzecia edycja programu. Poprzedziła ją intensywna kampania informacyjno-promocyjna, połączona z naborem studentów. W trakcie kampanii informacyjnej MON zaprosiło do udziału w programie resorty, które w swoim zarządzie mają uczelnie i szkoły wyższe, tj. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Ministerstwo Zdrowia. Resorty te zadeklarowały swój udział w programie od roku

7 Porozumienie pomiędzy Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego a Ministrem Obrony Narodowej z dnia 21 sierpnia 2017 r. w sprawie realizacji programu pilotażowego Koncepcji edukacji wojskowej studentów w ramach Legii Akademickiej, [online], wersja HTML pliku, https://wszwszczecin.wp.mil.pl/u/POROZUMIENIE_MON_MNISzW.pdf [dostęp: 8.01.2020].

8 Porozumienie pomiędzy Ministrem Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej a Ministrem Obrony Narodowej z dnia 31 marca 2018 r. w sprawie realizacji w uczelniach morskich pilotażowego programu edukacji wojskowej studentów w ramach „Legii Akademickiej”, [online], wersja HTML pliku, http://wh.uwm.edu.pl/sites/default/files/download/202001/2019.11.18_wytyczne_do_realizacji_iii_edycji_programu_la_podpisane.pdf [dostęp: 8.01.2020].

akademickiego 2020/2021. Łącznie w tej edycji do programu zgłosiły się 84 uczelnie: 56 publicznych, 21 niepublicznych, 2 morskie i 5 wojskowych.

Ogólnie w minionych dwóch edycjach do programu przystąpiło⁹: do części teoretycznej – 8740 studentów (ukończyło ją 6423 studentów), do części praktycznej – 6078 studentów (ukończyło ją 5107 studentów, z tego 4087 otrzymało awans na stopień kaprala rezerwy).

Uczestnicy o programie – wyniki badań empirycznych

Podczas oceny programu „Legia Akademicka” przeanalizowano wiele różnorodnych czynników (wskaźników), co pozwoliło precyzyjnie określić jego przydatność oraz potencjał. Zwrócono uwagę zwłaszcza na motywy, jakimi kierowali się studenci przy podejmowaniu decyzji o udziale w programie, a także na ich implikacje w kontekście teorii motywacji.

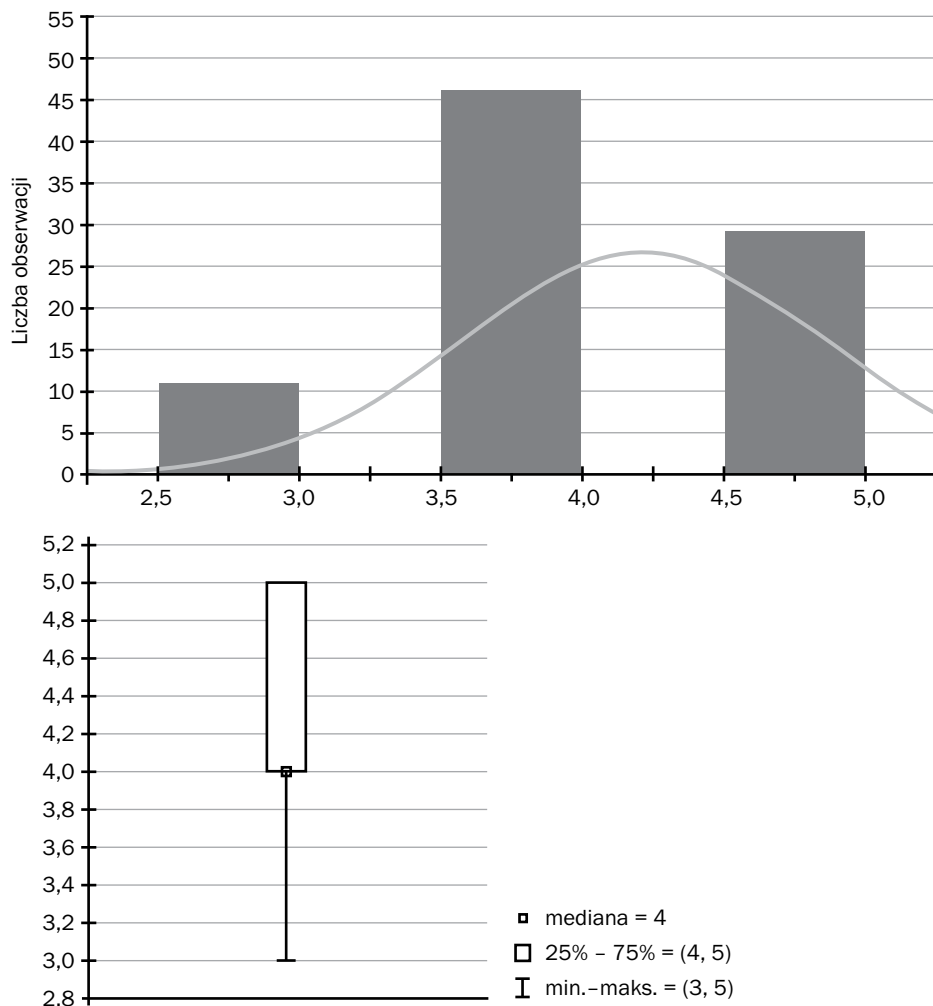
W celu określenia stopnia zadowolenia studentów z uczestnictwa w programie oraz jego poszczególnych części odwołano się do podstaw teorii motywacji Burrhusa F. Skinnera – tzw. teorii wzmocnienia, mówiącej o tym, że ludzie są skłonni powielać działania, które w przeszłości przyniosły im sukces i były źródłem przyjemnych doznań, natomiast raczej unikają działań, które kojarzą się z niepowodzeniem i przykrymi doświadczeniami¹⁰. Wyniki tych badań przedstawiono na rycinach 1–2.

Z analizy odpowiedzi na pytanie o stopień zadowolenia z uczestnictwa w programie „Legia Akademicka”, wynika, że większość uczestników czuła się usatysfakcjonowana udziałem w nim. Żaden respondent nie wskazał odpowiedzi negatywnych *raczej niezadowolony(a)* i *zdecydowanie niezadowolony(a)*, najczęstszymi odpowiedziami były *raczej zadowolony(a)* i *zdecydowanie zadowolony(a)*. Oznacza to, że studenci wysoko ocenili poziom zajęć, zwłaszcza części praktycznej szkolenia.

Odpowiedzi na pytanie o ocenę przygotowania programu pod względem organizacyjnym skłaniają do wniosku, że organizacja programu w dalszym ciągu powinna być poddawana ewaluacji i udoskonalana. I choć dominuje odpowiedź *raczej dobrze*, to jednak ponad 34% respondentów neutralnie ocenia stronę organizacyjną programu. Istotne jednak, że studenci nie odnoszą tej opinii do całości organizacji programu, lecz jedynie do drobnych problemów organizacyjnych, jakie uwidoczniły się w jego początkowej fazie na poziomie uczelni. Jako niedociągnięcia uczelni najczęściej wymieniali: brak lub utrudniony dostęp do informacji o programie, brak lub utrudniony dostęp do informacji o miejscu i terminie zapisów do programu, brak osoby odpowiedzialnej za program (uczelnianego koordynatora), a także uruchomienie w Lotniczej Akademii Wojskowej tylko jednej grupy szkoleniowej, i to z ograniczoną liczbą miejsc (30 osób). Z badań wynika, że wielu studentów chętnych do udziału w programie nie mogło w nim uczestniczyć.

9 Materiały Departamentu Nauki i Szkolnictwa Wojskowego dotyczące realizacji programu „Legia Akademicka”.

10 B.F. Skinner, *Science and human behavior*, The B.F. Skinner Foundation 2005, [online], wersja HTML pliku, http://www.behaviorpedia.com/wp-content/uploads/2013/01/Science_and_Human_Behavior.pdf [dostęp: 16.11.2019].

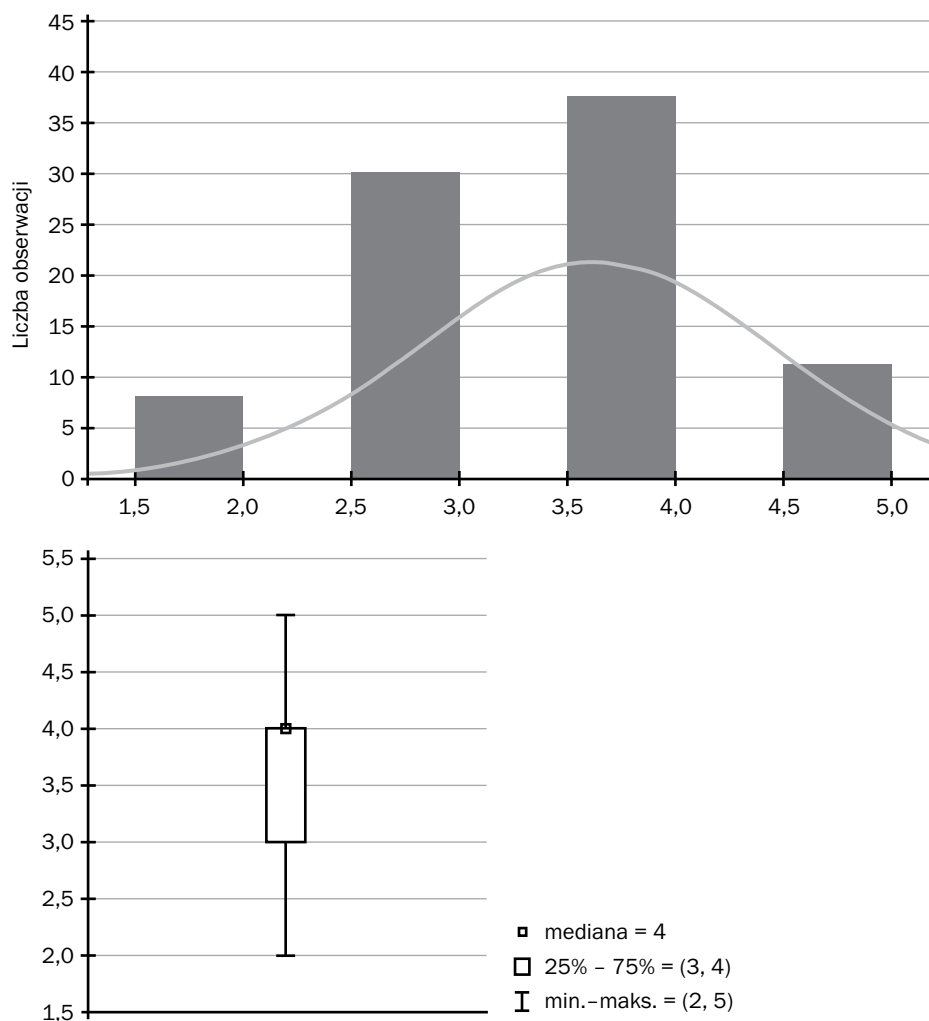
Ryc. 1. Rozkład odpowiedzi na pytanie: W jakim stopniu oceniałbyś/oceniałabyś swoje zadowolenie z uczestnictwa w programie „Legia Akademicka”?

1 – zdecydowanie niezadowolony(a); 2 – raczej niezadowolony(a); 3 – neutralny(a); 4 – raczej zadowolony(a); 5 – zdecydowanie zadowolony(a)

Opracowanie własne autorów

W nowym projekcie decyzji MON dotyczącej programu „Legia Akademicka” uwzględniono wymienione problemy, uszczegółowiono bowiem zadania uczelni związane z naborem studentów oraz określono główne założenia kampanii informacyjno-promocyjnej programu.

Respondentów zapytano również o ich opinię na temat poszczególnych części programu. Odpowiedzi zostały zilustrowane na ryc. 3–5.

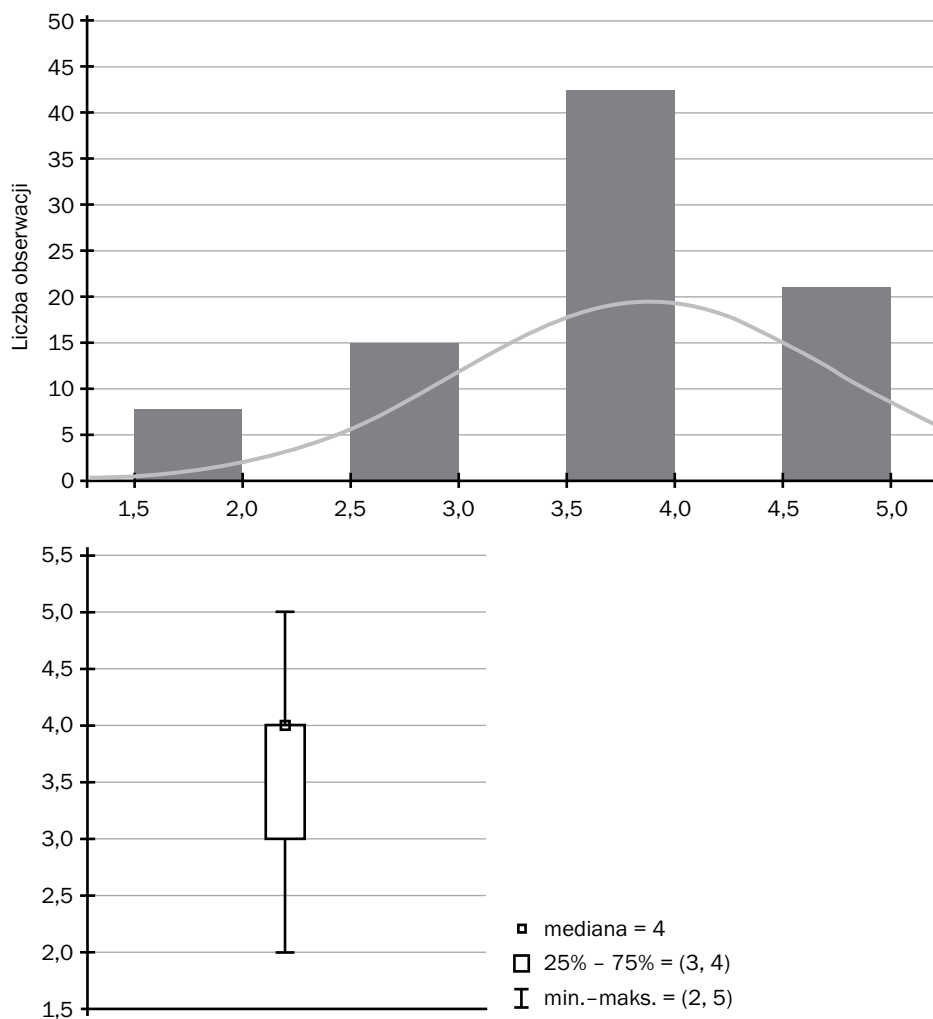

Ryc. 2. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak oceniasz przygotowanie programu pod względem organizacyjnym?

1 – zdecydowanie źle; 2 – raczej źle; 3 – neutralnie; 4 – raczej dobrze; 5 – zdecydowanie dobrze

Opracowanie własne autorów

Więcej niż połowa respondentów oceniła *raczej dobrze* część teoretyczną programu, która odbywała się na uczelni. Jako pozytywny aspekt studenci najczęściej wskazywali sposób (formę) prowadzenia zajęć. Takie odpowiedzi potwierdzają wcześniejszy wniosek o dobrym doborze wykwalifikowanej kadry dydaktycznej oraz o wysokim poziomie zajęć. Za inny pozytywny aspekt respondenci uznali ciekawą tematykę zajęć, co oznacza, że właściwie doborano treści kształcenia na potrzeby programu. Natomiast do negatywnych

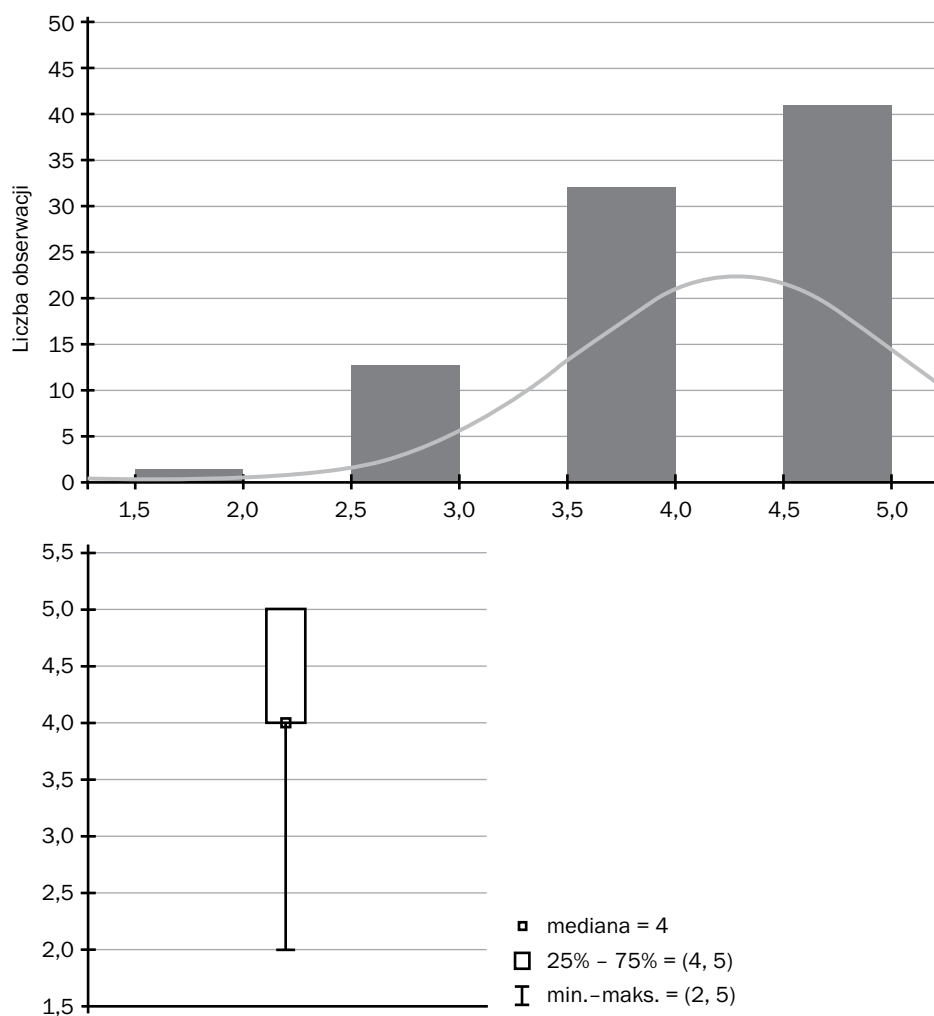
Ryc. 3. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak oceniasz część teoretyczną?

1 – zdecydowanie źle; 2 – raczej źle; 3 – neutralnie; 4 – raczej dobrze; 5 – zdecydowanie dobrze

Opracowanie własne autorów

aspektów tej części programu ankietowani zaliczyli: brak możliwości pozyskania materiałów do samokształcenia, zbyt dużą liczbę osób w grupach, brak czasu na samokształcenie, zbyt dużą liczbę godzin w jednym dniu szkoleniowym oraz zbyt mało treści związanych z egzaminem kończącym szkolenie.

Aby wyeliminować wymienione mankamenty części teoretycznej, MON podjęło starania w celu utworzenia edukacyjnej platformy e-learningowej na potrzeby „Legii

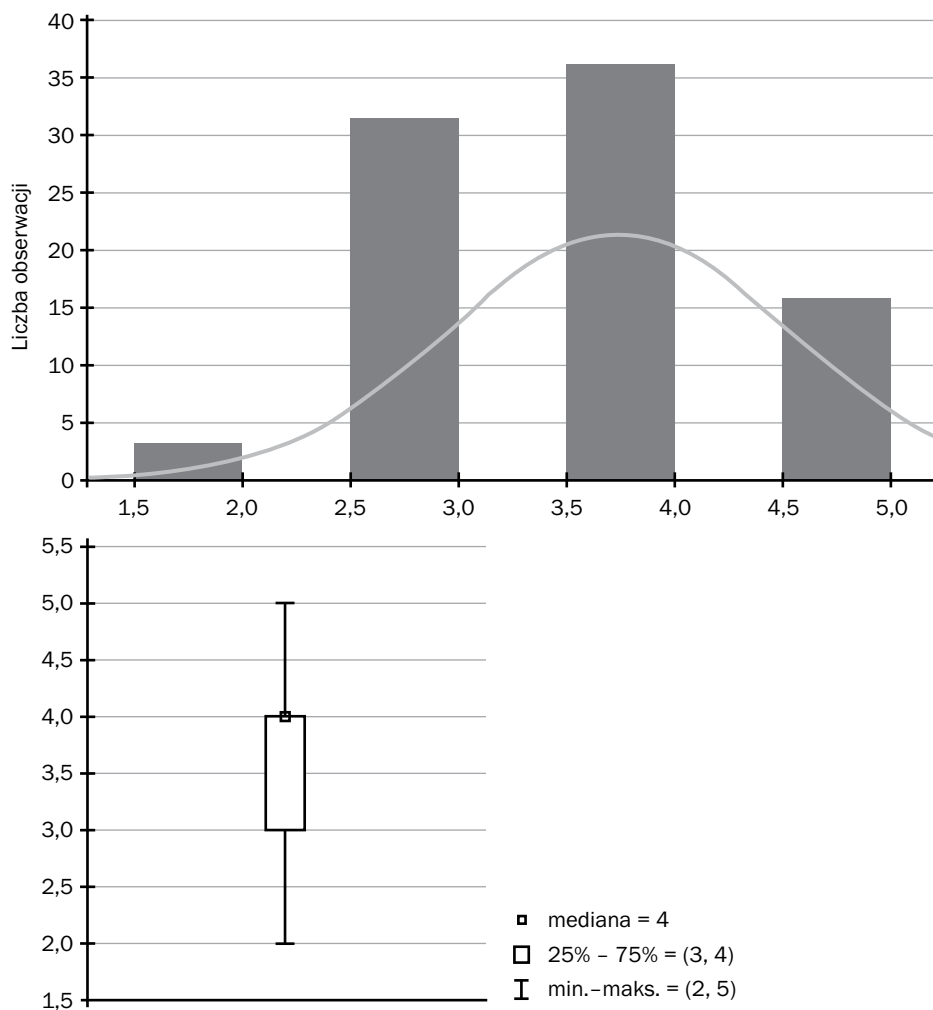

Ryc. 4. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak oceniasz część praktyczną?

1 – zdecydowanie źle; 2 – raczej źle; 3 – neutralnie; 4 – raczej dobrze; 5 – zdecydowanie dobrze

Opracowanie własne autorów

Akademickiej”. Umożliwi to zarówno studentom, jak i kadry dydaktycznej korzystanie z zamieszczonych na niej materiałów szkoleniowych. Od tego roku, w celu uatrakcyjnienia zajęć szkoleniowych na uczelniach, zostanie uruchomiona instytucja patronackiej jednostki wojskowej, która będzie wspierała kadry akademicką w prowadzeniu zajęć szkoleniowych, zwłaszcza z zagadnień dotyczących specjalistyki wojskowej, między innymi taktyki i szkolenia strzeleckiego.

Ryc. 5. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak oceniasz czas trwania części praktycznej?

1 – zdecydowanie za długi; 2 – raczej za długi; 3 – dobry; 4 – raczej za krótki; 5 – zdecydowanie za krótki

Opracowanie własne autorów

Na pytanie dotyczące czasu trwania części teoretycznej zdecydowana większość respondentów (67%) odpowiedziała, że jest wystarczający i pozwala na opanowanie prezentowanych treści szkolenia. Jednocześnie studenci zasugerowali, żeby zajęcia odbywały się częściej, tym samym trwały krócej w jednym dniu szkoleniowym.

Za najlepszą część całego programu uznano część praktyczną. Zdecydowana większość studentów oceniła ją dobrze. Najlepiej oceniono takie zajęcia jak szkolenie ogniowe

(strzeleckie), terenoznawstwo oraz taktyka. Respondenci, którzy część praktyczną ocenili negatywnie, wskazali na: zbyt małą liczbę środków pozoracji pola walki, niewłaściwe podejście niektórych instruktorów oraz częste zmiany w planach szkolenia. Aż 36 osób za najważniejszy negatywny czynnik uznała jednak brak czasu na zgłębienie niektórych zagadnień (na samokształcenie). Badani wyrazili opinię, że w wypadku pewnych zagadnień szkoleniowych na właściwe przyswojenie wiedzy i opanowanie umiejętności jest potrzebny dłuższy czas niż określony w programie szkolenia. Zarazem zadeklarowali gotowość wzięcia udziału w dłuższym szkoleniu praktycznym. Znalazło to potwierdzenie także w badaniach metodą sondażu diagnostycznego (ryc. 5).

Większość badanych uważa, że czas trwania części praktycznej jest raczej za krótki. Ich zdaniem okres szkolenia w poszczególnych modułach powinien być wydłużony i trwać dwa–trzy tygodnie. Jest to ważna propozycja i należy ją wziąć pod uwagę w dalszych rozważaniach nad docelowym modelem programu „Legia Akademicka”.

Na podstawie oceny całego programu oraz jego poszczególnych części można stwierdzić, że studenci ogólnie dobrze oceniają jego funkcjonowanie. Zostało to potwierdzone w pytaniu dotyczącym rekomendowania udziału w programie innym studentom (znajomym). Jedynie 3% respondentów nie poleciłoby go swoim znajomym, natomiast aż 85% uznaje program za życiową przygodę, szansę na zdobycie niepowtarzalnych w cywilu doświadczeń i unikalnych umiejętności (ryc. 6). Wielu studentów potraktowało swój udział w programie jako swoistą próbę siły i charakteru, stwierdziło, że doda im to pewności w sytuacjach kryzysowych, zwłaszcza w życiu zawodowym po ukończeniu studiów.

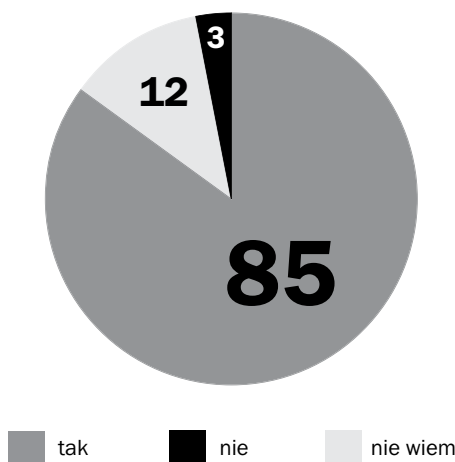
Z analizy odpowiedzi studentów na pozostałe pytania badawcze wynika, że program „Legia Akademicka” mimo pewnych niedociągnięć, w większości wynikających z krótkiego czasu jego trwania, budzi duże zainteresowanie środowiska akademickiego. Jest to optymistyczna konstatacja i przesłanka do kontynuowania projektu, podejmowania dalszych działań mających na celu jego rozwój oraz wyeliminowanie niedociągnięć, które mogłyby negatywnie wpłynąć na uzyskanie zakładanego poziomu i potencjału programu.

Wnioski

W obecnych uwarunkowaniach prawnych głównym celem programu jest odtworzenie potencjału rezerw osobowych w korpusie szeregowych i podoficerów z wykorzystaniem środowiska akademickiego. Na tym etapie programu główny wysiłek organizatorzy skupiają na przekazaniu szkolonym podstawowej wiedzy z poziomu pojedynczego żołnierza oraz na przygotowaniu ich do egzaminu podoficerskiego.

Do realizacji części teoretycznej w pilotażowej edycji przystąpiło 61 uczelni, które łącznie zorganizowały 210 grup szkoleniowych. Do programu zgłosiło się 5558 studentów i studentek, z tego 164 nie przystąpiło do szkolenia. Część teoretyczną zaliczyło 3831 uczestników, co stanowi 71% ogółu szkolonych. Wnioski o powołanie w trybie ochotniczym złożyło 3487 osób. Szkolenie praktyczne pozytywnie ukończyło 2719 uczestników, z tego 2040 studentek i studentów zostało kaprałami rezerwy.

Z analizy danych wynika, że w pilotażowej edycji programu stosunkowo dużo osób nie ukończyło części teoretycznej – prawie 1600. W drugiej edycji natomiast części teore-

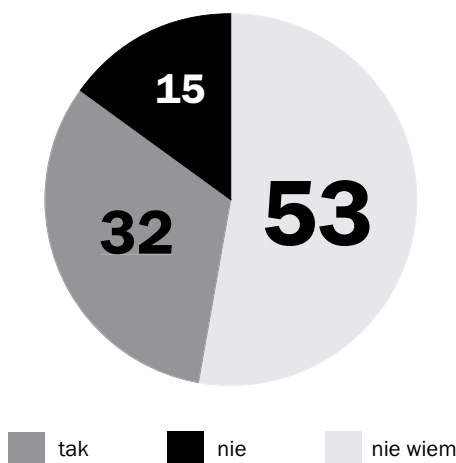
Ryc. 6. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy poleciłbyś/poleciłabyś uczestnictwo w programie swoim znajomym?

Opracowanie własne autorów

tycznej nie zaliczyło 325 osób spośród 3634 uczestników, to jest mniej niż 10% szkolenych. Mimo znacznej poprawy, za celowe należy uznać poczynienie kroków w celu zmniejszenia liczby ubyłych uczestników. Brak wystarczającego przygotowania do egzaminów teoretycznych został również potwierdzony w badaniach empirycznych.

Zainteresowanie drugą edycją programu było mniejsze. W porównaniu z edycją pilotażową w drugiej edycji programu uczestniczyła grupa uczestników mniejsza o 43%. Na podstawie bilansu szkolenia praktycznego można jednak stwierdzić, że liczby studentów, którzy ukończyli tę część szkolenia, są porównywalne w obu edycjach programu. Wynika to z faktu, że w pilotażowej edycji programu korzystano z zasobów wszystkich roczników studiów, natomiast w drugiej edycji w głównej mierze tylko z zasobów pierwszych roczników. Na frekwencję i mniejsze zainteresowanie drugą edycją programu mogło wpłynąć również zbyt późne rozpoczęcie kampanii informacyjno-promocyjnej. Wyniki badań empirycznych wskazują, że program należy promować na wielką skalę nie tylko kampanijnie, tj. w okresie poprzedzającym część teoretyczną programu, lecz także w okresie jego trwania (od października do września).

Z badań wynika, co pozostaje nie bez wpływu na dalsze programowanie oraz rozwój „Legii Akademickiej”, że przeważająca grupa respondentów wiąże swoje plany z zawodową służbą wojskową (ryc. 7). Może to sugerować, że część uczestników programu swój udział w „Legii Akademickiej” traktuje jako przysłowiową „drogę na skróty” – możliwość uzyskania w krótkim czasie stopnia kaprała, na który w służbie czynnej trzeba ciężko zapracować. Wyzwaniem dla pomysłodawców projektu będzie więc odwrócenie tej tendencji na korzyść świadomego i odpowiednio umotywowanego udziału środowiska akademickiego w odbudowie potencjału rezerw osobowych Sił Zbrojnych RP jako jednego z najważniejszych filarów systemu obronnego państwa.

Ryc. 7. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy w przyszłości włączysz plany z zawodową służbą wojskową?

Opracowanie własne autorów

Choć przedstawione w artykule wyniki badań empirycznych jednoznacznie wskazują na sukces programu oraz jego ogromny potencjał, to nie można nie zauważać niedociągnięć. Należy je brać pod uwagę w czasie planowania i organizowania kolejnych turnusów szkolenia oraz programowania docelowego modelu ochotniczego przeszkolenia wojskowego studentów. ■

STRESZCZENIE:

W artykule omówiono wyniki autorskich badań teoretycznych i empirycznych programu edukacji wojskowej studentów „Legia Akademicka”. Badania zapoczątkowano w 2019 roku z udziałem grupy studentów, którzy byli szkoleni w ramach części praktycznej tego programu przeprowadzonej w Centrum Szkolenia Inżynierijno-Lotniczego w Dęblinie. Przedstawiono ogólne informacje o założeniach i podstawach prawnych programu „Legia Akademicka” oraz najważniejsze wnioski dotyczące wyników tych badań. Dokonano również próby oceny rezultatów programu przez pryzmat jego dwóch dotychczasowych edycji, z uwzględnieniem głównie drugiej edycji, zrealizowanej w roku akademickim 2018/2019.

SŁOWA KLUCZOWE:

„Legia Akademicka”, edukacja wojskowa, ochotnicze przeszkolenie wojskowe studentów, siły zbrojne, rezerwy osobowe

Bibliografia

Co dalej z Narodowymi Siłami Rezerwowymi? Sztab Generalny WP pracuje nad rozwiązaniami. TVP Info [online], 9.08.2019, <https://www.tvp.info/43865373/co-dalej-z-narodowymi-silami-rezerwowymi-sztab-generalny-wp-pracuje-nad-rozwiazaniami/>.

Krupiński W., Zarządzanie zasobami osobowymi na potrzeby mobilizacyjne i wojenne sił zbrojnych RP, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Łądowych” 2007 nr 2.

Porozumienie pomiędzy Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego a Ministrem Obrony Narodowej z dn. 21 sierpnia 2017 r. w sprawie realizacji programu pilotażowego Koncepcji edukacji wojskowej studentów w ramach Legii Akademickiej, [online], wersja HTML pliku, https://wszwszczecin.wp.mil.pl/u/POROZUMIENIE_MON_MNISZW.pdf/.

Porozumienie pomiędzy Ministrem Gospodarki Morskiej i Żeglугi Śródlądowej a Ministrem Obrony Narodowej z dn. 31 marca 2018 r. w sprawie realizacji w uczelniach morskich pilotażowego programu edukacji wojskowej studentów w ramach „Legii Akademickiej”, [online], wersja HTML pliku, http://wh.uwm.edu.pl/sites/default/files/download/202001/2019.11.18_wytyczne_do_realizacji_iii_edycji_programu_la_podpisane.pdf/.

Protokół z kontroli NIK, Stan profesjonalizacji sił zbrojnych RP na przykładzie wybranych jednostek wojskowych, KOB-4101-05-00/2010.

Skinner B.F., *Science and human behavior*, The B.F. Skinner Foundation 2005, [online], wersja HTML pliku, http://www.behaviorpedia.com/wp-content/uploads/2013/01/Science_and_Human_Behavior.pdf/.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw, DzU z 2009 r. nr 161, poz.1278.

Wojnarowski J., Bartkowiak R., *Przygotowanie rezerw osobowych na potrzeby profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP*, „Zeszyty Naukowe Akademii Obrony Narodowej” 2009 nr 3.

Article history: Received: 15.01.2020; Reviewed: 14.03.2020; Accepted: 16.03.2020

DOI: 10.5604/01.3001.0014.0822

Corresponding author: Cpt Daniel Michalski, PhD, Military University of Aviation (LAW), Dęblin, Poland; ORCID:0000-0001-8202-6738; e-mail: d.michalski@law.mil.pl;
Col (certified) Dariusz Rewak, The MoND Science and Military Education Department, Warsaw, Poland; e-mail: drewak@mon.gov.pl

Cite this article as: Cpt Michalski, D., PhD; Col (certified) Rewak, D., "Diagnosis of the Implementation of the Academic Legion Student Military Education Program". *bellona quart.* 2020(1): 65–79

Policy: The content of the journal is circulated on the basis of the Open Access which means free and limitless access to scientific data.

Competing interests: The authors declare that they have no competing interests.

Table of content URL: <https://kwartalnikbellona.com/issue/12943>

Author`s bio: Cpt Daniel Michalski, PhD
Lecturer at the Military University of Aviation. A graduate of the Military Academy of Technology. Author of several scientific articles in the field of security and defense.
Col (Certified) Dariusz Rewak
Main specialist at the Department of Military Science and Education. From November 2018 to January 23, 2020, he served as the principal coordinator of the Academic Legion Program.

Legalność użycia improvizowanych (prowizorycznych) urządzeń wybuchowych w konfliktach zbrojnych

płk rez. dr hab. inż. Waldemar Jerzy Kawka

ORCID: 0000-0001-9269-6444

e-mail: w.kawka@law.mil.pl

Lotnicza Akademia Wojskowa, Dęblin

ABSTRACT:

A profound analysis of the essence and purposefulness of using IEDs, IED categorization, basic rules of international humanitarian law in armed conflicts, and prohibited methods and warfare means clearly indicate that the above means for destructing enemy means and forces in armed conflict can and should be ascribed to those means of warfare the use of which is allowed under certain conditions.

KEYWORDS:

Improvised Explosive Devices, armed conflict, international humanitarian law in armed conflicts, destruction, prohibited methods and warfare means

Wstęp

Celem badań naukowych było określenie, czy użycie improwizowanych urządzeń wybuchowych (Improvised Explosive Devices – IED) przez strony uczestniczące w różnego rodzaju konfliktach zbrojnych (KZ) jest legalne w kontekście postanowień międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych (MPHKZ)¹. Inspirację do badań stanowiły uzasadnione naukowo fakty związane, z jednej strony, z narodowymi, koalicyjnymi i sojuszniczymi doświadczeniami wojsk zdobytymi w czasie działań antyterrorystycznych na terytorium Republiki Iranu i Islamskiej Republiki Afganistanu (w pierwszej dekadzie XXI wieku² i obecnie³) oraz europejskimi i pozaeuropejskimi doświadczeniami odnoszącymi się do zamachów terrorystycznych w kontekście ich destrukcyjnych⁴ właściwości, wynikających z masowego i powszechnego użycia IED przez „stronę przeciwną”⁵. Z drugiej strony asumptem do naukowych dociekań była powszechna opinia żołnierzy i ich dowódców, że IED ze względu na ich niszczące oddziaływanie należy *a priori* przyporządkować do grupy środków, które skupiają zarówno środki walki objęte zakazem prowadzenia badań, produkcji, posiadania, handlu i użycia, jak i środki walki objęte zakazem użycia w konfliktach zbrojnych.

Rozważania nad użyciem IED w walce (boju) mieszczą się w ramach militarnej przestrogi, niespełnienie określonych wymagań może skutkować bowiem pociągnięciem do odpowiedzialności karnej – w zakresie odpowiedzialności za zbrodnie wojenne – tych, którzy nielegalnie (świadome lub nieświadome) posługiwali się w konfliktach zbrojnych tego rodzaju środkami oddziaływania.

1 MPHKZ, jako podzbiór prawa międzynarodowego publicznego (PMP) oraz prawa krajowego (KK) obowiązującego w państwach sygnatariuszach MPHKZ, według definiensu zredagowanego przez Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża (MKCK) 8 lipca 1977 r. to międzynarodowe normy ustanowione przez umowy międzynarodowe lub zwyczaj międzynarodowy, których szczególnym zadaniem jest rozwiązywanie problemów humanitarnych wynikających bezpośrednio z międzynarodowych lub niemiedzynarodowych konfliktów zbrojnych i które z przyczyn humanitarnych ograniczają prawo stron konfliktu zbrojnego do swobodnego wyboru metod i środków prowadzenia działań zbrojnych lub chronią osoby i dobra, które są lub mogą być dotknięte skutkami konfliktu zbrojnego. *Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977*, ICRC, Genewa 1987, s. 28; Definiens – określający, definiendum – to, co należy określić. Vide: J. Sobiecki, *W kręgu logiki*, Tycyn 1996, s. 128; T. Batóg, *Podstawy logiki*, wyd. II, Poznań 1994, s. 286.

2 Na terytorium Islamskiej Republiki Afganistanu spośród 3383 poległych żołnierzy koalicji antyterrorystycznej (z uwzględnieniem strat niebojowych i strat od ognia wojsk własnych), aż 1341 straciło życie w wyniku destrukcyjnego oddziaływania IED. W latach 2008–2010 urządzenia te były przyczyną około 60% zgonów. <http://icasualties.org/OEF/Index.aspx> [dostęp: 10.10.2013].

3 Użycie napowietrznych IED przez przedstawicieli Islamskiego Państwa w Iraku i Lewancie (Islamic State of Iraq and Sham – ISIS) – S. Klingert, *Terror aus der Luft*, „Bundeswehr aktuell” 2017 nr 2, s. 6–7; zamach terrorystyczny z użyciem samochodowego IED – *Krwawy zamach w Afganistanie*, TVN24 [online], 1.07.2019, <https://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiatea,2/afganistan-zamach-w-kabulu,949015.html> [dostęp: 24.09.2019].

4 Destrukcja (łac. *destructio*) – całkowite zniszczenie, rozkład, rozpad, zniszczenie, rozpręczenie, dezorganizacja: destrukcja wielocząsteczkowych związków chemicznych i destrukcja armii, vide: *Słownik języka polskiego PWN*, t. 1, M. Szymczak (red.), Warszawa 1992, s. 336; *Wielki słownik wyrazów obcych PWN*, M. Bańko (red.), Warszawa 2003, s. 267.

5 W. Więcek, *Zdefiniować przeciwnika nieregularnego*, „Kwartalnik Bellona” 2010 nr 4, s. 8–12.

Przegląd literatury

Improwizowane urządzenia wybuchowe stanowiły – i nadal stanowią – znaczący pod względem liczebnym oraz jakościowym przedmiot badań naukowych, ukierunkowanych między innymi na przeciwdziałanie skutkom użycia tych urządzeń w ramach Counter-IED (C-IED). Wśród nowych idei badawczych można wskazać niespotykane dotychczas rozwiązania natury organizacyjnej, technicznej i technologicznej. Wymiernym rezultatem działań o charakterze epistemologicznym jest obszerny zbiór literatury przedmiotu – między innymi publikacje Akademii Sztuki Wojennej – ale próżno szukać w nim opracowań o legalności użycia IED w myśl MPHKG podczas konfliktów zbrojnych (w ujęciu narodowym). Improwizowanym urządzeniom wybuchowym wiele miejsca poświęcono w opracowaniu Wojskowego Centrum Edukacji Obywatelskiej (WCEO)⁶, jednak głównie ich charakterystyce jako środków destrukcyjnego oddziaływania we współczesnych konfliktach zbrojnych.

Metodologia

W artykule przedstawiono wyniki badań naukowych, które przeprowadzono – metodą sondażu diagnostycznego⁷ – z udziałem trzech grup respondentów. Byli to: słuchacze Podyplomowych Studiów Operacyjno-Taktycznych (PSOT) – uczestnicy zajęć w ramach modułu przeprawy⁸ (10 maja 2017 roku) – które zorganizowano w Wydziale Wojskowym Akademii Sztuki Wojennej w latach 2015–2017 (grupa I), uczestnicy gry wojennej „Gorący lipiec 2017” przeprowadzonej 11–12 lipca 2017 roku⁹ w ASzWoj pod patronatem podsekretarza stanu Ministerstwa Obrony Narodowej (grupa II) oraz uczestnicy zajęć szkoleniowych (kursu dowódców oddziałów, kursu dowódców batalionów, PSOT-17 oraz kursu doskonalącego – pokonywanie przeszkód wodnych) poświęconych pokonywaniu przeszkód wodnych (w wymiarze lądowym), które odbyły się 11–14 czerwca 2018 roku w ASzWoj z wykorzystaniem między innymi Ośrodka Ćwiczeń (OC) Biała Góra (grupa III)¹⁰.

Teoria wykorzystywania IED i ich użycie w praktyce oraz teoria i zastosowanie MPHKG stanowią naukowo uzasadnioną przeciwwagę dla powszechnej opinii wyrażanej przez uczestników badań.

6 *Międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych*, Z. Falkowski, M. Marcinko (red.), Warszawa 2014, s. 289.

7 M. Pelc, *Elementy metodologii badań naukowych*, Warszawa 2012, s. 59.

8 Jednym z wielu zagadnień zajęć szkoleniowych w ramach modułu przeprawy („Sposoby urządzania i utrzymania tymczasowych przepraw wojskowych przez przeszkody wodne”) była ochrona wojsk FP (Force Protection) podczas przeprawy przez przeszkody wodne. Omawiano m.in. kwestie użycia IED w bezpośrednim otoczeniu przeszkód wodnych (w jej obronie lub podczas jej pokonywania, w tym forsowania).

9 Zasadniczym celem gry wojennej pk. „Gorący lipiec 2017” było określenie zadań pododdziałów i oddziałów ze struktur wojsk obrony terytorialnej w strategicznej operacji obronnej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

10 Ze wskaźników liczbowych uzyskanych podczas sondażu (grupa I – 20/90%, grupa II – 42/85,7% i grupa III – 120/92,5%) wynika, że zdecydowana większość respondentów – doświadczonych oficerów ze struktur Sił Zbrojnych RP (SZRP), od stopnia wojskowego kapitana (PSOT) do stopnia pułkownika (kurs dowódców oddziałów) – twierdzi, iż IED powinny przynależeć do zbioru środków walki objętych zakazem użycia w konfliktach zbrojnych. Wartości liczbowe podane w nawiasie odnoszą się w pierwszej kolejności do liczby osób uczestniczących w zbieraniu sądów (opinii) w poszczególnych grupach, natomiast w drugiej kolejności – do przybliżonej i procentowej wartości badanej populacji opowiadającej się za zaklasyfikowaniem IED do zbioru środków walki objętych całkowitym zakazem użycia w konfliktach zbrojnych.

Wyniki i dyskusja

Istota i celowość użycia improwizowanych urządzeń wybuchowych

W ostatnich dwóch dekadach improwizowane urządzenia wybuchowe stały się przedmiotem naukowego poznania nie tylko w środowisku militarnym¹¹, lecz także poza nim, między innymi w środowisku medycznym¹². Powstało wiele opracowań poświęconych zarówno charakterystyce tych urządzeń, jak i przeciwdziałaniu im. Są to publikacje o charakterze epistemologicznym – pisemne opracowania badań naukowych w formie monografii¹³ oraz prac badawczo-naukowych¹⁴.

Identyfikacja ostatecznych treści definiensu dotyczącego improwizowanych urządzeń wybuchowych trwała kilkanaście lat, mimo że nie stanowią one zupełnie nowych środków destrukcyjnego oddziaływania¹⁵, często utożsamianych z „inżynieryjnymi środkami rażenia”¹⁶. W okresie tym poszukiwano precyzyjnego dookreślenia IED – jako optymalne wskazywano epitety „improwizowany” lub „prowizoryczny”. Na gruncie polskim argumenty przemawiały za użyciem określenia „prowizoryczny”, jednak ze względu na brak jego angielskiego odpowiednika przyjęto przymiot „improwizowany” lub „improwizowane” (*improvised*)¹⁷.

Zważywszy na naukowo uzasadnioną tożsamość improwizowanych urządzeń wybuchowych, w tym ich istotę i celowość użycia, trzeba podkreślić, że zanim przyjęto ostateczny termin, przeprowadzono wnikliwą analizę i syntezę pojęć bliskoznacznych, takich jak fu-gas, mina, mina pułapka¹⁸, ładunek wybuchowy¹⁹, urządzenie wybuchowe²⁰, przedmioty

11 Vide: G. Piela, *Materiały wybuchowe domowej produkcji stosowane w działaniach asymetrycznych*, w: *Bezpieczeństwo wojsk w aspekcie zagrożeń technicznych i medycznych wynikających z użycia improwizowanych urządzeń wybuchowych (IED)*, A. Chciałowski, G. Gielerak, J. Małachowski (red.), Warszawa 2017, s. 59–72.

12 Vide: R. Brzozowski, P. Guła, A. Guzek, *Obrażenia powybuchowe tkanek miękkich*, w: *Bezpieczeństwo wojsk w aspekcie zagrożeń wynikających z użycia improwizowanych urządzeń wybuchowych (IED)*, S. Kowalkowski, B. Bębenek, T. Całkowski (red.), Warszawa 2014, s. 117–124.

13 W. Kawka, *Zespoły rozminowania i oczyszczania terenu w operacjach reagowania kryzysowego*, Warszawa 2009, s. 5; B. Bębenek, *Przeciwdziałanie improwizowanym urządzeniom wybuchowym*, Warszawa 2014, s. 5.

14 *Analiza i ocena konstrukcji oraz taktyki użycia improwizowanych urządzeń wybuchowych*, praca badawczo-naukowa, S. Kowalkowski (red.), Warszawa 2012, s. 5; W. Kawka, *Wykrywanie improwizowanych urządzeń wybuchowych*, praca badawczo-naukowa, Warszawa 2014, s. 5.

15 Pierwsze wzmianki o wykorzystaniu IED pojawiły się w latach trzydziestych ubiegłego stulecia, kiedy to na terytorium USA organizacje przestępcze „rywalizowały” z pododdziałami policji (zwłaszcza w Chicago). Vide: W. Kawka, *Ocena procedur narodowych i międzynarodowych stosowanych podczas wykrywania improwizowanych urządzeń wybuchowych*, praca badawczo-naukowa, Warszawa 2014, s. 40.

16 O określonym środku jako o środku rażenia można mówić jedynie wówczas, gdy występuje rzeczywista możliwość manewrowania nim w terenie (tzw. manewr sprzętem) i możliwość manewrowania jego ogniem (tzw. manewr ogniowy). Vide: *Leksykon wiedzy wojskowej*, M. Laprus (red.), Warszawa 1979, s. 208, 210.

17 S. Kowalkowski, *Improwizowane urządzenia wybuchowe – definicje*, „Przegląd Wojsk Lądowych” 2010 nr 6, s. 22–28.

18 *Budowa i pokonywanie zapór inżynieryjnych*, Warszawa 1995, s. 14.

19 H. Bosiacki, *Wykłady z minierstwa. Zeszyt 2. Materiały wybuchowe i ładunki stosowane w wojsku*, wydanie drugie, Wrocław 1987, s. 36.

20 R.H. Bochenek, *1000 słów o inżynierii i fortyfikacjach*, Warszawa 1980, s. 251; M. Korzun, *1000 słów o materiałach wybuchowych i wybuchu*, Warszawa 1986, s. 199.

wybuchowe²¹, przedmioty niebezpieczne²², przedmioty wybuchowe i niebezpieczne²³ oraz niebezpieczne przedmioty zawierające materiał wybuchowy (MW)²⁴. W miarę jak krystalizowało się określenie „improwowane urządzenia wybuchowe”, urządzenia te ewoluowały pod względem konstrukcyjnym oraz taktyki ich użycia²⁵.

Wymagania dotyczące właściwej konstrukcji definiensów – uwzględnienia *genus proximum* (tego, co zasadnicze) i *differentia specifica* (tego, co charakteryzuje, objaśnia, opisuje)²⁶ – spowodowały, że terminologiczną tożsamość IED określono następująco²⁷: są to urządzenia wybuchowe przeznaczone do obezwładniania, uszkodzania, niszczenia, zabijania lub wywoływania niepokoju w rejonie ich użycia, wykonane w sposób niestandardowy (prowizoryczny) z dostępnych w rejonie prowadzenia działań zbrojnych (w tym działań asymetrycznych) przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych, źródeł inicjacji wybuchu oraz środków i urządzeń sterowania detonacją²⁸.

Kategoryzacja improwizowanych urządzeń wybuchowych

Na podstawie analizy typowych zastosowań IED, przeprowadzonej pod kątem ich konstrukcyjno-taktycznego rozwoju, oraz różnorodnych technologicznych inicjatyw ich „konstruktorów” można przedstawić co najmniej kilka kategoryzacji (podziałów lub klasyfikacji)²⁹ tych urządzeń. Za najważniejsze należy uznać następujące podziały:

- ze względu na wykonawcę: IED pochodzenia wojskowego (w tym głównie stosowane przez żołnierzy kombatanatów państw będących i niebędących sygnatariuszami dokumentów odnoszących się do MPHKG) oraz IED pochodzenia niewojskowego (w tym głównie stosowane przez terrorystów, rebeliantów, partyzantów, przedstawicieli innych nieupoważnionych formacji niemilitarnych itd.)³⁰;

21 Norma obronna NO-02-A043 – Rozpoznanie, rozminowanie i oczyszczanie terenów z przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych, Warszawa 2004, s. 3.

22 Ibidem, s. 5.

23 Ocena rozwiązań technicznych wykrywania improwizowanych urządzeń wybuchowych, praca badawczo-naukowa, S. Kowalkowski (red.), Warszawa 2013, s. 22.

24 W. Kawka, Działania inżynierskie w ochronie ekspedycyjnych zgrupowań wojsk lądowych, rozprawa habilitacyjna, AON, Warszawa 2013, s. 65.

25 W. Kawka, Ewolucja konstrukcji i taktyki użycia urządzeń IED podczas ataków na wojska koalicji antyterrorystycznej na terytorium Iraku i Afganistanu, w: Bezpieczeństwo wojsk w aspekcie zagrożeń wynikających z użycia improwizowanych urządzeń wybuchowych (IED), S. Kowalkowski, B. Bębenek, T. Całkowski (red.), Warszawa 2014, s. 53–78.

26 J. Sobiecki, W kręgu logiki..., op.cit., s. 68; T. Batóg, Podstawy logiki..., op.cit., s. 86.

27 B. Bębenek, Zdolności wojsk lądowych w przeciwdziałaniu improwizowanym urządzeniom wybuchowym, rozprawa doktorska, AON, Warszawa 2013, s. 34.

28 Detonacja (fr. *détonation*) – wybuch MW lub wybuch mieszanki paliwowej. Termin ten ma trzy znaczenia: a) huk towarzyszący eksplozji pocisków, nagromadzonych gazów; wystrzałom, pękaniu wielkich mas jakiegokolwiek substancji, b) chemiczna reakcja wybuchowa przebiegająca z bardzo dużą prędkością liniową, której towarzyszy gwałtowny wzrost ciśnienia i silne działanie kruszące, c) spalanie detonacyjne, a także nadmiernie szybkie spalanie się paliwa w cylindrze silnika połączone z eksplozją. Vide: Słownik języka..., t. 1, op.cit., s. 388; Wielki słownik..., op.cit., s. 268; M. Korzun, 1000 słów..., op.cit., s. 36; R.H. Bochenek, 1000 słów..., op.cit., s. 42.

29 J. Sobiecki, W kręgu logiki..., op.cit., s. 109.

30 W. Więcek, Działania przeciwb rebelianckie w operacjach. Referat programowy, w: Działania przeciwb rebelianckie w operacjach, J. Posobiec, M. Kubiński (red.), Warszawa 2011, s. 9–13.

- ze względu na rodzaj środka rażenia: konwencjonalne (wojskowe przedmioty wybuchowe stanowiące wyposażenie sił zbrojnych, formacji mundurowych i innych podmiotów uprawnionych do ich posiadania i użytkowania), niekonwencjonalne, tj. zawierające elementy składowe broni masowego rażenia (Weapons of Mass Destruction – WMD), w tym typowa amunicja zawierająca czynnik CBRN (Chemical, Biological, Radiological, Nuclear)³¹ oraz kombinowane urządzenia zawierające czynnik CBRN, a także inne środki wybuchowe (np. paliwa i nawozy łączone z innymi przedmiotami rażącymi, łatwopalnymi, żrącymi);
- ze względu na źródło pochodzenia MW: pochodzenia wojskowego oraz pochodzenia niewojskowego, w tym służbowe (Policja, Straż Graniczna, Państwowa Straż Pożarna i inne uprawnione organizacje paramilitarne), komercyjne (dostępne w sprzedaży, np. żele, zawiesziny lub ciecze – jako mieszaniny paliw z utleniaczami, środki pirotechniczne), przemysłowe (przemysł wydobywczy, czynności i prace inżynierskie, wysokoenergetyczna obróbka metali i tworzyw sztucznych, jubilerstwo, astronautyka i kosmonautyka³²) oraz domowej roboty (paliwa, mieszaniny nawozów sztucznych);
- ze względu na techniczny sposób detonacji: detonowane mechanicznie³³ (w tym VBIED³⁴, SIED³⁵, VOIED³⁶, BIED³⁷, DFCIED³⁸, EFPIED³⁹ i AIRIED⁴⁰), detonowane elektrycznie (w tym: VBIED, CWIED⁴¹, BIED, DFCIED i AIRIED), detonowane radiowo (w tym: VBIED, RCIED⁴², SIED, BIED, DFCIED i AIRIED), detonowane ze zwłoką czasową (w tym: VBIED, TDIED⁴³, SIED i BIED), detonowane

31 Latem 2010 r. w brytyjskim rejonie odpowiedzialności AOR (Area of Responsibility) w czasie sojuszniczej operacji ISAF (International Security Assistance Force) zidentyfikowano IED, najprawdopodobniej sporządzone przez talibów, uzupełnione igłami strzykawek medycznych oraz zwykłymi żyłkami, na których znajdowały się ludzkie wirusy niedoboru odporności HIV (Human Immunodeficiency Virus). Vide: W. Kawka, *Działania inżynieryjne...*, op.cit., s. 72.

32 W. Kawka, *Illegal Use of Explosives – an Incidental Phenomenon or the Seeds of the Next Real Threat to Collective Security and Public Order?*, „Internal Security” 2016 nr 8, s. 69–80.

33 W tym przede wszystkim: zadziałanie zwieraczy naciskowych przez przyłożenie zewnętrznej siły (powoduje połączenie metalowych elementów, a to z kolei zamknięcie obwodu i przepływ prądu od źródła zasilania do zapalnika), napięcie lub zwolnienie odciagu wywołane przez jego przecięcie lub zerwanie (skutkuje wyciągnięciem zawleczonego zapalnika) lub poruszenie urządzenia (przesunięcie lub zmiana kąta ustawienia), w wyniku czego czujnik zamyka obwód elektryczny i przekazuje impuls do zapalnika.

34 VBIED (Vehicle Based IED) – IED umieszczone i eksplodujące w pojeździe mechanicznym.

35 SIED (Suicide IED) – IED umieszczone i eksplodujące podczas terrorystycznych zamachów samobójczych (TZO) lub terrorystycznych operacji samobójczych (TOS), w tym urządzenia klasy PBIED przenoszone przez samobójcę/samobójców (Person-Borne IED) lub urządzenia klasy SVBIED przewożone pojazdami mechanicznymi (Suicide Vehicle-Born IED). Doświadczenia wskazują na nierzadkie łączenie SVBIED z PBIED.

36 VOIED (Victim Operated IED) – IED klasy mina pułapka.

37 BIED (Buried IED) – IED umieszczone w gruncie.

38 DFCIED (Directional Fragmentation Charge IED) – IED o właściwościach odłamkowych, kierunkowego działania.

39 EFPIED (Explosive Formed Projectiles IED) – IED o właściwościach kierunkowego i kumulacyjnego działania.

40 AIRIED (Air-borne IED) – IED dostarczane do miejsc detonacji drogą powietrzną.

41 CWIED (Command Wire IED) – IED wyposażone w przewody i zapalnik elektryczny.

42 RCIED (Radio Controlled IED) – IED wyposażone w odbiornik fal radiowych.

43 TDIED (Time-Delay IED) – IED wyposażone w zapalnik czasowy: mechaniczny (zegar lub tzw. wskaźnik zmęczenia materiału), elektryczny (zegar lub elektroniczny miernik czasu), chemiczny (zapalnik chemiczny).

niekontaktowo (w tym: VBIED, BIED, DFCIED, EFPIED, a także grupa IED klasy ECIED⁴⁴, wyposażonych głównie w: czujniki pasywnej podczerwieni PIR (Passive Infrared), czujniki aktywnej podczerwieni AIR (Active Infrared), czujniki światła, czujniki akustyczne lub czujniki elektromagnetyczne;

- ze względu na podmiot inicjujący wybuch (decydujący o wybuchu): detonowane przez ofiary zamachu (osoby, pojazdy mechaniczne itd.) – oddziaływanie kontaktowe⁴⁵ lub niekontaktowe⁴⁶, a także detonowane przez osobę (osoby), która (które) zawczasu przygotowała (przygotowały) do użycia IED, w tym oddziaływanie kontaktowe (np. mechaniczne), bezpośrednio na komendę (sygnał lub impuls, np. radiowy) oraz sterowane ze zwłoką czasową⁴⁷.

Istnieje również druga kategoryzacja improwizowanych urządzeń wybuchowych, w której za kryterium podziału przyjmuje się sposób ich wykorzystania (tatyka użycia IED). Pierwsza część owej kategoryzacji dotyczy ataków (zamachów), w których wykorzystywane jest wyłącznie pojedyncze urządzenie, a ofiarą (poszkodowanym) – w wyniku detonacji ładunku MW zamontowanego w urządzeniu – staje się osoba mająca bezpośredni kontakt z urządzeniem i powodująca jego wybuch własnym oddziaływaniem. W przeszłości do rzadkości należało potęgowanie użycia IED przez prowadzenie ognia do ofiar (poszkodowanych)⁴⁸ – zamierzonych lub niezamierzonych. Obecna klasyfikacja IED koresponduje z przedmiotową kategoryzacją ze względu na poszerzenie dotychczasowego spektrum oddziaływania kontaktowego⁴⁹ o oddziaływanie niekontaktowe⁵⁰. Natomiast drugą część zasadniczej kategoryzacji stanowią te zdarzenia, w których o czasie i miejscu użycia IED decydują (decydowali) terroryści (rebelianci, partyzanci, przedstawiciele innych nieupoważnionych formacji niemilitarnych), inicjując detonację ładunku MW umieszczonego w IED w wyniku oddziaływania kontaktowego (np. mechanicznego), bezpośrednio na komendę (sygnał lub impuls) czy sterowania z określoną zwłoką czasową⁵¹.

Podział konfliktów zbrojnych w świetle międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych

Międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych zawiera w nazwie termin (desygnat) „konflikt zbrojny”⁵², ponieważ w porównaniu z pojęciem „wojna” jest on ogólniejszy

44 ECIED (Electronic IED).

45 W tym przede wszystkim urządzenia naciskowe PPIED (Pressure-Plate IED), ciagnione, antypodniesieniowe ALSIED (Anti-Lift Switch IED) oraz urządzenia IED klasy: VBIED, SIED, VOIED, BIED, DFCIED, EFPIED i AIRIED.

46 W tym przede wszystkim IED klasy VBIED, BIED, DFCIED, EFPIED i ECIED.

47 W tym przede wszystkim IED klasy TDIED oraz VBIED, SIED i BIED.

48 Wyróżnia się ogień bezpośredni (Direct Fire – DF) i ogień pośredni (Indirect Fire – IDF).

49 W tym przede wszystkim IED – naciskowe PPIED, ciagnione, ALSIED oraz IED klasy: VBIED, SIED, VOIED, BIED, DFCIED, EFPIED i AIRIED.

50 W tym przede wszystkim IED klasy VBIED, BIED, DFCIED, EFPIED i ECIED.

51 W tym przede wszystkim IED klasy TDIED oraz VBIED, SIED i BIED.

52 *Międzynarodowe prawo...*, op.cit., s. 34.

i ma uniwersalne znaczenie, zwłaszcza w kontekście najważniejszych zagadnień, które prawo to obejmuje. W przeszłości – głównie w okresie tworzenia konwencji haskich i genewskich, a nawet protokołów dodatkowych⁵³ – termin ten nie był zdefiniowany i w wielu treściach MPHKZ na arenie międzynarodowej stosowano go domyślnie. Ostateczny definiens konfliktu zbrojnego zaproponowano podczas obrad Międzynarodowego Trybunału Karnego (MTK) ds. zbrodni popełnionych na terytorium byłej Jugosławii (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia – ICTY) w następującym brzmieniu: istnieje zawsze, gdy między państwami dochodzi do użycia sił zbrojnych lub długotrwałej przemocy zbrojnej między władzami rządowymi a zorganizowanymi grupami zbrojnymi lub między takimi grupami na terytorium jednego państwa. Dlatego MPHKZ jest teoretycznie i praktycznie stosowane w konfliktach zbrojnych zarówno o właściwościach międzynarodowych, jak i niemiędzynarodowych, a podstawową cechą każdego konfliktu zbrojnego jest użycie siły w stosunkach między dwiema lub więcej niż dwiema dającymi się zidentyfikować stronami⁵⁴. W stosunkach międzynarodowych można więc wyróżnić następujące zdarzenia, w odniesieniu do których są stosowane zasady i normy MPHKZ: międzynarodowy konflikt zbrojny, okupację wojenną, wojnę narodowyzwoleńczą i niemiędzynarodowy konflikt zbrojny.

Międzynarodowy konflikt zbrojny istnieje w sytuacji wypowiedzenia wojny lub powstania jakiegokolwiek innego konfliktu zbrojnego między dwiema lub więcej niż dwiema „wysokimi umawiającymi się stronami”⁵⁵, nawet gdyby jedna z nich nie uznała stanu wojny.

Okupacja wojenna stanowi formę przebywania na terytorium danego państwa obcych wojsk w wyniku zajęcia przez nie tego terytorium (nawet gdyby okupacja ta nie napotykała jakiegokolwiek zbrojnego oporu), sprowadzającą się do kontroli obszaru państwa przez obce siły zbrojne oraz możliwości sprawowania władzy nad jego ludnością – bez zgody jego suwerena.

Wojna narodowyzwoleńczą jest niepokojową metodą realizacji prawa narodów do samostanowienia, czyli prawa narodów do ustanowienia niepodległego, suwerennego państwa, do swobodnego wyboru ustroju politycznego, gospodarczego i społecznego oraz do swobodnego rozwoju w sferze gospodarczej, społecznej i kulturalnej.

Niemiędzynarodowy konflikt zbrojny bywa postrzegany jako wojna domowa, a od 1977 roku jako walki prowadzone między siłami zbrojnymi państwa a rozłamowymi siłami zbrojnymi lub innymi zorganizowanymi i uzbrojonymi grupami, pozostającymi pod odpowiedzialnym dowództwem i sprawującymi nad częścią terytorium tego państwa taką kontrolę, że mogą prowadzić ciągłe i spójne operacje wojskowe.

53 Dotyczy konwencji haskich z lat 1899 i 1907, konwencji genewskich z 1949 r. oraz tzw. protokołów dodatkowych z 1977 r. Vide: F. de Mulinen, *Podręcznik prawa wojennego dla sił zbrojnych*, Warszawa 1998, s. 19.

54 H. Duffy, *The „War on Terror” and the Framework of International Law*, Cambridge University Press, Cambridge 2005, s. 219.

55 Dotyczy państw stron, które podpisały, ratyfikowały i implementowały określony dokument, dotyczący bezpośrednio zasad i norm redagowanych w ramach MPHKZ. Vide: W. Kawka, W. Kuchta, *Zastosowanie niezabijających środków alternatywnych dla zapór inżynierskich w działaniach innych niż wojenne*, praca badawczo-naukowa, Warszawa 2011, s. 21.

Identyfikacja uczestników konfliktów zbrojnych oraz podział na cele wojskowe i obiekty cywilne

Naukowa argumentacja dotycząca legalności użycia improwizowanych urządzeń wybuchowych w konfliktach zbrojnych wymaga jednoznacznego określenia uczestników konfliktów zbrojnych (kombatantów i osób cywilnych) oraz celów ataku militarnego (celów wojskowych i obiektów cywilnych).

Kombatant⁵⁶ – w potocznym ujęciu oznacza osobę, która kiedyś (zazwyczaj dawno temu) była uczestnikiem działań zbrojnych, jest weteranem walk. W słowniku języka polskiego (podobnie jak w dokumentach MPHKZ) za kombatanta uważa się żołnierza regularnej armii biorącego czynny udział w walce; towarzysza broni, współbojownika⁵⁷. W konflikcie zbrojnym kombatant (z tabliczką i kartą tożsamości) jest postrzegany (bez względu na płeć) jako osoba uprawniona do bezpośredniego udziału w walce zbrojnej na mocy autoryzacji swojego państwa; z chwilą pojmania przez przedstawiciela (przedstawicieli) mocarstwa zatrzymującego osobę taka po przesłuchaniu staje się jeńcem wojennym (z wszelkimi prawami i obowiązkami)⁵⁸.

Określenie „osoba cywilna” odnosi się do każdej osoby nienależącej do sił zbrojnych danego państwa ani też niebiorącej aktywnego i bezpośredniego udziału w działaniach zbrojnych. Z tego powodu ma ona status ochronny. Ponadto za cywilną uważa się osobę, która⁵⁹:

- nie jest członkiem sił zbrojnych państwa uczestniczącego w konfliktach zbrojnych ani też członkiem milicji oraz oddziałów będących częścią tych sił zbrojnych;
- nie jest członkiem innych milicji ani innych oddziałów ochotniczych, w tym także zorganizowanego ruchu oporu;
- nie jest członkiem sił zbrojnych, które określają się jako podlegające nieuznawanemu rządowi lub władzy;
- nie należy do tzw. pospolitego ruszenia (fr. *levée en masse*), a więc do osób, które w czasie konfliktu zbrojnego spontanicznie chwytają za broń w obliczu zbliżającego się nieprzyjaciela.

W odniesieniu do kwestii bezpośrednio dotyczących kombatantów (niekombatantów) oraz osób cywilnych w konfliktach zbrojnych należy podkreślić, że:

- w kontekście zasady rozróżniania – w konfliktach zbrojnych każdorazowo należy rozgraniczyć ludność (np. w przypadku planowania ataku), wyróżnić zasadnicze dwa zbiory osobowe mające różne prawa i obowiązki⁶⁰;

56 Kombatant (fr. *combattant*) – termin używany na gruncie MPHKZ. W myśl postanowień MPHKZ szczególnego rodzaju kombatantami są tzw. niekombatanci (jako personel chroniony), w tym kapelani wojskowi, wojskowy personel medyczny, prokuratorzy wojskowi oraz korespondenci wojenni.

57 *Mały słownik języka polskiego*, S. Skorupski, H. Auderska, Z. Łempicka (red.), Warszawa 1969, s. 289; *Słownik wyrazów obcych PWN*, J. Tokarski (red.), Warszawa 1980, s. 369.

58 *Konwencja o traktowaniu jeńców wojennych (III konwencja genewska)*, Genewa, 12 sierpnia 1949 r.

59 *Konwencja o ochronie osób cywilnych podczas wojny (IV konwencja genewska)*, Genewa, 12 sierpnia 1949 r.

60 W myśl postanowień MPHKZ, jeśli np. podczas planowania ataku nie ma stuprocentowej pewności, że zostaną zaatakowani kombatanci strony przeciwnej, to zawsze – zgodnie z zasadą domniemania niewinności (wobec osób prawnie podejrzewanych o popełnienie wykroczenia lub przestępstwa) – należy odstąpić od tego rodzaju zamierzenia (w przewidywaniu ataku na osoby cywilne, którym przysługuje status osób chronionych w konfliktach zbrojnych). Podobna zasada obowiązuje podczas rozróżniania celów wojskowych i obiektów cywilnych (w tym dóbr kultury).

- w kontekście zagrożeń o właściwościach destrukcyjnych – osoby cywilne, w odróżnieniu od kombatanatów, mogą w konfliktach zbrojnych znajdować się w dwóch różnych, odmiennych sytuacjach (w otoczeniu bezpośrednich działań bojowych oraz w warunkach okupacji wojennej).

Obiekt uznawany w konfliktach zbrojnych za cel wojskowy⁶¹ powinien – zgodnie z MPHKG – spełniać dwa zasadnicze warunki: musi wносить rzeczywisty wkład w działania wojskowe przeciwnika oraz w jego zajęcie, obezwładnianie, uszkodzenie i zneutralizowanie lub zniszczenie musi przynieść w działaniach bojowych określona korzyść wojskową (wojenną) drugiej stronie⁶². Dobrami cywilnymi, podlegającymi ochronie w konfliktach zbrojnych przed różnego rodzaju atakami strony przeciwnej, są wszystkie dobra, które nie stanowią celów wojskowych⁶³.

Podstawowe zasady międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych oraz jego treść a zabronione (zakazane) metody i środki walki

Dla rozwiązania podstawowego problemu badawczego – stwierdzenia, czy legalne jest używanie IED – nie bez znaczenia są obowiązujące, historycznie ukształtowane, podstawowe reguły dotyczące MPHKG⁶⁴. Chodzi o następujące, często pod względem treści wzajemnie się przenikające, zasady⁶⁵:

- humanitaryzmu – najwyższą cenę mają życie i zdrowie ludzkie (priorytet – zapobieganie ludzkim cierpieniom oraz niesienie pomocy wszystkim potrzebującym w konfliktach zbrojnych);
- rozróżniania – wymaga, żeby strony konfliktu zbrojnego każdy atak poprzedziły rozróżnieniem kombatanatów (niekombatanatów) i osób cywilnych oraz celów wojskowych i obiektów cywilnych;

61 Istota celów wojskowych wyznaczana jest przez ich naturę (np. fabryka amunicji artyleryjskiej), rozmieszczenie (np. droga manewru prowadząca przez przełęcz górską), przeznaczenie (np. fabryka maszyn rolniczych docelowo produkująca silniki do transporterów opancerzonych) lub wykorzystanie (np. dzwonnica kościelna jako stanowisko ogniowe przeznaczone do prowadzenia ognia snajperskiego). Vide: <http://www.crimessofwar.org/a-z-guide/military-objectives> [dostęp: 12.09.2013].

62 *Legal and Ethical Lesson of NATO Kosovo Campaign*, A.E. Wall (red.), US Naval War College, Newport, 2002, s. 179.

63 Do zbioru tych dóbr – w myśli MPHKG – zalicza się: miasta i wsie (zwłaszcza jako miejscowości niebronione); strefy i obszary objęte szczególną ochroną (np. strefy zdemilitaryzowane); budynki i obiekty o charakterze cywilnym (pozbawione cech militarnych); budynki i obiekty władz centralnych i lokalnych (niezwiązane w jakikolwiek sposób z siłami zbrojnymi); dobra kultury; środki transportu cywilnego (np. pociągi pasażerskie) – niewykorzystywane do celów wojskowych; instytucje i obiekty przemysłowe, handlowe lub finansowe – bez bezpośredniego wspierania wysiłku militarnego; dobra niezbędne do przetrwania ludności cywilnej (np. wodociągi) oraz budowę i urządzenia zawierające tzw. niebezpieczne siły (np. zbiorniki retencyjne w terenie górzystym). Vide: A.P.V. Rogers, *Law on the Battlefield*, 3rd edition, Manchester University Press, Manchester 2012, s. 84.

64 W literaturze przedmiotu wymienia się również inne zasady dotyczące prawa humanitarnego, m.in. zasadę wzajemności, rycerskości. Niemniej jednak najczęściej jedynymi kryteriami pozwalającymi ocenić legalność stosowanych przez walczące strony metod i środków destrukcji oraz działań wobec uczestników konfliktu zbrojnego, bez względu na jego rodzaj, są istota i treść podstawowych zasad MPHKG.

65 E. Mikos-Skuza, *Wprowadzenie do międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych*, w: *Międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych*, Dęblin 2006, s. 37.

- konieczności wojskowej (wojennej) – dopuszcza działania służące militarnemu obezwładnieniu lub niszczeniu strony przeciwnej, jednak muszą to być działania niezabronione prawem międzynarodowym i rzeczywiście niezbędne do osiągnięcia celu taktycznego (operacyjnego lub strategicznego)⁶⁶ oraz pozostające we właściwej do niego proporcji;
- proporcjonalności – wyraża równowagę między koniecznością uwzględnienia potrzeb wojskowych a koniecznością wymogów humanitaryzmu.

Przesłanie zasadniczych idei międzynarodowego humanitaryzmu w nawiązaniu do zabronionych (zakazanych), niedozwolonych metod wykorzystywanych w walce wskazuje na dwa główne obszary tematyczne, również istotnie związane z problematyką legalności użycia IED w konfliktach zbrojnych. Pierwszy dotyczy zakazu stosowania wszelkich metod, które przyczyniają się do nadmiernego cierpienia uczestników konfliktów zbrojnych (kombatantów, w tym niekombatantów, a także osób cywilnych), drugi natomiast nawiązuje do tych metod prowadzenia działań zbrojnych, które są merytorycznie sprzeczne z podstawowymi zasadami MPHKG⁶⁷.

Chronologicznie ukształtowany zbiór niedozwolonych środków walki⁶⁸ kreują trzy zasadnicze podzbiory⁶⁹:

- środki walki objęte całkowitym zakazem prowadzenia badań, produkcji, posiadania, handlu i użycia w konfliktach zbrojnych (w tym miny i miny pułapki)⁷⁰;
- środki walki objęte całkowitym zakazem użycia w konfliktach zbrojnych (w tym broń zatruta)⁷¹;
- środki walki, których użycie jest dopuszczalne pod pewnymi warunkami (w tym bojowe środki zapalające)⁷².

Kryteria legalności użycia improwizowanych urządzeń wybuchowych

Analiza przedstawionych kwestii, najistotniejszych z punktu widzenia legalności użycia IED w konfliktach zbrojnych, pozwala na wskazanie warunków granicznych, zgodnie z któ-

66 M. Wiatr, *Między strategią a taktyką*, Toruń 2000, s. 23.

67 Przedmiotowe zagadnienie dotyczy również zasad określonych w PMP – w tym innych (uzupełniających) zasad MPHKG (np. dotyczących taktyki „spalonej ziemi”).

68 Dla przykładu, jedną z pierwszych umów międzynarodowych regulujących ograniczenia prawa stron wojujących do swobodnego wyboru środków szkodenia nieprzyjacielowi była tzw. deklaracja petersburska z 11 grudnia 1868 r., odnosząca się m.in. do zakazu używania w walce pocisków wybuchających małego kalibru (na podstawie dramatycznych wniosków z wojny secesyjnej 1861–1865 w USA). Vide: M. Flemming, *Międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych: zbiór dokumentów*, Warszawa 2003, s. 173.

69 Poza tymi trzema podzbiorymi istnieje grupa środków walki, które wymagają określonych regulacji prawnych – zakazów lub ograniczeń użycia podczas konfliktów zbrojnych – na arenie międzynarodowej, np. amunicja koziółkująca, amunicja o znacznej prędkości początkowej, pociski-strzałki, pociski z rdzeniem wykonanym ze zubożonego uranu oraz broń obezwładniająca. Vide: *Międzynarodowe prawo...*, op.cit., s. 236–265.

70 W zbiorze tym należy ujmować również broń atomową (jądrową), broń biologiczną, broń chemiczną (BST – bojowe środki trujące) oraz broń kasetową. Vide: *Międzynarodowe prawo...*, op.cit., s. 237.

71 Do tego zbioru należą także pociski wybuchające małego kalibru, pociski łatwo rozszerzające się w ciele ludzkim, odłamki niewykrywalne promieniami Roentgena oraz laserowa broń oślepiająca. Vide: *Międzynarodowe prawo...*, op.cit., s. 255.

72 Ibidem, s. 259.

rzymi improwizowane środki destrukcyjnego oddziaływania mogą być: po pierwsze – przypisane do zbioru środków walki, których użycie w konfliktach zbrojnych (z uwzględnieniem wyłącznie dozwolonych metod prowadzenia działań zbrojnych) jest dopuszczalne pod pewnymi warunkami, po drugie – przestrzeganie treści określonych w warunkach granicznych powoduje, że użycie IED będzie można uznać za zgodne z MPMKZ, w tym z prawem krajowym⁷³. Warunki graniczne legalnego użycia IED obejmują:

- możliwość atakowania celów wojskowych wnoszących w czasie rzeczywistym istotny wkład w działania zbrojne przeciwnika⁷⁴;
- możliwość przygotowywania IED w bezpośrednim otoczeniu obiektów wojskowych (w ramach ochrony obiektów wojskowych własnych wojsk, na podobieństwo budowy inżynierskich zapór osłonowych)⁷⁵;
- potrzebę ewidencjonowania IED w terenie (w dokumentacji sprawozdawczo-informacyjnej)⁷⁶;
- potrzebę ostrzegania [w czasie operacji informacyjnych – Information Operations (InfoOps)] niekombatantów i osób cywilnych o występowaniu IED⁷⁷;
- zakaz atakowania niekombatantów i osób cywilnych (z użyciem IED)⁷⁸;
- zakaz konstruowania IED z wykorzystaniem elementów ze zbioru środków destrukcji, które są objęte całkowitym zakazem prowadzenia badań, produkcji, posiadania, handlu oraz użycia w konfliktach zbrojnych (np. broń chemiczna – BST) i które są objęte całkowitym zakazem użycia w konfliktach zbrojnych (np. broń zatruta)⁷⁹;
- zakaz konstruowania IED z wykorzystaniem substancji niewykrywalnych promieniami RTG⁸⁰;
- zakaz nadawania IED właściwości bezpośrednio korespondujących z wiarołomstwem (np. VOIED jako miny pułapki)⁸¹;

73 Chodzi o działania zbrojne na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i poza nim (w tzw. działaniach ekspedycyjnych) – poza ustanowieniami zamieszczanymi w prawie użycia siły RoE (Rules of Engagement), określanym dla każdej ekspedycji. Vide: *IV Raport z implementacji i upowszechniania międzynarodowego prawa humanitarnego w Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2015–2018*, Ministerstwo Spraw Zagranicznych (MSZ)/Departament Prawno-Traktatowy, Warszawa 2019, s. 8.

74 Istotą celu wojskowego określa jedna z jego właściwości, mianowicie natura, rozmieszczenie, przeznaczenie lub wykorzystanie. Vide: *Międzynarodowe prawo...*, op.cit., s. 132.

75 *Budowa i pokonywanie...*, op.cit., s. 261; NATO – *Doktryna wojsk inżynierskich sił lądowych ATP-52*, MON/Biuro Wojskowej Służby Normalizacyjnej (BWSN), Warszawa 1998, s. 23.

76 W. Kawka, K. Wysocki, *Inżynierskie dokumenty dowodzenia*, Warszawa 2014, s. 55.

77 G. Nowacki, *Operacje informacyjne*, Warszawa 2001, s. 17.

78 *Międzynarodowe prawo...*, op.cit., s. 174, 210.

79 Ibidem, s. 237, 255.

80 Chirurgiczna identyfikacja odłamków niewykrywalnych promieniami RTG (np. tworzywo sztuczne) w tkankach miękkich jest swoistego rodzaju odpowiednikiem poszukiwań, które opatrzone mogą być przymiotem – losowe (powodowanie nadmiernego cierpienia rannych kombatantów). R. Brzozowski, P. Guła, A. Guzek, *Obrażenia powybuchowe...*, op.cit., s. 117–124.

81 Wiarołomstwo to zamierzone wprowadzanie przeciwnika w błąd co do faktu, że przysługuje mu ochrona wynikająca z postanowień MPMKZ lub – co częściej się zdarza – że jest on zobowiązany do jej udzielenia. Skutkiem tego błędu jest podjęcie przez przeciwnika działań, do których zobowiązują go normy MPMKZ, takich jak np. wstrzymanie ognia. Istotą wiarołomstwa jest wykorzystanie tego błędu w celu wyrządzenia szkody stronie, która działała w dobrej wierze, np. przeprowadzenie zaskakującego ataku. Dobra wiara oznacza błędne, usprawiedliwione przekonanie podmiotu, że jego działanie jest zgodne z prawem lub że jakieś prawo mu przysługuje. Vide: *Międzynarodowe prawo...*, op.cit., s. 275.

- zakaz nadużywania wagomiaru ładunku MW wykorzystywanego w IED (w myśl zasady konieczności wojskowej – wojennej, a także zasady proporcjonalności)⁸²;
- zakaz sterowania czasem detonacji w IED przez niekombatantów i osoby cywilne⁸³;
- zakaz sterowania IED (np. AIRIED) przez niekombatantów i osoby cywilne⁸⁴;
- zakaz używania IED niewykrywalnych przez różnego rodzaju detektory (np. detektory indukcyjne)⁸⁵;
- zakaz używania IED z zapalnikami kontaktowymi (np. naciskowymi) oraz z zapalnikami niekontaktowymi (np. magnetycznymi), czyli tzw. uśpionych IED (ich ofiarami mogą być niekombatanci i osoby cywilne)⁸⁶;
- zakaz wykorzystywania osób i obiektów cywilnych (zwłaszcza nieletnich – poniżej osiemnastego roku życia)⁸⁷ jako „punktów orientacyjnych” lub „markerów” ułatwiających precyzyjne odpalenie ładunku MW w IED;
- zakaz zmuszania (przymuszania)⁸⁸ niekombatantów i osób cywilnych (własnego państwa, a tym bardziej przeciwnika) do przygotowywania ataków z użyciem IED⁸⁹.

Wnioski

Inspiracją do omówienia wyników badań naukowych (teoretycznych i empirycznych) dotyczących legalności użycia improwizowanych urządzeń wybuchowych w konfliktach zbrojnych była chęć zaprezentowania argumentów potwierdzających tezę, że urządzenia te można zaliczyć do zbioru środków, których użycie w konfliktach zbrojnych jest dopuszczalne pod pewnymi warunkami. Uwzględniając istotę i celowość użycia improwizowanych urządzeń wybuchowych, ich kategoryzację, charakter współczesnych konfliktów zbrojnych, identyfikację ich uczestników, podział na cele wojskowe i obiekty cywilne, podstawowe zasady MPHKG⁹⁰ oraz jego treści w kontekście niedozwolonych metod i środ-

82 Nielegalne przykłady użycia IED w Iraku i Afganistanie uwiarydlały tę kwestię w sposób nad wyraz wyrazisty i tragiczny zarazem, a skutkiem tego rodzaju działań były trudności z odnajdywaniem i identyfikowaniem szczątków ciał ludzkich. NO-02-A053-2004 – *Działania wojenne – procedury pochówku poległych i zmarłych*, Warszawa 2004; *Afganistan: Śmierć 5 polskich żołnierzy przed świętami*, Super Express [online], 22.12.2011, <https://www.se.pl/wiadomosci/polska/afganistan-smierc-5-polskich-zolnierzy-przed-swietami-aa-eVv8-ny1g-aTf.html> [dostęp: 24.09.2017].

83 *Międzynarodowe prawo...*, op.cit., s. 210.

84 S. Klingert, *Terror aus der Luft*, op.cit., s. 6–7.

85 Z doświadczenia wynika, że masa poniżej 8 g materiału ferromagnetycznego nie daje tzw. sygnału zwrotnego dla wykrywaczy indukcyjnych (przenośnych lub przewoźnych – będących w wyposażeniu określonych pojazdów bazowych), które są używane do wykrywania tego rodzaju materiału w gruncie lub na jego powierzchni.

86 *Międzynarodowe prawo...*, op.cit., s. 245.

87 Ibidem, s. 215.

88 Bez względu na metodę lub środek przymusu – oddziaływanie psychologiczne, broń, alkohol lub środki odurzające.

89 Tego rodzaju działania można zakwalifikować jako zbrodnie wojenne. *Międzynarodowe prawo...*, op.cit., s. 440.

90 Przy uwzględnieniu adekwatnych postanowień na arenie międzynarodowej – tzw. postanowień okołokonwencyjnych, tj. przede wszystkim tzw. konwencji CCW z 10 października 1980 r. o zakazie lub ograniczeniu użycia pewnych broni konwencjonalnych, które mogą być uważane za powodujące nadmierne cierpienia lub mające niekontrolowane skutki, a także tzw. konwencji ottawskiej z 4 grudnia 1997 r. o zakazie użycia, składowania, produkcji i przekazywania min przeciwpiechotnych oraz ich niszczeniu.

ków walki, należy skonstatować, że użycie tego rodzaju środków destrukcyjnych w konfliktach zbrojnych – pod pewnymi warunkami – jest legalne (w świetle postanowień zawierających się w MPHKGZ). Nie oznacza to jednak, że uprawnieni do ich używania uczestnicy współczesnych konfliktów zbrojnych powinni wykorzystywać IED jako pierwszoplanowy środek z obszernego zbioru amunicji saperskiej (z uwzględnieniem narodowych rozwiązań)⁹¹. Zaopatrywaniem wojsk w te ostatnie zajmuje się logistyka wojskowa, w tym zabezpieczenie materiałowe (jako V klasa środków zaopatrzenia)⁹². Natomiast w sytuacji braku dostępu do tego rodzaju środków (a takie sytuacje mogą zawsze się zdarzyć) można IED przygotowywać w terenie, jednakże z zachowaniem wskazanych możliwości (alternatyw), potrzeb (obowiązków) oraz zakazów (ograniczeń), np. z wykorzystaniem pododdziałów wojsk specjalnych (WSpec) i WOT podczas działań nieregularnych.

Teoria i praktyka użycia IED oraz teoria i praktyka MPHKGZ zaprezentowane w publikacji stanowią naukową przeciwwagę dla powszechnej i całkowicie nieuzasadnionej opinii respondentów uczestniczących w badaniach. Z opinii żołnierzy i ich dowódców wynika bowiem, że IED *a priori* należy przyporządkować do grupy środków, które mieszczą się zarówno wśród środków walki objętych zakazem prowadzenia badań, produkcji, posiadania, handlu i użycia, jak i środków walki objętych zakazem użycia w konfliktach zbrojnych. W świetle przedstawionych argumentów opinię tę należy uznać za bezpodstawną. Przesłanek tego rodzaju postaw można upatrywać przede wszystkim w destrukcyjnych właściwościach IED i traumatycznych doświadczeniach – narodowych, koalicyjnych i sojuszniczych – związanych ze zwalczaniem międzynarodowego terroryzmu (w tym w ramach operacji ekspedycyjnych). ■

91 *Album amunicji saperskiej*, Warszawa 1991, s. 7.

92 *Kompendium logistyka wojskowego*, Z. Kurasiński (red.), Warszawa 2014, s. 13.

STRESZCZENIE:

Z analizy istoty i celowości użycia improwizowanych (prowizorycznych) urządzeń wybuchowych, ich kategoryzacji, treści podstawowych zasad międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych oraz zabronionych (zakazanych) metod i środków walki wynika, że owe improwizowane środki destrukcyjnego oddziaływania na siły i środki przeciwnika w konfliktach zbrojnych można i należy przypisać do zbioru środków walki, których użycie jest dopuszczalne pod pewnymi warunkami.

SŁOWA KLUCZOWE:

improwizowane urządzenia wybuchowe, konflikt zbrojny, międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych, destrukcja, zabronione (zakazane) metody i środki walki

Bibliografia

Afganistan: Śmierć 5 polskich żołnierzy przed świątami, Super Express [online], 22.12.2011, <https://www.se.pl/wiadomosci/polska/afganistan-smierc-5-polskich-zolnierzy-przed-swietami-aa-eVv8-ny1g-aTff.html/>.

Analiza i ocena konstrukcji oraz taktyki użycia improwizowanych urządzeń wybuchowych, praca badawczo-naukowa, S. Kowalkowski (red.), Warszawa 2012.

- Bębenek B., *Przeciwdziałanie improwizowanym urządzeniom wybuchowym*, Warszawa 2014.
- Bębenek B., *Zdolności wojsk lądowych w przeciwdziałaniu improwizowanym urządzeniom wybuchowym*, rozprawa doktorska, Warszawa 2013.
- Bosiacki H., *Wykłady z mineralstwa. Zeszyt 2. Materiały wybuchowe i ładunki stosowane w wojsku*, wydanie drugie, Wrocław 1987.
- Brzozowski R., Guła P., Guzek A., *Obrażenia powybuchowe tkanek miękkich*, w: *Bezpieczeństwo wojsk w aspekcie zagrożeń wynikających z użycia improwizowanych urządzeń wybuchowych (IED)*, S. Kowalkowski, B. Bębenek, T. Całkowski (red.), Warszawa 2014.
- Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977*, ICRC, Genewa 1987.
- Duffy H., *The „War on Terror” and the Framework of International Law*, Cambridge 2005.
- Flemming M., *Międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych: zbiór dokumentów*, Warszawa 2003.
- IV Raport z implementacji i upowszechniania międzynarodowego prawa humanitarnego w Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2015–2018*, Warszawa 2019.
- Klingert S., *Terror aus der Luft*, „Bundeswehr aktuell” 2017 nr 2.
- Kowalkowski S., *Improwizowane urządzenia wybuchowe – definicje*, „Przegląd Wojsk Lądowych” 2010 nr 6.
- Krwawy zamach w Afganistanie*, TVN24 [online], 1.07.2019, <https://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiate,2/afganistan-zamach-w-kabulu,949015.html/>.
- Legal and Ethical Lesson of NATO Kosovo Campaign*, A.E. Wall (red.), Newport 2002.
- Międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych*, Z. Falkowski, M. Marcinko (red.), Warszawa 2014.
- Mikos-Skuza E., *Wprowadzenie do międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych*, w: *Międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych*, Dęblin 2006.
- Mulinen F. de, *Podręcznik prawa wojennego dla sił zbrojnych*, Warszawa 1998.
- NATO – *Doktryna wojsk inżynieryjnych sił lądowych ATP-52*, Warszawa 1998.
- Norma obronna NO-02-A043 – Rozpoznanie, rozminowanie i oczyszczanie terenów z przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych*, Warszawa 2004.
- NO-02-A053-2004 – Działania wojenne – procedury pochówku poległych i zmarłych*, Warszawa 2004.
- Ocena rozwiązań technicznych wykrywania improwizowanych urządzeń wybuchowych*, praca badawczo-naukowa, S. Kowalkowski (red.), Warszawa 2013.
- Piela G., *Materiały wybuchowe domowej produkcji stosowane w działaniach asymetrycznych*, w: *Bezpieczeństwo wojsk w aspekcie zagrożeń technicznych i medycznych wynikających z użycia improwizowanych urządzeń wybuchowych (IED)*, A. Chciałowski, G. Gielerak, J. Małachowski (red.), Warszawa 2017.
- Rogers A.P.V., *Law on the Battlefield*, 3rd edition, Manchester 2012.
- Więcek W., *Działania przeciwirebelianckie w operacjach. Referat programowy*, w: *Działania przeciwirebelianckie w operacjach*, J. Posobieć, M. Kubiński (red.), Warszawa 2011.
- Więcek W., *Zdefiniować przeciwnika nieregularnego*, „Kwartalnik Bellona” 2010 nr 4.

Article history: Received: 30.09.2019; Reviewed: 11.12.2019; Accepted: 15.12.2019

DOI: 10.5604/01.3001.0014.0214

Corresponding author: Col (Res) Waldemar Jerzy Kawka, PhD, Eng., Military University of Aviation (LAW), Dęblin, Poland; ORCID:0000-0001-9269-6444; e-mail: w.kawka@law.mil.pl

Cite this article as: Col (Res) Kawka, W.J., PhD, Eng., "Legality of the Use of Improvised Explosive Devices in Armed Conflicts". bellona quart. 2020(1): 81–96

Policy: The content of the journal is circulated on the basis of the Open Access which means free and limitless access to scientific data.

Competing interests: The authors declare that they have no competing interests.

Table of content URL: <https://kwartalnikbellona.com/issue/12943>

Author`s bio: Associate Professor at Polish Air Force Academy in Dęblin. He is a military discipline coordinator for security science.

Dyplomacja obronna jako problematyka badawcza. Stan badań w Polsce

dr Marta Gębska

ORCID: 0000-0002-2254-9366

e-mail: m.gebska@akademia.mil.pl

Akademia Sztuki Wojennej (ASzWoj), Warszawa

ABSTRACT:

The article analyzes research issues raised in publications on diplomacy, published after 2014 on the Polish publishing market. Particular attention was paid to the issue of defense diplomacy. In the first part of the article, seven monographs on diplomacy were analyzed in terms of their content, in search of issues related to defense diplomacy. However, the second part of the article analyzes the content of the only publication available on the Polish publishing market, entirely devoted to defense diplomacy, showing its strengths, weaknesses and its practical usefulness.

KEYWORDS:

defense diplomacy, security, Poland, state security, research, R&D

Wstęp

Artykuł ma na celu przeprowadzenie analizy problematyki publikacji poświęconych dyplomacji oraz dyplomacji obronnej dostępnych na polskim rynku wydawniczym. Ze względu na niewielką liczbę prac o tej tematyce przeanalizowano, jaka problematyka badawcza z zakresu dyplomacji wzbudza zainteresowanie badaczy i w jakim stopniu je budzi. Skromny zestaw publikacji naukowych dotyczących dyplomacji skłania do przeglądu literatury przedmiotu.

Przegląd literatury i metodologia

W artykule przeanalizowano publikacje o dyplomacji dostępne na polskim rynku wydawniczym, zwłaszcza prace wydane w drugiej dekadzie XXI wieku, a także dokumenty archiwalne poświęcone problematyce dyplomacji obronnej oraz bezpieczeństwu Polski. Z kwerendy wynika, że na polskim rynku brakuje opracowań całościowo opisujących analizowane zagadnienie. Istnieją nieliczne monografie dyplomacji, jednak ujmują one problem głównie w wymiarze instytucjonalnym. Są to takie prace jak: *Dyplomacja Henry’ego Kissingera*¹ z 2016 roku, *Dyplomacja od podstaw w opowieściach ekspertów* Marii Pierzchały² wydana w 2016 roku, *Dyplomacja publiczna Unii Europejskiej* Marty Ryniewskiej-Kiełdanowicz³ z 2019 roku, *Dyplomacja europejska wobec wyzwań XX i XXI wieku* pod redakcją Elżbiety Alabrudzińskiej⁴, *Dyplomacja prewencyjna Unii Europejskiej w pozimnowojennej Europie* Magdaleny Macioszek⁵, wydana dwukrotnie – w 2003 i 2016 roku, a także *Historia, polityka, dyplomacja. Blogosfera MSZ*⁶ wydana w 2014 roku oraz *Dyplomacja i stosunki międzynarodowe. Zarys wykładów* Przemysława Łukasika⁷ z 2016 roku. Należy wskazać, że w publikacjach poświęconych obronności, wojskowości i bezpieczeństwu Polski kwestie dyplomacji zostały albo pominięte, albo omówione lakonicznie.

W niniejszych rozważaniach posłużono się przede wszystkim metodą analizy treści publikacji oraz przeprowadzono analizę porównawczą problematyki podjętej w dziełach o dyplomacji.

Wyniki i dyskusja

Wyniki analizy treści wybranych publikacji

Dyplomacja Henry’ego Kissingera – monumentalna monografia amerykańskiego polityka i dyplomaty, profesora nauk politycznych Uniwersytetu Harvarda, została opublikowa-

1 H.A. Kissinger, *Dyplomacja*, Warszawa 2016.

2 M. Pierzchała, *Dyplomacja od podstaw w opowieściach ekspertów*, Toruń 2016.

3 M. Ryniewska-Kiełdanowicz, *Dyplomacja publiczna Unii Europejskiej*, Warszawa 2019.

4 *Dyplomacja europejska wobec wyzwań XX i XXI wieku*, E Alabrudzińska (red.), Toruń 2016.

5 M. Macioszek, *Dyplomacja prewencyjna Unii Europejskiej w pozimnowojennej Europie*, Toruń 2003.

6 *Historia, polityka, dyplomacja. Blogosfera MSZ*, Warszawa 2014.

7 P. Łukasik, *Dyplomacja i stosunki międzynarodowe. Zarys wykładów*, Toruń 2016.

na w języku angielskim w 1994 roku. W Polsce po raz pierwszy wydano ją w 1996 roku, a ponownie w roku 2016. Praca ta była wielokrotnie wznawiana i tłumaczona na wiele języków. Doświadczenie Kissingera jako sekretarza stanu w czasie prezydentury Richarda Nixona i Gerarda Forda oraz jako doradcy do spraw bezpieczeństwa narodowego, szczególnie zaś jako negocjatora w konflikcie w Wietnamie, zaowocowało analizą dyplomacji, choć głównie w ujęciu historycznym.

Autor omówił różne formy polityki i dyplomacji, między innymi uniwersalizm, politykę równowagi, politykę realną oraz politykę przed pierwszą i drugą wojną światową. Zwrócił uwagę także na specyfikę polityki amerykańskiej w czasie konfliktu w Wietnamie oraz w okresie zimnej wojny. Zgłębił działania dyplomatyczne podejmowane przez gabinety historycznych przywódców, takich jak: Napoleon III, Otto von Bismarck, Adolf Hitler, Józef Stalin, Winston Churchill, Konrad Adenauer, Nikita Chruszczow, Charles de Gaulle, Michaił Gorbaczow, a także przez prezydentów Stanów Zjednoczonych: Theodore'a Roosevelta, Thomasa Woodrowa Wilsona, Dwighta Eisenhowera, Harry'ego Trumana, Johna Fitzgeralda Kennedy'ego, Lyndona Johnsona, Richarda Nixona i Ronalda Reagana. W wyczerpujący sposób ukazał ewolucję polityki ważnych jednostek, które tworzyły stosunki międzynarodowe oraz nakreślił swoją wizję świata na kolejne lata. Podjął próbę wyjaśnienia – na tle ścierania się idei i interesów – dlaczego doszło do wybuchu dwóch wojen światowych oraz wielu konfliktów regionalnych. I choć monografia ma charakter subiektywny, zostały w niej bowiem wyraźnie przedstawione poglądy autora (niechęć do idealizmu, a także popieranie interesowności, czyli rachunku zysków i strat z podejmowania konkretnych działań oraz zaniechań politycznych), to jednak może być uważana za kompendium wiedzy o historii kontaktów dyplomatycznych i ich ewolucji. W wątki historyczne umiejętnie została wpleciona problematyka dyplomacji obronnej.

W publikacji *Dyplomacja od podstaw w opowieściach ekspertów* Maria Pierzchała prezentuje współczesną dyplomację. Lokuje ją w dziedzinie nauk politycznych, definiuje jej istotę oraz charakteryzuje jako ścieżkę zawodową w Polsce z rozróżnieniem ról dyplomaty i konsula. Omawia problematykę pracy w ambasadzie, a także rolę dyplomacji publicznej i społecznej, uzupełniając teorię wywiadami z praktykami oraz przykładami z ich służby publicznej. Uwypukla praktyczny aspekt dyplomacji – analizuje podstawowe zasady protokołu dyplomatycznego i etykiety oraz protokołu dyplomatycznego w wymiarze międzynarodowym na przykładzie Parlamentu Europejskiego, a także osadza dyplomację w różnych przejawach codziennego życia i *savoir-vivre'u*. Również te treści uzupełnia wywiadami z ekspertami, pomija jednak zagadnienia dyplomacji obronnej.

Marta Ryniewska-Kiełdanowicz w monografii *Dyplomacja publiczna Unii Europejskiej* charakteryzuje współczesną dyplomację z perspektywy podejmowania decyzji w Unii Europejskiej. Prezentuje problematykę dyplomacji publicznej w kontekście międzynarodowych relacji (public relations), polityki zagranicznej oraz paradygmatów badawczych w stosunkach międzynarodowych. Ukazuje Unię Europejską jako specyficzny podmiot dyplomacji publicznej, w świetle dwutorowości dyplomacji publicznej, teorii integracji, tożsamości europejskiej oraz rozważań nad siłą Unii i rolami, jakie odgrywa ona w świecie.

Autorka kreśli zewnętrzny obraz Unii, podając przykłady dyplomacji publicznej zarówno w formie traktatów oraz polityki i instrumentów stosowanych w codziennej pracy i w sytuacjach kryzysowych, jak również w formie dyplomacji naukowej. Omawia politykę informacyjną, głównie jej nowoczesne formy, a także dyplomację kulturalną, która jest uważana za filar unijnej dyplomacji publicznej. Oprócz pojęcia dyplomacji kulturalnej szeroko prezentuje dokumenty i działania Unii w tej dziedzinie, a także programy wspierające kulturę. Również w tej monografii nie poruszono tematyki dyplomacji obronnej.

O Unii Europejskiej traktuje także publikacja *Dyplomacja prewencyjna Unii Europejskiej w pozimnowojennej Europie* autorstwa Magdaleny Macioszek. W pracy tej unijną dyplomację ukazano jednak w innym kontekście niż w monografii Marty Ryniewskiej-Kiełdanowicz. Macioszek analizuje dyplomację prewencyjną w aspekcie prawnym, organizacyjnym oraz w uwarunkowaniach międzynarodowych i wewnętrznych. Omawia podstawowe elementy dyplomacji obronnej pod kątem wykorzystywania instrumentów pozawojskowych i wojskowych oraz współpracy z instytucjami bezpieczeństwa europejskiego. Uwzględnia elementy dyplomacji obronnej w odniesieniu do działań dyplomatycznych Unii wobec państw Europy Środkowo-Wschodniej, Wspólnoty Niepodległych Państw, Europy Południowo-Wschodniej oraz basenu Morza Śródziemnego. Jest to jedna z nielicznych publikacji, w których poruszono zagadnienie współczesnej dyplomacji obronnej.

W monografii *Dyplomacja europejska wobec wyzwań XX i XXI wieku* przygotowanej pod redakcją Elżbiety Alabrudzińskiej przedstawiono dyplomację europejską przez pryzmat podejmowanych przez nią wyzwań politycznych, społecznych i ekonomicznych, ujętych z perspektywy zarówno historycznej, jak i współczesnej. W sposób szczegółowy omówiono takie zagadnienia jak: prawa mniejszości żydowskiej po pierwszej wojnie światowej, handel ludźmi w okresie międzywojennym, rozwiązywanie sporów, przestrzeganie praw człowieka, branding narodowy, suwerenność, dyplomacja państw Unii Europejskiej wobec kryzysu ukraińsko-rosyjskiego 2014 roku, a także wybrane aspekty dyplomacji Danii, Francji i Polski. W tej publikacji zagadnienie dyplomacji obronnej zostało poruszone we fragmentach poświęconych tematyce historycznej.

Unikatowa ze względu na formę przekazu jest praca *Historia, polityka, dyplomacja. Blogosfera MSZ*, stanowią ją bowiem blogi dyplomatów. Ich opinie, przemyślenia i komentarze w większości dotyczą współczesnych kwestii politycznych. I w tej publikacji zagadnienie dyplomacji obronnej zostało ukazane jedynie marginalnie.

Ostatnia z analizowanych monografii – *Dyplomacja i stosunki międzynarodowe. Zarys wykładów* autorstwa Przemysława Łukasika może być traktowana jako podręcznik ze względu na logikę wywodu oraz spis przykładowych zagadnień powtórzeniowych. Autor przedstawił rozwój form dyplomatycznych i stosunki międzynarodowe w starożytności – w Azji, na Bliskim Wschodzie, w Grecji i Rzymie, następnie w średniowieczu oraz w czasach nowożytnych, z uwzględnieniem dyplomacji polskiej, a także w XIX, XX i XXI wieku. Zwrócił uwagę między innymi na takie kwestie jak: podmioty stosunków międzynarodowych, ład międzynarodowy, prawo międzynarodowe, stopnie, przywileje i obowiązki dyplomaty, organy państwowe w relacjach zagranicznych na przykładzie Rzeczypospolitej Polskiej oraz polityka zagraniczna Polski w latach 1989–2014. Problematykę dyplomacji

ukazał w szerokim kontekście: w powiązaniu z działalnością Organizacji Narodów Zjednoczonych, Organizacją Traktatu Północnoatlantyckiego oraz Organizacją Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE), a także procesami globalizacji, integracji w Unii Europejskiej oraz terroryzmem. Podobnie jak w omówionych już publikacjach, zagadnienie dyplomacji obronnej zostało ujęte pobocznie.

Omówienie i wyniki analizy monografii całkowicie poświęconej dyplomacji obronnej

Lech Drab w pracy *Dyplomacja obronna w procesie kształtowania bezpieczeństwa RP* prowadzi rozważania nad rolą dyplomacji obronnej w wytyczaniu i prowadzeniu polityki bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej. Temat ten ma duże znaczenie zarówno naukowe, jak i praktyczne. Ponieważ pojęcie dyplomacji obronnej jest stosunkowo słabo rozpoznane pod względem naukowym i skromnie odzwierciedlone w dostępnej literaturze, także w dorobku polskiego segmentu nauk o bezpieczeństwie, wysiłek autora ma w znacznej mierze charakter pionierski.

Badania nad rolą dyplomacji obronnej w kształtowaniu i prowadzeniu polskiej polityki bezpieczeństwa, tak istotne dla nauk o bezpieczeństwie, do tej pory nie zostały opracowane w formie monografii. Dlatego autor w dużym stopniu korzystał z literatury obcojęzycznej, głównie anglojęzycznej, francuskiej i niemieckiej. Jak zauważył, badania powinny ułatwić zrozumienie wagi dyplomacji obronnej w kształtowaniu i prowadzeniu polityki bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast wyniki tych analiz można wykorzystać na potrzeby organizacji odpowiedzialnej w resorcie obrony za współpracę międzynarodową, a także do przystosowywania ram prawnych w celu umożliwienia wykonywania zadań w zmieniających się warunkach bezpieczeństwa.

Autor scharakteryzował dyplomację obronną jako wyspecjalizowany instrument polityki zagranicznej państwa (dotyczący międzynarodowych stosunków wojskowych), trwale osadzony w systemie bezpieczeństwa narodowego oraz współpracy międzynarodowej. Wskazał, że zakres przedmiotowy dyplomacji obronnej nie ogranicza się do niszowych obszarów dyplomacji czy wąskiej, „branżowej” specjalizacji osób wykonujących zadania z nią związane.

Pod względem semantycznym pojęcie „dyplomacja obronna” jest szersze niż powszechnie używany termin „dyplomacja wojskowa”. Ta pierwsza inkorporuje bowiem cele i zadania drugiej i poszerza ich zakres – obejmuje między innymi zagadnienia związane z zapobieganiem kryzysom, dialogiem obronnym, rozwijaniem współpracy dwustronnej oraz wielostronnej (w ramach organizacji międzynarodowych), a także z użyciem sił zbrojnych w misjach i operacjach międzynarodowych. Ukierunkowana jest na wzmacnianie przejrzystości wzajemnych działań państw oraz wzbudzanie zaufania, eksponuje więc zadania prewencyjne. Zauważalne po zakończeniu zimnej wojny intensyfikacja i dywersyfikacja zagrożeń bezpieczeństwa, a także związane z tym potrzeby zapobiegania kryzysom oraz zarządzania kryzysowego, pozwalają – zdaniem autora – na przypisanie dyplomacji obronnej dużego znaczenia we współczesnych stosunkach międzynarodowych.

Polska dyplomacja obronna – wskazuje Lech Drab – obejmuje wiele obszarów, w których wykonuje zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa naszego państwa. Współtworząc bezpieczeństwo, nie kreuje ona jednak samodzielnie zewnętrznej polityki obronnej państwa, lecz stanowi swego rodzaju zestaw narzędzi ministra obrony narodowej pozwalających mu na wykonywanie jego ustawowych zadań oraz na konstytucyjną współpracę z ministrem spraw zagranicznych. Autor dowodzi, że polska dyplomacja obronna służy budzeniu zaufania i wykonywaniu zadań państwa w celu zapobiegania konfliktom, łącznie z pokojowym użyciem sił zbrojnych w misjach i operacjach międzynarodowych oraz przedsięwzięciach w ramach międzynarodowej współpracy wojskowej. Takie wykorzystanie personelu wojskowego ma umożliwić budowanie stabilnych i przewidywalnych relacji w sferze międzynarodowej współpracy obronnej.

Znaczenie dyplomacji obronnej dla całokształtu polityki bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej jest ukazane w monografii w dwóch aspektach: ewolucji dyplomacji obronnej rozumianej jako narzędzie oraz jej roli w procesie kształtowania i prowadzenia polityki bezpieczeństwa państwa. Autor uwzględnił zarówno historyczne odniesienia problematyki związanej z dyplomacją obronną, jak i jej współczesne wymiary oraz dylematy. Niewątpliwie atutem monografii są wnioski zawierające użyteczne wskazania dla działań państwa, które powinny służyć lepszemu zrozumieniu roli i znaczenia dyplomacji obronnej w kształtowaniu i realizacji polityki bezpieczeństwa RP. W ocenie autora mogą one zostać wykorzystane w doskonaleniu struktury odpowiedzialnej w ministerstwie obrony narodowej za współpracę międzynarodową oraz w przygotowaniu ram prawnych umożliwiających wykonywanie zadań w ramach polskiej dyplomacji obronnej.

Monografia obejmuje przedmowę Roberta Kupieckiego (ambasadora RP w Waszyngtonie w latach 2008–2012 i wiceministra obrony narodowej w latach 2012–2015), wstęp, pięć merytorycznych rozdziałów, zakończenie, wykaz skrótów oraz bibliografię (źródła prawa, wydawnictwa zwarte, artykuły, opracowania, strony internetowe), a także załączniki zawierające struktury organizacyjne ministerstw obrony wybranych państw, odpowiedzialnych za koordynowanie i wykonywanie zadań związanych z dyplomacją obronną.

W pierwszym rozdziale autor przeanalizował w porządku chronologiczno-rzeczowym zagadnienie rozwoju dyplomacji obronnej, a następnie omówił jej rolę i znaczenie w polskiej polityce zagranicznej i bezpieczeństwa. Dokonał przeglądu instrumentarium działań dyplomacji obronnej w ujęciu historycznym. Podkreślił szczególną rolę sił zbrojnych jako instrumentu dyplomacji obronnej w kreowaniu polityki bezpieczeństwa państwa. Co niezwykle cenne, podjął próbę – udaną – zdefiniowania polskiej dyplomacji obronnej. Wskazał, że jest to wieloraka [...] *międzynarodowa pokojowa aktywność bazująca na dialogu i współpracy, realizowana we współpracy dwustronnej, wielostronnej oraz w ramach międzynarodowych organizacji bezpieczeństwa przez resort obrony narodowej i podległe mu instytucje oraz siły zbrojne RP z sojusznikami, partnerami i innymi zaprzyjaźnionymi państwami w celu wsparcia realizacji i osiągnięcia celów polskiej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa*⁸. Ponadto zwrócił uwagę na wykonawczą i kreatywną rolę dyplomacji obronnej oraz na siły zbrojne jako wyjątkowy instrument dyplomacji obronnej.

8 L. Drab, *Dyplomacja obronna w procesie kształtowania bezpieczeństwa RP*, Warszawa 2018, s. 31.

Drugi rozdział został poświęcony ewolucji dyplomacji obronnej w Polsce po 1918 roku, z uwzględnieniem determinantów zmian oraz ich skutków. Autor przedstawił w nim zadania dyplomacji w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, a także przeprowadził analizę koncepcji polskiej dyplomacji obronnej po 1989 roku oraz jej aktywności w ramach organizacji międzynarodowych, takich jak: NATO, Unia Europejska, OBWE i ONZ. Podkreślił element ciągłości i zmiany badanego zjawiska.

W trzecim rozdziale autor podjął próbę wskazania uniwersalnego modelu dyplomacji obronnej. W tym celu zaprezentował zadania, organizację oraz rolę dyplomacji obronnej Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Francji, Hiszpanii i Włoch i na ich tle dokonał syntezy oraz analizy polskich rozwiązań. Można przypuszczać, że wybór narodowych studiów przypadku jako podstawy badawczej był uzasadniony tradycją i szerokim zakresem aktywności dyplomacji obronnej wymienionych państw. Przyjmowane przez nie rozwiązania wpływały na decyzje organizacyjne innych krajów. Z eksploracji autora wynika jednak, że specyfika danego państwa, jego możliwości finansowe, potencjał naukowy i obronny, wielkość i jakość sił zbrojnych, środowisko bezpieczeństwa (łącznie z położeniem oraz relacjami z sąsiadami), terytorium, sojusze, ambicje oraz *soft power* powodują, iż nie jest możliwe określenie uniwersalnego modelu dyplomacji obronnej.

Autor wskazał podobieństwa i różnice w podejściu poszczególnych państw do dyplomacji obronnej, a także w stosowanych przez nią narzędziach. Zwrócił uwagę na takie zagadnienia jak: rola oraz sieci sojuszników i partnerów, działania prewencyjne w formie wczesnego reagowania w obszarze dyplomatycznym, militarnym, ekonomicznym, finansowym, prawnym i kulturowym oraz aktywność w postaci obecności wojskowej w regionach, tworzenie regionalnych centrów badań nad bezpieczeństwem, współpraca w dziedzinie edukacji cywilnej i wojskowej, rozwijanie sieci ambasadorów, organizowanie wspólnych konferencji, umowy partnerskie, wspólne ćwiczenia i operacje pokojowe, wizyty najwyższego szczebla, współpraca w dostawach sprzętu i uzbrojenia oraz współpraca w dziedzinie przemysłu obronnego. Takiego ujęcia tematyki dotychczas nie prezentowano w polskiej literaturze przedmiotu.

Czwarty rozdział monografii został poświęcony polskiej dyplomacji obronnej – jej celom i priorytetowym kierunkom zaangażowania, prawnym podstawom działania dyplomacji obronnej oraz ośrodków decyzyjnych, głównym instrumentom wykonywania zadań, a także realizacyjnej i koncepcyjnej roli dyplomacji obronnej. Na podstawie obowiązujących dokumentów normatywnych Ministerstwa Obrony Narodowej dotyczących szeroko rozumianej współpracy międzynarodowej autor wskazał czynniki warunkujące wykonywanie zadań przez wojskowych dyplomatów. Przedstawił również prawne podstawy działań, proces decyzyjny oraz formy bieżącej pracy polskiej dyplomacji obronnej.

Zdaniem Lecha Draba zmieniająca się sytuacja bezpieczeństwa na świecie wymaga poszukiwania nowych form współpracy wojskowej oraz podejmowania wspólnych działań w ramach organizacji bezpieczeństwa, tak aby zapewniać pokój i przeciwdziałać powstawaniu różnorodnych sytuacji kryzysowych. Do tego rodzaju aktywności muszą być przygotowani zarówno cywili, jak i wojskowi dyplomaci, a także Siły Zbrojne RP.

W piątym rozdziale na podstawie analizy i diagnozy stanu polskiej dyplomacji obronnej autor przedstawił jej ograniczenia oraz rzeczywisty wpływ na kształtowanie oraz

prorowadzenie polityki bezpieczeństwa państwa, a także możliwe kierunki zmian. Wskazał siedem reform i zmian, które pozwoliłyby na stworzenie optymalnego modelu organizacyjnego polskiej dyplomacji obronnej. Zwrócił uwagę na: usprawnienie procesu planowania i wykonywania zadań w ramach współpracy międzynarodowej, przystosowanie przepisów prawnych i administracyjnych, uporządkowanie struktury organizacyjnej oraz usprawnienie wymiany informacji, dobre przygotowanie oficerów i pracowników cywilnych ministerstwa obrony narodowej do wykonywania zadań dyplomatycznych, a także usprawnienie mechanizmów wskazywania zadań do wykonania, przekazywania informacji i sprawozdawczości. Ponadto postuluje włączenie szkolnictwa wojskowego do zadań wykonywanych w ramach polskiej dyplomacji obronnej oraz promocję i wspieranie polskiego przemysłu obronnego. Na końcu tego rozdziału, podobnie jak poprzednich, zostały przedstawione uogólnienia i wnioski, co sprzyja percepcji treści.

W zakończeniu autor próbuje odpowiedzieć na pytanie, czy aktywność polskiej dyplomacji obronnej i jej zadania są zbieżne z zadaniami dyplomacji obronnej innych państw. Formuluje wnioski i określa możliwości, zakres oraz sposoby ich praktycznego zastosowania.

Całość zamyka bibliografia obejmująca ponad 300 pozycji, w tym opublikowane dokumenty: białe księgi bezpieczeństwa narodowego, decyzje ministra obrony narodowej, instrukcje dla ataszatów wojskowych oraz międzynarodowe i krajowe akty prawne. Publikacje krajowe w dużej mierze dotyczą jednego z istotnych instrumentów dyplomacji obronnej – ataszatów, a także początków polskiej dyplomacji wojskowej. Z literatury obcej autor wybrał publikacje o roli i znaczeniu dyplomacji obronnej w kształtowaniu bezpieczeństwa międzynarodowego, opublikowane przez naukowców z państw Europy Zachodniej, Ameryki Północnej, Azji oraz Republiki Południowej Afryki. Zdaniem autora w Europie Zachodniej dominuje „szkoła brytyjska”, większość publikacji dotyczy bowiem priorytetowych obszarów i instrumentów dyplomacji obronnej stosowanych przez Brytyjczyków.

Konkluzje

Z analizy publikacji poświęconych zagadnieniu dyplomacji obronnej dostępnych na polskim rynku wydawniczym wynika, że brakuje monografii tego rodzaju dyplomacji. Gros prac dotyczy dyplomacji w szerokim znaczeniu i omawia temat albo z perspektywy historycznej (od starożytności), albo w ujęciu współczesnym, z akcentem na zagadnienia organizacyjne i instytucjonalne. Istnieją też opracowania polityków, którzy mieli wpływ na stosunki międzynarodowe, oraz zapisy samych dyplomatów.

Dyplomacja obronna jest zagadnieniem słabo spenetrowanym pod względem naukowym, może więc stać się wyzwaniem dla badaczy. Kluczową publikację stanowi monografia *Dyplomacja obronna w procesie kształtowania bezpieczeństwa RP* Lecha Draba. Autor odwołuje się do ogólnych prac na temat dyplomacji, definiuje pojęcie dyplomacji obronnej, opisuje misję i strukturę dyplomacji obronnej w Polsce na tle zmian polityki bezpieczeństwa państwa, a także analizuje charakterystyczne cechy dyplomacji obronnej Stanów Zjednoczonych oraz wybranych państw europejskich, a szczególnie Polski.

Publikację trzeba uznać za znaczącą dla nauk o bezpieczeństwie, ma ona wartość nie tylko naukową, lecz także użytkową z punktu widzenia polityki i żywotnych interesów państwa. Propozycje zastosowania w dyplomacji obronnej szerokiego wachlarza dostępnych instrumentów mogą być pomocne w udoskonalaniu organizacji odpowiedzialnej w resorcie obrony za współpracę międzynarodową, jak i podczas przystosowywania ram prawnych w celu umożliwienia wykonywania zadań w zmieniających się warunkach bezpieczeństwa oraz w dynamicznym środowisku bezpieczeństwa międzynarodowego.

Problematyka dyplomacji obronnej do tej pory nie doczekała się w Polsce monograficznego opracowania. Z analizy przeprowadzonej przez autora wynika, że także w literaturze obcojęzycznej brakuje opracowań całościowo ujmujących temat dyplomacji obronnej. ■

STRESZCZENIE:

W artykule przeanalizowano problematykę publikacji poświęconych dyplomacji opublikowanych na polskim rynku wydawniczym po 2014 roku. Uwagę zwrócono zwłaszcza na zagadnienie dyplomacji obronnej. W pierwszej części artykułu przeanalizowano siedem monografii w poszukiwaniu zagadnień dotyczących dyplomacji obronnej, natomiast w drugiej części omówiono treść jedynej dostępnej w Polsce publikacji w całości podejmującej tematykę dyplomacji obronnej oraz ukazano jej mocne i słabe strony, a także wartość praktyczną.

SŁOWA KLUCZOWE:

dyplomacja obronna, bezpieczeństwo, Polska, bezpieczeństwo państwa, badania naukowe

Bibliografia

Drab L., *Dyplomacja obronna w procesie kształtowania bezpieczeństwa RP*, Warszawa 2018.

Dyplomacja europejska wobec wyzwań XX i XXI wieku, E. Alabrudzińska (red.), Toruń 2016.

Historia, polityka, dyplomacja. Blogosfera MSZ, Warszawa 2014.

Kissinger H.A., *Dyplomacja*, Warszawa 2016.

Łukasik P., *Dyplomacja i stosunki międzynarodowe. Zarys wykładów*, Toruń 2016.

Macioszek M., *Dyplomacja przewencyjna Unii Europejskiej w poźimnowojennej Europie*, Toruń 2003.

Pierzchała M., *Dyplomacja od podstaw w opowieściach ekspertów*, Toruń 2016.

Ryniewska-Kiełdanowicz M., *Dyplomacja publiczna Unii Europejskiej*, Warszawa 2019.

Article history: Received: 28.02.2020; Reviewed: 20.03.2020; Accepted: 27.03.2020

DOI: 10.5604/01.3001.0014.0823

Corresponding author: Marta Gębska, PhD, War Studies University (ASzWoj), Warsaw, Poland;
ORCID:0000-0002-2254-9366; e-mail: m.gebska@akademia.mil.pl

Cite this article as: Gębska, M., PhD, "Defense Diplomacy as a Research Problem. Current State of Research in Poland". *bellona quart.* 2020(1): 97–106

Policy: The content of the journal is circulated on the basis of the Open Access which means free and limitless access to scientific data.

Competing interests: The authors declare that they have no competing interests.

Table of content URL: <https://kwartalnikbellona.com/issue/12943>

Author`s bio: PhD in economics. She was an intern at the World Bank (2004) and scholarship holder of the universities in Manchester, London and Rome. Interested in economic and social security issues as well as international aspects of political economy and security. The author of the books: "Polityka edukacyjna Banku Światowego" (2007) and "Bank Światowy – działalność pożyczkowa" (2010), as well as many articles and chapters of the books and handbooks.

Wskazówki redakcyjno-techniczne dotyczące przygotowania prac do opublikowania w „Kwartalniku Bellona”

Redakcja przyjmuje oryginalne artykuły naukowe, artykuły przeglądowe, artykuły i komunikaty badawcze, artykuły recenzyjne w języku angielskim i polskim (lub innym języku autora korespondencyjnego). Redakcja zastrzega sobie możliwość tłumaczenia wybranych artykułu na język angielski.

1. Przygotowanie tekstu

Edytor MS Word, czcionka Times New Roman 12 pkt (przypisy – 10 pkt), odstęp między wierszami – 1,5, marginesy normalne (górny, dolny, lewy, prawy – 2,5 cm). Objętość artykułu – 20 000–30 000 znaków. Artykuł powinien zawierać streszczenie w języku polskim i angielskim (maksymalnie 1200 znaków) oraz pięć słów kluczowych.

Do pracy należy dołączyć:

- pismo, w którym autor zwraca się do redakcji o wydrukowanie artykułu w czasopiśmie (jest to formalna zgoda autora na publikację pracy), podaje swój dokładny adres, zatrudnienie, numer telefonu, adres e-mailowy oraz składa podpis z podaniem tytułu naukowego i stanowiska;
- pisemne oświadczenie, że artykuł dotychczas nie był ogłoszony drukiem i nie został złożony w innej redakcji. W przypadku wykorzystywania rysunków wcześniej opublikowanych lub pochodzących od innych autorów należy dołączyć pisemną zgodę autorów i wydawnictwa na ich wykorzystanie.

Wojskowy Instytut Wydawniczy zastrzega sobie prawo do dokonywania poprawek, skracania lub uzupełniania artykułów bez naruszenia zasadniczych myśli autora, do wprowadzania własnych tytułów oraz zamieszczania publikacji, w języku polskim i angielskim, na stronie internetowej www.kwartalnikbellona.pl

2. Struktura artykułu

Każdy składany manuskrypt, z wyjątkiem recenzji i dyskusji naukowych, powinien być przygotowa-

ny w międzynarodowym standardzie naukowym, w schemacie AIMRaD (Abstract, Introduction, Materials and Methods, Results, and Discussion):

- wstęp – przedstawiający cele i przyczyny powstania artykułu oraz znaczenie tematu, który podejmuje;

- przegląd literatury – przedstawiający dotychczasowy dorobek nauki w zakresie badania danego zagadnienia. W przypadku artykułów innowacyjnych dopuszczalne jest stwierdzenie o braku literatury dotyczącej omawianego tematu;

- metodologia – opis metod badawczych stosowanych przez autora oraz źródeł danych i informacji wykorzystanych w czasie tworzenia manuskryptu wraz z uzasadnieniem;

- wyniki i dyskusja – opis najważniejszych wyników oraz ich interpretacja, także na tle istniejącej literatury. Dopuszczalne jest przedstawienie wyników i dyskusji w osobnych sekcjach;

- wnioski – przedstawienie najważniejszych wniosków i rekomendacji autora dotyczących badanego zagadnienia. Ta sekcja powinna stanowić samodzielny tekst, pozwalający na zrozumienie zagadnienia bez konieczności lektury reszty artykułu;
- bibliografia.

Abstrakt i strona tytułowa są wprowadzane osobno przez system składania artykułów dostępny w zakładce. Abstrakt i słowa kluczowe powinny być napisane w języku angielskim oraz polskim (i/lub języku narodowym autora korespondencyjnego).

3. Sporządzanie przypisów

- poszczególne elementy opisu oddzielamy przecinkami;

- nazwę autora podajemy w formie: inicjał imienia z kropką (w wypadku kilku inicjałów imion zapisujemy je bez spacji, np. D.M.), spacja, nazwisko. Pomijamy tytuły naukowe i zawodowe. Jeśli autorów jest dwóch lub trzech, podajemy ich nazwiska, oddzielając je przecinkami. Jeśli autorów jest wię-

cej niż trzech, to podajemy nazwisko pierwszego i zamieszczamy dopisek et al. (*et alli* – i inni);

– tytuł pracy zapisujemy kursywą;

– stosujemy skróty łacińskie: *op.cit.* (dzieło cytowane), *vide* (zobacz), *ibidem* (tamże), *idem* (tenże), *eadem* (taż), *eidem* (ci sami), *passim* (w różnych miejscach);

– oznaczamy brak: roku wydania – [s.a.] – *sine anno*, miejsca wydania – [s.l.] – *sine loco*, miejsca i roku wydania – [s.a.e.l.] – *sine anno et loco*.

Przykłady:

K. Ficoń, *Międzynarodowe standardy zarządzania ryzykiem*, „Kwartalnik Bellona” 2013 nr 3, s. 31–50.

Idem, *Ryzyko etapowe w zarządzaniu kryzysowym*, „Kwartalnik Bellona” 2015 nr 1, s. 11–30.

B. Balcerowicz, *Siły zbrojne w stanie pokoju, kryzysu, wojny*, Warszawa 2010, s. 12.

Ibidem, s. 16.

A. Polak, *Bibliografia teorii sztuki wojennej w latach 1945–1989*, Warszawa 2009, s. 119.

B. Balcerowicz, *Siły zbrojne...*, *op.cit.*, s. 13.

Źródła do dziejów powstań śląskich, t. 1. *Październik 1918–styczeń 1920*, cz. I, H. Zieliński (oprac.), Wrocław–Warszawa–Kraków 1963, s. 178.

E. de Amicis, *Serce. Książka dla chłopców*, tłum.

M. Konopnicka, Warszawa [s.a.], s. 36.

Opis wydawnictw zwartych

– podajemy kolejno: inicjał(y) imienia (imion), nazwisko, tytuł zapisany kursywą (przy tłumaczeniach podajemy nazwisko tłumacza poprzedzone skrótem tłum.), miejsce i rok wydania, numer strony, np.:

R.A. Heinlein, *Kawaleria kosmosu*, Warszawa 1994, s. 54.

Opis wydawnictwa zbiorowego

podajemy: tytuł publikacji, inicjał(y) imienia (imion) i nazwisko redaktora z oznaczeniem: red. w nawiasie, miejsce i rok wydania, stronę, np.:

Ekonomia a wojna. Studia i szkice, M. Franz (red.), Toruń 2011, s. 9.

Opis artykułu w wydawnictwie zbiorowym

podajemy: inicjał(y) imienia (imion) i nazwisko autora, tytuł zapisany pismem pochyłym, przyimek w z dwukropkiem, tytuł wydawnictwa zapisany pismem pochyłym, inicjał imienia i nazwisko redaktora, skrót red. w nawiasie, miejsce i rok wydania, stronę, np.:

I. Clark, *Globalizacja i ład pozimnowojenny*, w: *Globalizacja polityki światowej. Wprowadzenie do stosunków międzynarodowych*, J. Baylis, S. Smith (red.), Kraków 2008, s. 912–913.

Opis czasopism i gazet

podajemy: inicjał imienia i nazwisko autora, tytuł zapisany pismem pochyłym, nazwę czasopisma w cudzysłowie (polski cudzysłów ma postać: „...”), bezpośrednio po niej (bez rozdzielania przecinkiem) rok wydania, tom, zeszyt lub numer i stronę. W wypadku gazet codziennych podajemy nazwę gazety w cudzysłowie i dalej, bez przecinka, dzień, miesiąc i rok wydania, np.:

W.S. Lind, *Understanding the fourth generation war*, „Military Review” 2004 No. 10, s. 12–16.

Ł. Kamieński, *Nieuświadomiona percepcja, czyli neurobiologia na usługach amerykańskiej armii*, „Kwartalnik Bellona” 2014 nr 3, s. 196–206.

A. Słojewska, *Dwa tygodnie na porozumienie z Grecją*, „Rzeczpospolita” 15.05.2015.

Opis dokumentów elektronicznych

podajemy: inicjał(y) imienia (imion) i nazwisko autora, tytuł zapisany pismem pochyłym, w nawiasie prostokątnym typ nośnika i wersję, następnie miejsce i rok wydania. W przypadku dokumentów na stronach WWW podajemy adres sieciowy oraz datę dostępu w nawiasie kwadratowym, np.:

W. Kopaliński, *Wielki multimedialny słownik Władysława Kopalińskiego* [CD-ROM, wersja 1.00.00], Warszawa 2000.

L. Sly, *Al-Qaeda force captures Fallujah amid rise in violence in Iraq*, „The Washington Post” [online], 3.01.2014, <http://www.washingtonpost.com/world/al-qaeda-force-captures-fallujah-amid->

rise-in-violence-in-iraq/2014/01/03/8abae2a-74aa-11e3-8def-a33011492df2_story.html [dostęp: 9.01.2015].

Cytowanie archiwaliów

podajemy: nazwę instytucji przechowującej dany dokument, jej skrót lub akronim z określeniem siedziby (miejscowości), nazwę jednostki archiwalnej (zespołu akt) lub tematykę opisywanej jednostki, sygnaturę lub inne oznaczenie identyfikacji dokumentu, liczbę i numer strony (karty), np.:

Centralne Archiwum Wojskowe w Warszawie (dalej: CAW), Oddział II SGWP, sygn. I.303.4.5755, Sprawozdanie Małskiego z akcji „Łom”, k. 8–9.

4. Tabele, rysunki i fotografie

– materiał graficzny (fotografie, mapy) należy dostarczać jako osobne pliki, zapisane w formacie JPG lub TIF (w rozdzielczości nie mniejszej niż 300 dpi). Warunkiem umieszczenia ich w wydaniu jest posiadanie przez autora artykułu zgody na ich wykorzystanie (dotyczy to również materiałów ze stron internetowych; nie wystarczy podanie daty dostępu). W danym artykule rysunki i fotografie powinny mieć numerację ciągłą;

– określenie „Tabela” z numerem zapisanym liczbą arabską i tytułem umieszczamy nad tabelą. Pod tabelą należy wskazać źródło;

– przypisy do tabeli zamieszczamy pod tabelą (nie w tekście głównym). Jako odsyłacze używamy gwiazdek, a w przypadku większej liczby odsyłaczy – małych liter;

– określenie „Rys.” umieszczamy pod rysunkiem. Każdy rysunek powinien mieć numer i tytuł. Pod rysunkiem podajemy źródło;

– rysunki powinny być przygotowane w pliku edytowalnym w formacie AI, EPS lub PDF.

5. Bibliografia

W bibliografii obowiązuje układ alfabetyczny według nazwiska autora. Dopuszcza się podział

bibliografii na: źródła/archiwalia, monografie, artykuły, artykuły elektroniczne, jednak nie jest to wymagane. Podajemy: nazwisko autora, inicjał(y) imienia, tytuł, miejsce wydania, rok wydania.

Balcerowicz B., *Siły zbrojne w stanie pokoju, kryzysu, wojny*, Warszawa 2010.

6. Kontrola jakości

Wszystkie artykuły składane do „Kwartalnika Bellona” przechodzą procedurę recenzencką *double blind peer-review*. W związku z tym prosimy o składanie artykułów pozbawionych cech pozwalających na identyfikację autora.

7. Standardy etyczne

Redakcja „Kwartalnika Bellona” stosuje zasady etyki publikacyjnej zgodne z wytycznymi Komitetu do spraw Etyki Publikacyjnej COPE (Committee on Publication Ethics).

Link: <https://publicationethics.org/>.

8. Opłaty za publikację

Redakcja nie pobiera opłat na żadnym etapie publikacji artykułów.

9. Składanie artykułów

Do publikacji przyjmujemy wyłącznie artykuły składane przez zakładkę „Złóż manuskrypt” na naszej stronie www.kwartalnikbellona.pl.

10. Publikacja

Po pozytywnym przejściu procesu recenzenckiego artykuł ukazuje się w wersji drukowanej, a także cyfrowej na stronie www.kwartalnikbellona.pl. Każdy otrzymuje numer DOI i jest kierowany do zamieszczenia w międzynarodowych bazach naukowych.

Wszelkie zmiany od ww. zasad należy uzgadniać z redaktorem prowadzącym. Zastrzegamy sobie prawo do redakcyjnego opracowania tekstów.

SZANOWNI CZYTELNICY!

Zapraszamy do składania zamówień na prenumeratę „Kwartalnika Bellona”

Jej koszt w 2020 roku wynosi 100 zł (cztery wydania w cenie 25 zł każde).

Prenumeratę można zamówić:

- e-mailem: prenumerata@zbrojni.pl
- listownie: Wojskowy Instytut Wydawniczy, 00-909 Warszawa, Aleje Jerozolimskie 97
- telefonicznie: +48 261 849 494.

Warunkiem wysyłki kwartalnika jest wpłata na konto: 23 1130 1017 0020 1217 3820 0002.

Cena 25 zł (w tym 8% VAT)

ISSN 1897-7065
E-ISSN: 2719-3853

